

อาการหัวใจ ระดับใจ

อ. วศิน อินทสระ

อารมณ์แปรระดับใจ

อ. จศิน อินทสระ

ความกรุณาเป็นอารมณ์แปรระดับใจ
ที่ทำให้มีเสน่ห์ มีความสุข ความร่มเย็น
ยิ่งกว่าเครื่องประดับภายนอก
อันเป็นสื่อให้เกิดความร้อน
คือ ไพเราะ โทส และโมหะ

ชมรมกัลยาณธรรม
หนังสือดีลำดับที่ ๒๙๔

อารมณ์ประทับใจ

อ. วคิน อินทสระ

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤษภาคม ๒๕๕๗

จำนวนพิมพ์ : ๔,๐๐๐ เล่ม

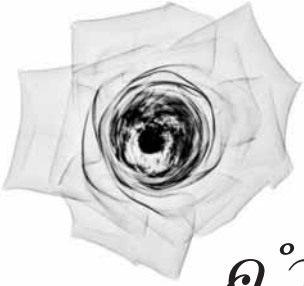
จัดพิมพ์เป็นธรรมทานโดย : ชมรมกัลยาณธรรม
๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๗๐๒-๗๓๕๓

รูปเล่ม : ศิริส วัชรสุขจิตร

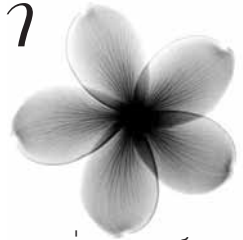
แยกสี : แคนนา กราฟฟิค โทร ๐๘๖-๓๑๔-๓๖๕๑

พิมพ์ที่ : บริษัท ชุมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๕-๗๘๗๐-๓

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชีนาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
www.kanlayanatam.com

คำอวยไมทนา

ชมรมกัลยาณธรรม โดย ทันตแพทย์หญิง อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
ผู้เป็นประธานชมรม ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง **“อาการระดับ
ใจ”** ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยความยินดียิ่ง

หนังสือประเภทนี้ อ่านง่าย เข้าใจง่าย เนื้อหาน้อย เหมาะสำหรับ
ท่านผู้มีเวลาน้อย บางท่านอ่านแล้วชอบใจ บอกว่าเหมาะที่จะสอนลูก
จึงส่งหนังสือนี้ไปให้ลูกซึ่งอยู่อเมริกา ให้หนังสือสอนลูกแทนตน นับ
เป็นความหวังดีของบิดาที่น่าสรรเสริญยิ่ง แต่เดิมหนังสือนี้มี ๒ เล่ม แยก
เป็น ๔ ฉบับแรกคือเล่ม ๑ และ ๔ ฉบับหลัง คือเล่ม ๒ ซึ่งชมรม
กัลยาณธรรมมีกุศลเจตนาที่จะจัดรวมเนื้อหาทั้งหมดเป็นเล่มเดียว
เพื่อสะดวกที่จะเผยแพร่ธรรมได้ง่ายขึ้น

โดยในส่วน ๔ ฉบับแรก ได้กล่าวถึงพรหมวิหารธรรม ซึ่งบุคคล
ผู้มีคุณสมบัติ ๔ ประการ แห่งพรหมวิหารธรรม (เมตตา กรุณา มุทิตา
และอุเบกขา) ดังที่ปรากฏในหนังสือนี้ นับว่าเป็นพรหมในร่างมนุษย์ คือ
เป็นผู้ประเสริฐ

ธรรมเป็นสิ่งประเสริฐที่สุดในหมู่ชน ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในอัครคัมภีร์ขุททกปิฎก ขอให้เรามาช่วยกันปฏิบัติธรรมและส่งเสริมธรรมให้เจิดจ้าอยู่ในสังคมมนุษย์ เพื่อมวลมนุษยชาติจะได้มีความสุขยิ่งขึ้น

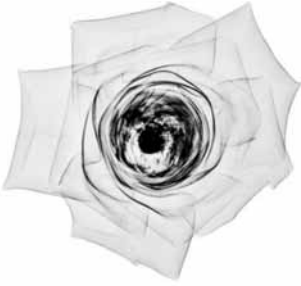
ส่วนจดหมาย ๔ ฉบับหลังนั้น เป็นจดหมายจากพ่อและแม่ถึงลูก ๔ คน ได้เขียนไว้นานแล้วลงหนังสือ “อนุสรณ์โรงเรียนราชินี” เป็นหนังสือเล่มแรก ต่อมาประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๗ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ขออนุญาตพิมพ์เพื่อเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนา และจริยธรรมระดับมัธยมศึกษา รุ่นเดียวกับเรื่อง “รำพึงวันฝนตก” (ชื่อเดิมธรรมชาติและชีวิต) และ “หลักธรรมเพื่อความสำเร็จในชีวิต” ต่อมา ได้มีผู้เห็นคุณประโยชน์ของหนังสือนี้ได้ขออนุญาตไปพิมพ์แจกในงานศพบ้าง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๓

ข้าพเจ้าขออนุโมทนาต่อกุศลเจตนาของชมรมกัลยาณธรรม ที่จัดพิมพ์หนังสือนี้แจกเป็นธรรมทานเพื่อประโยชน์ของสาธุชนในวงกว้าง ขอให้ชมรมฯ และท่านผู้อ่านทุกท่านพึงมีคุณธรรมเป็นอาภรณ์ประดับใจ และตั้งอยู่ในสุภาวิตที่ว่า “บัณฑิต แม้ประสบทุกข์ ก็ไม่ทิ้งธรรม”

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

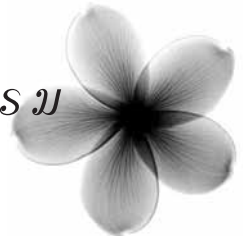

๑๓ เมษายน ๒๕๕๗

คำนำ

บทอภิมงคลกัลยาณธรรม

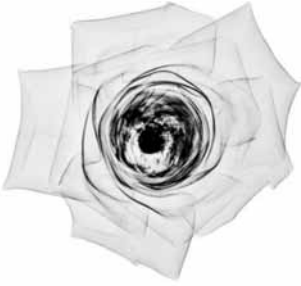

“**อารมณ์ระดับใจ**” สื่อความหมายถึง “**คุณธรรม**” อันเป็น เครื่องหมายที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น หนังสือเล่มนี้ของท่าน อาจารย์วศิน อินทสระ ซึ่งท่านตั้งชื่อไว้ได้ใส่อธิษฐานคุณธรรม จึงไม่ต้อง อธิบายความว่าในเล่มนี้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องใด ด้วยอัศจรรย์ภาพ ใงานวรรณกรรมธรรมของท่านอาจารย์ผู้มีความสามารถเป็นเลิศใน การร้อยมาลาแห่งธรรมในลวดลายลีลาวิจิตรบรรจงแบบต่าง ๆ นี้ก็เป็น อีกเล่มหนึ่งที่ทุกท่านไม่ควรพลาด และน่าอัศจรรย์ใจที่ท่านอาจารย์ สามารถสื่อธรรมออกมาในรูปแบบของจดหมายจากพ่อถึงลูก และจาก แม่ถึงลูก ในแง่มุมคุณธรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติและทันสมัยใน สังคมไทยเสมอ โดยเฉพาะการเขียนจดหมายในฐานะแม่ถึงลูกนั้น เป็น เรื่องน่าชื่นชมมากที่ท่านเข้าใจเหมือนนั่งอยู่ในหัวใจของคนที่เป็นแม่ ยอมรับว่าท่านอาจารย์มีความละเอียดละไม จิตใจละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง จึงมองเห็นประเด็นปัญหาที่ควรสื่อสอนและข้อที่ควรอบรมแนะนำบุตร ธิดาได้ครบถ้วนรอบด้าน

ชมรมกัลยาณธรรม เล็งเห็นคุณค่าของหนังสืออารมณ์ระดับใจ นี้อย่างยิ่ง ว่ามิได้มีคุณค่าเฉพาะกับเยาวชนหรือผู้เยาว์เท่านั้น ทุกท่านที่เป็นผู้ใหญ่ทุกวัยก็ไม่ควรพลาดถือได้ว่าเป็นหนังสือที่เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย ควรอ่านและน้อมนำธรรมอันบริสุทธิ์ประเสริฐนี้ มาใส่ใจตนไว้ ดูจะเป็นอารมณ์ระดับใจ ซึ่งท่านจะได้เห็นแง่มุมความคิด ของปราชญ์ผู้เปี่ยมด้วยเมตตาและวิสัยทัศน์แห่งธรรมหลายมุมมอง อาจสวนกระแสความคิดเดิม ๆ ที่เคยอยู่ในร่องแห่งจิตใจ เมื่อเราได้น้อมนำมาพิจารณาแล้ว ย่อมเกิดพลังที่จะปรับเปลี่ยนแง่คิดมุมมอง เปลี่ยนร่องน้ำแห่งสำนึกทางคุณธรรมใหม่ ให้ไหลไปในทิศทางแห่งสัมมาทิฐิ อันจะเป็นหัวข้อบรรณจักรที่จะขับเคลื่อนชีวิตจิตใจของเราให้หันเหไปถูกทิศทาง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติและมนุษยชาติสืบไป

ในงานแสดงธรรม-ปฏิบัติธรรม ครั้งที่ ๒๙ ที่จะถึงในเดือนกรกฎาคมนี้ ชมรมกัลยาณธรรมจึงขอมอบ “**อารมณ์ระดับใจ**” เล่มนี้ เป็นธรรมบรรณาการแด่สาธุชนทุกท่าน และขออนอบน้อมงานเผยแผ่ธรรมนี้เป็นอาจริยบูชาแด่ท่านอาจารย์วศิน อินทสระ ปราชญ์แห่งพระพุทธศาสนาผู้เปี่ยมเมตตาและธรรมจันทะที่จะประกาศธรรมที่งามในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด ตลอดทุกกลมหายใจของท่าน ขออาณิสร์แห่งธรรมทานนี้จงมาอภิบาลคุ้มครองท่านอาจารย์ให้พบสันติสุขสันติธรรม ตลอดทุกวันคืน จนถึงที่สุดแห่งทุกข์ตามจิตท่านตั้งปรารถนาไว้ เทอญ

กราบขอบพระคุณและอนุโมทนาบุญอย่างยิ่ง
ทพญ.อัจฉรา กลินสุวรรณ
ประธานชมรมกัลยาณธรรม

คำนำ

(ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๑)

เรื่อง อารมณ์ระดับใจ นี้ เขียนไว้ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้ลงในนิตยสารธรรมจักษุของมูลนิธิมหาเมฆกุฎราชวิทยาลัยไปแล้ว ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๓๑ ถึงเดือนตุลาคม ๒๕๓๑ ยังไม่มีโอกาสรวมพิมพ์เป็นเล่ม มาได้โอกาสเอาปี ๒๕๓๙ นี้

ตั้งใจจะเขียนเพื่อเยาวชนจึงทำแบบจดหมายจากพ่อถึงลูกเพื่อให้เขามองเห็นคุณธรรมอันควรจะนำมาเป็นอารมณ์ระดับใจ ซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิตเท่ากับอารมณ์ระดับกายหรืออาจสำคัญกว่าเสียอีก

มนุษย์เราประกอบขึ้นเป็นชีวิตด้วยส่วนสำคัญ ๒ ซีกคือ ซีกกายกับซีกใจ เราได้ให้ความสำคัญและเสียเวลากับการบำรุงบำเรอชีวิตซีกกายเป็นอันมาก แต่ละเลยขาดความเอาใจใส่ต่อชีวิตซีกใจ อันเป็นชีวิตส่วนภายใน (inner life) ของเรา ซึ่งสามารถให้สุข ให้ทุกข์ แก่เราได้อย่างมากทีเดียว

เมื่อเป็นเช่นนี้ ชีวิตส่วนภายในของพวกเรา จึงขาดความสดชื่น มีแต่ความเหี่ยวเฉาจิตใจของเราเต็มไปด้วยความกระวนกระวายเร่าร้อน แม้จะมีทรัพย์สิน เสื้อผ้าอารมณ์บริบูรณ์ แต่ไม่ค่อยมีความสุข

ใจไม่งามเพราะขาดอารมณ์ระดับใจ ความอดทน ความสงบ
สุขภาพ ความมีเมตตาปราณีเป็นอารมณ์ล้ำค่าของใจ ทำให้ใจงาม เมื่อ
ใจงาม กาย วาจาก็พลอยงามไปด้วย เพราะใจเป็นหัวหน้า เป็นนาย กาย
วาจา เป็นบ่าว

อารมณ์ระดับใจนี้ กลุ่มเป้าหมายคือเยาวชน แต่ผู้ใหญ่ก็อ่านได้
ไว้สอนเยาวชนของตน เพราะทุกคนย่อมมีญาติที่เป็นรุ่นเยาว์กว่าตน

หนึ่ง อายุของคนเรานั้นมี ๒ อย่างคือ ‘อายุกาย’ กับ ‘อายุจิต’ มี
บางคนที่ยุ่ทางกายแก่ไปตามกาลเวลา แต่อายุจิตมิได้เจริญขึ้น ยัง
คงเป็นผู้เยาว์ในเรื่องอายุจิตอยู่นั่นเอง จิตมิได้พัฒนาไปเลย

สิ่งเป็นเครื่องพัฒนาจิตก็คือธรรม

ปราศจากธรรมเสียแล้ว

อายุจิตจะเจริญได้อย่างไร

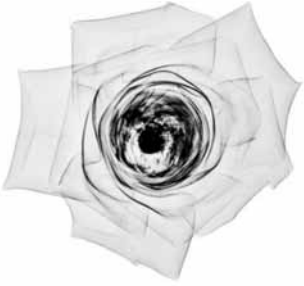
ขอตั้งความปรารถนาดี อวยพรให้ท่านทั้งหลาย มีความสุขความ
เจริญตามสมควรแก่เหตุที่กระทำ

ขอให้รับการคุ้มครองจากธรรมตลอดกาลทุกเมื่อเถิด

ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

๔ ธันวาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

๑๓

อารมณ์ประดับใจ

จดหมายจากพ่อถึงลูก ฉบับที่ ๑

‘ความเมตตา’

- การศึกษาที่สมบูรณ์
- เบื้องต้นของการเจริญความรักแบบเมตตา
- โทษะของโทษะและคุณของขันติ
- วิธีสะเดาะเคราะห์ด้วยการดับโทษะ
- บาปกรรมข้ามภพชาติ
- กุศลกรรม และ ธรรมนั้นทะ
- ความปรารถนา ๗ ประการ ของผู้ไม่หวังดี
- ความจริงเกี่ยวกับมนุษย์ ‘ดีไม่ทั่ว ชั่วไม่หมด’
- นิทานสอนใจ ‘มุนีผู้มีวัตรดี’
- การเตือนตน มีให้ก่อเหตุแห่งทุกคติ
- คุณของความอดทน ชุดมูลรากของบาปทั้งปวง
- สิ่งที่เราต้องอดทน
- ตบะเผากิเลส
- อานิสงส์ของศีล สมาธิ ปัญญา

- ‘ความยุติธรรมและปัญญา’ องค์ประกอบสำคัญของความเมตตาการุณา
- โทษของความรู้อันขาดเมตตาอันชอบธรรม
- เกียรติวิธีซึ่งมีสุขโดยธรรมชาติ

จดหมายของพ่อถึงลูก ฉบับที่ ๒

๒๙

‘ความกรุณา’

- ความหมายแท้จริงของความกรุณา
- วิธีแก้ปัญหาค้นหาพื้นฐานของมนุษย์
- จุดบอดของการศึกษาที่ผิดทาง
- วิธีคิดอันแตกต่างระหว่างคนเห็นแก่ตัว กับคนที่มีความกรุณา
- โลกพันห้วงทุกซอกได้ด้วยความกรุณา

จดหมายของพ่อถึงลูก ฉบับที่ ๓

๓๕

‘มุทิตา’

- ความร้ายของแรงริษยา
- ผีก็เอาชนะริษยาด้วยมุทิตา
- เหตุที่โลกนี้ไม่มีใครที่เราควรริษยา
- เพราะเรามีดี เขาจึงริษยา
- ความอ่อนน้อมถ่อมตน เกราะป้องกันภัยของคนเก่ง
- นิทานสอนใจ : โทษของความริษยา
- คำคมสอนใจตน
- วิธีชมคนให้เป็น
- คัทรูไกล้-ไกล ของมุทิตา
- ความเมฆาของมนุษย์
- พัฒนาการสู่ความเป็น ‘มุทิตาสากล’

- ความทนไม่ได้เพราะความกรุณา อันเป็นลักษณะของมหาบุรุษ
- กลวิธีการแบ่งดี แทนการแข่งขัน
- แก้อโรคแสดงดี ด้วยการเปิดใจมองกว้าง
- ความดีที่บังพวng เริ่มต้นที่ใจก่อน

จดหมายของพ่อถึงลูก ฉบับที่ ๔

๔๓

‘อุเบกขา’

- ความสุขและความเป็นทรัพย์สินในสันโดษ
- ความมีพละทานมัชฌมบรูณ์ เป็นลาภอันประเสริฐ
- อุเบกขา ๔ ระดับ อันเป็นอารมณ์ประดับใจ
 ๑. การวางใจเฉย ปล่อยให้ในเรื่องกรรม
 ๒. วางใจเป็นกลาง มองเห็นตามจริง ยุติธรรม ไม่ลำเอียงด้วยอคติ ๔
 ๓. ความมีใจไม่ขึ้นลง ไปตามสุขและทุกข์ของชีวิต
 ๔. การวางเฉยต่อโลกธรรมทั้ง ๘

จดหมายจากพ่อและแม่ถึงลูก ฉบับที่ ๕

๔๓

‘จากพ่อถึงจันทร์ลอย’

- การศึกษาหาความรู้
- การรู้จักประมาณตน
- การประพฤติธรรม
- การวางตัว
- การคบคน
- การฝึกฝนอบรมตน

จดหมายจากพ่อและแม่ถึงลูก ฉบับที่ ๖

๖๕

‘จากแม่ถึงรวมพร’

- การเผชิญหน้ากับความหวาดกลัว ‘ภาพลวงตาในดวงใจ’
- ความหนักแน่น ไม่หวั่นไหว ต่อดำเนินทา
- การเสียสละ ทำความดีด้วยใจบริสุทธิ์
- การกล้าเผชิญหน้ากับความจริง
- ความสำเร็จอันแท้จริงของชีวิต

จดหมายจากพ่อและแม่ถึงลูก ฉบับที่ ๗

๗๗

‘จากพ่อถึงสิริภัทร’

- คุณสมบัติของลูกผู้ชายที่แท้จริง
- ธรรมชีวิตบุคคล (บุคคลที่มีชีวิตอยู่โดยธรรม)
- คุณค่าของการศึกษาคุณธรรม
- ศีลธรรมที่แท้จริง กับเศรษฐกิจ เพื่อสวัสดิภาพของสังคม
- ความสำคัญของจริยธรรม
- ความกตัญญูทุกเวที

จดหมายจากพ่อและแม่ถึงลูก ฉบับที่ ๘

๘๑

‘จากแม่ถึงนันทิยา’

- การรู้จักมัธยัสถ์ประหยัดอดออม
- ระบบคุณธรรมทุกอย่าง เป็นทางสายกลาง
- ผลเสียของการตามใจตนเอง
- ผลร้ายของความฟุ่มเฟือย
- คุณของความอ่อนน้อมถ่อมตน
- ผู้หญิงกับความเป็นที่ปรึกษาบุคคลที่มีค่า

จดหมายจากพ่อถึงลูก ฉบับที่ ๑

ความเมตตา

เมตตากรุณานั้น ต้องประกอบด้วย

ความยุติธรรมและปัญญา

มีฉะนั้น จะกลายเป็นคนโง่ที่ใจดี (a good-hearted fool)

ซึ่งน่าสงสารมากกว่านายกย่องบูชา

ส่วนคนฉลาด แต่ขาดเมตตากรุณานั้น

จะเป็นคนฉลาดที่แกลมโกง (cunning)

ซึ่งไม่มีใครอยากคบ ไม่มีใครอยากเข้าใจ

อารมณ์ระดับใจ ความเมตตา

ลูกรัก

พ่อจะพูดถึงคุณธรรมที่ลูกควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นมีขึ้นในตน ในจดหมายฉบับต่อๆ ไปก็คงเป็นทำนองเดียวกัน ถึงจะพูดเรื่องอื่นบ้างก็เพียงเล็กน้อย ปลีกย่อย ส่วนใหญ่หรือส่วนที่เป็นหลักจะพูดกับลูกถึงคุณธรรม ซึ่งลูกจะเห็นว่าคนส่วนใหญ่ยังขาดคุณธรรมอยู่เป็นอันมาก

พ่อกำลังพูดกับลูกว่า เด็กของเราส่วนมาก แม่ผู้ที่ได้เรียนหนังสือสูง ก็ยังเรียกหาเป็นผู้มีการศึกษาสมบูรณ์ไม่ได้ เพราะยังไม่มีคุณธรรมดีพอ ผู้ที่จะเรียกได้ว่ามีการศึกษาสมบูรณ์นั้น จะต้องมีความประพฤติดี คือมีคุณธรรมดีด้วยนั่นเอง บ้านเมืองที่พลเมืองขาดคุณธรรมนั้น เรียกว่ามีประชากรที่ขาดคุณภาพ จะเจริญรุ่งเรืองยั่งยืนไปไม่ได้

พ่อจะค่อยๆ พูดเรื่องคุณธรรมกับลูกทีละข้อสองข้อ เท่าที่โอกาสและเวลาจะอำนวยให้พ่อทำได้ วันนี้พ่อจะพูดให้ลูกฟังถึงคุณธรรมสำคัญที่ควรปลูกฝังให้มีในใจ คือ เรื่องเมตตาการุณา ซึ่งอยู่ในหมวดธรรมที่เรียกว่า **พรหมวิหาร ๔**

พรหมวิหาร แปลว่า ธรรมเป็นที่อยู่ของผู้ประเสริฐ คือผู้ที่จะประเสริฐได้จะต้องมีพรหมวิหารธรรมนี้เป็นที่อยู่ แต่หมายถึงเป็นที่อยู่ในใจ ใจที่อยู่กับพรหมวิหารจะเป็นใจที่ประเสริฐ

เมตตาในที่นี้คือความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น แต่ความรักที่เป็นเมตตา นั้น จะต้องเป็นความรักที่ไม่เจือด้วยราคะแบบที่ชายหญิงรักกัน แต่จะเป็นแบบพ่อแม่รักลูก หรือเพื่อนรักกันด้วยความปรารถนาดีต่อกัน คนรักสัตว์ด้วยเมตตาต่อมัน ไม่ประทุษร้ายมัน มองเห็นมันเป็นเพื่อนเกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน ซึ่งเป็นลักษณะร่วมของสัตว์โลกทุกชนิดทุกประเภท เมื่อจะแม่เมตตา ก็ขอให้ลูกนั่งหรือยืนทำให้สบายสักครู่หนึ่ง รวมไปถึงจิตใจให้สงบนิ่งแล้วพึมพำในใจ หรือพูดออกเสียงเบา ๆ ว่า “ขอสัตว์ทั้งหลายจงมีความสุขเถิด” ว่าซ้ำหลาย ๆ หนก็ได้ นี่เป็นการแผ่ทั่วไป (โอโณทิสสพรณา) ถ้าลูกต้องการแม่เมตตาเจาะจงถึงคนใดคนหนึ่ง ลูกต้องการก็พึมพำจิตใจให้สงบ รวมไปถึงใจว่า “ขอให้...เป็นสุขเถิด” พร้อมกันนั้นลูกพึมพำถึงหน้าตา รูปร่างของเขาและมองเห็น (มโนภาพ) หน้าตาของเขาสดใสแจ่มใสและผาสุก ทำอย่างนี้เรียกว่าแผ่เมตตาโดยเจาะจง (โอโณทิสสพรณา)

กระแสแห่งเมตตาจะพุ่งออกจากตัวลูก พุ่งตรงไปยังบุคคลที่ลูกแผ่ถึง หรือถ้าลูกแผ่เป็นโอโณทิสสพรณา (ไม่เจาะจง) กระแสแห่งเมตตาก็จะชานออกเป็นรัศมี แผ่เป็นวงกว้างออกไปโดยรอบ เป็นกระแสที่เยือกเย็น นำความสงบสุขมาสู่ตัวลูกเองและสัตว์ทั้งหลายทั่วไป

ลูกจะต้องยอมรับว่าพลังจิตของคนเป็นสิ่งที่มิได้อยู่จริงและเป็นสิ่งสำคัญมาก คนที่มีพลังเมตตาสูง จะเป็นคนมีเสน่ห์ดึงดูดให้ผู้อื่นรักใคร่นิยมนับถือ ใครเข้าใกล้ก็อดรักไม่ได้ แต่ทั้งนี้ลูกจะต้องจำไว้

อย่างหนึ่งว่า ลุกปลุกฝังเมตตาให้เกิดขึ้นในใจ ไม่ใช่จุดประสงค์เพื่อให้ผู้อื่นรักลูก แต่เพื่อให้ลูกมีจิตซึ่งเปี่ยมด้วยความหวังดีต่อผู้อื่น เพื่อให้จิตของลูกมีธรรมอันประเสริฐเป็นที่อาศัยอยู่ ส่วนความรักที่ผู้อื่นจะพึงมีต่อลูก ถือเป็นผลพลอยได้หรือเป็นผลอันเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เปรียบเหมือนดอกมะลิบานแล้วหอมเอง ซึ่งเป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น ใครได้เข้าใกล้ก็ชื่นใจชุ่มเย็น เขาจึงรักดอกมะลิซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดาอีกเหมือนกัน

เมตตาจึงเป็นอารมณ์ระดับใจที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งทุกคนควรมีไว้ ผู้หญิงที่สนใจแสวงหาเสื้อผ้าอาภรณ์มาประดับกายนั้นก็ดื้ออยู่ดอก แต่ควรมีเมตตาไว้ประดับใจด้วย จึงจะสวยงามทั้งภายนอกและภายใน มีเสน่ห์ที่ไม่จืดจาง

ถ้าลูกจะเจริญเมตตาตามหลักของพุทธศาสนา ให้ลูกพิจารณาถึงโทษของโทสะ และคุณของขันติก่อน โทษของโทสะมีอยู่เป็นอันมาก มีให้เห็นอยู่ทั่วไป มันเป็นเรื่องที่ทำลายตนและผู้อื่น ทำลายตนก่อนแล้วลามไปทำลายผู้อื่น เหมือนไฟไหม้เกิดขึ้นที่บ้านเรา ไฟไหม้บ้านเราก่อนแล้วลามไปไหม้บ้านคนอื่น ถ้าไม่ช่วยกันดับ มันจะลามต่อๆ ไป ตราบเท่าที่ยังมีเชื้อให้เผา หรือจนกว่าจะไปเจอแหล่งน้ำเข้า การป้องกันไม่ให้ไฟไหม้บ้านเราจึงเท่ากับช่วยป้องกันบ้านคนอื่นไปด้วย และการช่วยกันดับไฟ ซึ่งบังเอิญเกิดขึ้นที่บ้านคนอื่นก็เท่ากับได้ป้องกันบ้านของเราไปด้วย

ไฟคือโทสะนี้ ย่อมดับได้ด้วยน้ำคือเมตตา เมื่อใจเอิบอาบ อยู่ด้วยเมตตา โทสะย่อมไม่เกิดหรือเกิดได้ยาก ไฟย่อมไม่เกิดจากแหล่งน้ำ หรือว่าลูกเคยเห็น?

พระพุทธเจ้าตรัสสอนว่า **“ไม่มีเคราะห์ใดเสมอด้วยโทสะ (นัตถิ โทสโส คโห)”** หมายความว่า **เมื่อใดเกิดโทสะหรือความโกรธ ขอให้ลูกระลึกว่า เคราะห์ร้ายกำลังมาแล้ว ขอให้รีบสะเดาะเคราะห์นั้น โดยรีบดับโทสะเสียให้เร็วที่สุด** อย่าให้อยู่นานเพราะมันเป็นอันตรายแก่ลูกเองก่อน แล้วจะลามไปเป็นอันตรายแก่ผู้อื่นต่อไป เมื่อลูกเป็นเหตุแห่งอันตรายแก่ผู้อื่น ลูกได้สร้างเวรกรรมขึ้นแล้ว และมันจะย้อนกลับมาสนองแก่ลูกในภายหน้า บาปกรรมบางอย่างที่เราทำเพียงครั้งเดียว ก็กันไปทั้งชาติก็ยังไม่หมดสิ้น ยังติดตามไปในภพหน้าอีก น่ากลัวจริงๆ บุญกรรมหรือกุศลกรรมก็เหมือนกัน บางอย่างเราทำเพียงครั้งเดียวแต่ให้ผลไปตลอดชีวิตและยังส่งผลไปถึงภพหน้าด้วย ด้วยเหตุนี้ขอให้ลูกมีฉันทะในกุศลกรรมอยู่เสมอ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยากอย่างหนึ่งในชีวิตคน เพราะคนเราส่วนมากมักพอใจที่จะแสวงหาลาภยศ และความเพลิดเพลินต่าง ๆ อันเป็นกามฉันทะ ยิ่งกว่าธรรมฉันทะหรือกุศลฉันทะ

โทสะทำให้เป็นคนผิวพรรณเศร้าหมอง หน้าตาเศร้าหมองไม่ผ่องแผ้ว ไม่สดชื่น เมื่อมีโทสะแล้วหน้าตาที่เคยสวยก็กลายเป็นเศร้าหมอง เสียงที่เคยนุ่มนวลก็กลับกลายเป็นกระด้าง น่ากลัว เราต้องการอย่างนั้นหรือ? เราต้องการให้ผู้ไม่หวังดีต่อเราดีใจสมปรารถนาหรือ? ขณะเดียวกันทำให้ผู้หวังดีต่อเราผิดหวังในตัวเราเป็นอย่างมาก

ผู้ไม่หวังดีต่อเราขอมปรารถนาสิ่งต่อไปนี้ต่อเราคือ

๑. ขอให้ผิวพรรณเศร้าหมอง ขอให้ผิวพรรณดี
๒. ขอให้อยู่เป็นทุกข์ ขอให้อยู่เป็นสุขขเลย
๓. ขออย่าให้มีความเจริญรุ่งเรืองเลย ขอให้มีความเสื่อม
๔. ขออย่าให้มีโรคทรัพย์เลย
๕. ขออย่ามียศเลย

๖. ขออย่ามีเพื่อนเลย

๗. เมื่อสิ้นชีพแล้ว ขอให้ไปสู่ทุกคติ อย่าได้ไปดี

พระพุทธเจ้าตรัสว่าความปรารถนาของผู้เป็นคัตรฐผู้ไม่หวังดีเหล่านี้ อันผู้มักโกรธได้ทำแล้วแก่ตนเอง เท่ากับทำตนให้เป็นคัตรฐของตน เป็นคัตรฐที่เกิดขึ้นภายในตน แล้วทำลายตนเอง^๑

ลูกรัก คนมักโกรธ ทำให้เป็นคนคบยาก ไม่มีใครปรารถนาเข้าใกล้ เข้าใกล้แล้วร้อนไม่เย็น อะไรรินดอะไรรน่อยก็โกรธ ฉุนเฉียว เกรี้ยวกราด มีจิตเหมือนแผล กระทบชนิดหนึ่งก็เจ็บอักเสบ ไม่เหมือนเนื้อธรรมดา เข้าใกล้คนมักโกรธจึงต้องระวังตัวมากเป็นพิเศษ เหมือนระวังเนื้อส่วนที่เป็นแผล ไม่จำเป็นก็ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ จึงทำให้ขาดมิตร

ลูกรัก ถ้าเรานี้จะโกรธจะเกลียดใคร ถ้าเคยทำความดี เคยเกื้อกูลกันมา ก็ขอให้ระลึกถึงความดีของเขาให้มาก เพื่อดับความโกรธของเราเสีย อย่างที่พระสารีบุตรเคยโอวาทภิกษุทั้งหลายว่า **“ให้ถือเอาส่วนดีของเขาไว้ ทั้งส่วนที่ไม่ดีไป เหมือนไปพบผ้าเข้าผืนหนึ่ง ดึงขึ้นมาดู แล้วตัดส่วนไม่ดีออก ถือเอาส่วนที่ดีไปทำประโยชน์ตามต้องการ”**

ขอให้ลูกรักคิดอยู่เสมอว่า **“คนเรานั้นดีไม่ทั่ว ชั่วไม่หมด”** กล่าวคือ คนที่ได้รับความยกย่องว่า **“ดี”** แล้วนั้น ก็อาจมีส่วนชั่วอยู่บ้าง เมื่อเขายังมีกิเลสอยู่ ส่วนคนที่ใคร ๆ ตำหนิว่า **“ชั่ว”** นั้น ก็น่าจะมีความดีหรือ ส่วนดีอยู่บ้าง

ความคิดอย่างนี้ ทำให้เราไม่ยกย่องคนเกินไปและไม่ดูหมิ่น ทั้บถมคนบางคนเกินไป ให้เรามีจิตเมตตาต่อเขาทั้งสองพวก ในฐานะ เป็นเพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตายกับเรา

๑ พระไตรปิฎก เล่ม ๒๓ หน้า ๙๖ ข้อ ๖๑

คนเราทุกคนย่อมรักตน ความโกรธ โทสะเป็นศัตรู เป็นอันตรายแก่ตน ทำให้เราจึงหลอเลี้ยวสิ่งที่เป็นอันตรายแก่ตนไว้เล่า ขอให้สั่งสอนตัวเองเนืองๆ การสอนตัวเองได้ ดีกว่าคนอื่นสอน เพราะเรายู่กับตัวเราเองและเห็นพฤติกรรมของเราเองอยู่ตลอดเวลา คนอื่นใครเล่าจะเฝ้าดูแลสั่งสอนเราอยู่ตลอดเวลา

ลูกลองอ่านข้อความต่อไปนี้ ซึ่งพ่อได้ดึงมาจากหนังสือจริยาบถเล่ม ๑ ลูกจะเข้าใจอะไรดีขึ้นอีกเล็กน้อย

สระนั้นมีบัวบานสะพรั่ง กลิ่นหอมแห่งเกสรโรยขึ้นตามสายลม กระทบผานประสาทของมุณีหนุ่ม ก่อให้เกิดความสุข ความเบิกบาน กลิ่นหอมของดอกไม้ เป็นกลิ่นหอมตามธรรมชาติ หอมเย็นชื่นใจ

แสงแดดอ่อนในยามเช้าส่องสาดลงสู่บริเวณสระนั้นเสมือนลูบไล้ อย่างปราณี ทำให้สว่างสดใส

หมู่ภมรร่อนบินหาเกสร เมื่อพบแล้วก็เข้าดูดน้ำหวานแล้วบินไป มีให้ดอกและเกสรชอกช้า เสมือนมุณีผู้มีวัตรดี เข้าสู่สกุล ไม่กระทบศรัทธา และโภคะของสกุล อำนวยแต่สุขสวัสดิ์ให้สกุล ฉะนั้น

นักพรตหนุ่มก้าวลงสู่สระที่มีบัวบานนั้น มีจิตอธิมัยต่อกลิ่นหอม จึงจงใจยื่นไม้ไต้ลม สูดกลิ่นดอกบัว สดชื่น ระเริงใจ

“อา! ช่างหอมเย็นสดชื่นอะไรเช่นนั้น” เขาอุทานเบาๆ

เทพธิดาผู้สถิตอยู่ ณ ต้นไม้ริมสระบัวได้เฝ้าสังเกตพฤติกรรมของนักพรตนั้นอยู่ เห็นดังนั้นจึงเอ่ยทักขึ้นว่า

“ท่านยังมีได้รับอนุญาตจากผู้ใด สูดกลิ่นดอกบัวเช่นนั้น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งการขโมย ดูก่อนท่านผู้นิรทุกข์ ท่านเป็นผู้ขโมยกลิ่นดอกบัว”

นักพรตหนุ่มกล่าวขึ้นว่า

“เรามีได้เอาไป เรามีได้บริโภค เราเพียงแต่ยืนดมดอกบัวอยู่ในระยะห่าง ๆ เมื่อเป็นดังนี้ เหตุไรท่านจึงว่าเราขโมยกลืนดอกบัวเล่า ดูก่อนเทพธิดา ถ้าท่านประกอบอาหารและกลืนอาหารนั้นโซยมากกระทบฆานประสาทของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าพอใจในกลิ่นนั้น ท่านยังจะเล็งเห็นว่าข้าพเจ้าขโมยกลืนอาหารของท่านหรือ?”

ขณะนั้น ชายคนหนึ่งลงสู่สระ ถอนเหง้าบัว เด็ดดอกบัวในสระนั้นตามใจชอบแล้วหนีไป มุนีหนุ่มเห็นดังนั้น จึงกล่าวกับเทพธิดาว่า

“มีคนมาเด็ดดอกบัว ถอนเหง้าบัวไป เหตุไรท่านจึงไม่ว่ากล่าว เขาทำการหยาบซัดถึงปานนั้น ท่านไม่ว่าแต่มาจงใจว่าข้าพเจ้าผู้เพียงแต่ยืนดมอยู่ห่าง ๆ ท่านคิดว่า ท่านมีความยุติธรรมดีแล้วหรือ?”

“ข้าแต่ นักพรต!” เทพธิดากล่าว “บุรุษผู้นั้นสกปรกหยาบซ้ำเประอะเปื้อนด้วยบาปอยู่โดยปกติแล้ว เหมือนผ้าถุงของแม่หมที่เประอะเปื้อนด้วยน้ำลาย น้ำมูก มูลตรศูถของเด็ก ฉะนั้น การที่เขาจะทำเช่นนั้นจึงมิใช่ของแปลก หนึ่งเล่า หากข้าพเจ้าเห็นบุรุษผู้อยู่ในเพศฤหัสถ์อยู่ร่วมด้วยสตรี ข้าพเจ้าก็จะเห็นเป็นเรื่องธรรมดา ส่วนท่านสิ เป็นนักพรต หากทำเช่นนั้นก็จะก่อความพิศวงให้แก่ข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง”

“ข้าแต่ท่านผู้บำเพ็ญตบะ! นั้นกล่าวในส่วนใหญ่อันเป็นโทษร้ายแรงสำหรับผู้บำเพ็ญพรต ในส่วนย่อยก็เหมือนกัน ข้าพเจ้าเห็นว่าการตั้งใจสูดดมของหอม ไม่สมควรแก่ท่านผู้เป็นสมณะมีศีลเป็นที่รัก บุรุษผู้ปราศจากโทษเช่นท่าน แสวงหาความสะอาดอยู่เป็นนิตย์ย่อมเห็นบาปเท่าชนทราย^๒ ปรากฏเหมือนมหาเมฆหรือเหมือนภูเข ด้วยเหตุนี้

๒ เนื้อประเภททวง

ข้าพเจ้าจึงกล่าวเตือนท่านเพื่อมิให้บาปแม่เพียงเล็กน้อย เปรอะเปื้อน ท่านผู้บริสุทธิ์อยู่แล้ว”

ขณะนั้น มุนีหนุ่มรู้สึกภาคภูมิใจและสลดใจพร้อมกัน ภาคภูมิใจที่เทพธิดาได้เห็นว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และสลดใจที่ตนพูดเช่นนั้น ยังพอใจในการสวดดมกลิ่นหอมจากดอกไม้ อันไม่ควรแก่ผู้ปฎิญาณตนว่าเป็นสมณะ เขากล่าวว่า

“เทพธิดา! ท่านรู้จักข้าพเจ้าดี ท่านรู้ดีถึงความเป็นอยู่ของข้าพเจ้า ท่านมีเมตตาตั้งใจอนุเคราะห์ข้าพเจ้า เมื่อใดท่านเห็นโทษแม่เพียงเล็กน้อย ขอจงเตือนข้าพเจ้าอีก”

“ข้าแต่ท่านผู้บำเพ็ญตบะ!” เทพธิดาตอบ “ข้าพเจ้ามิได้อาศัยท่านเลี้ยงชีพ ข้าพเจ้ามิได้เป็นลูกจ้างของท่าน จะได้เที่ยวคอยรักษาท่านอยู่ตลอดเวลา ตัวท่านนั้นแหละ ฟังรู้ด้วยตนเองว่าอะไรควร อะไรไม่ควร แก่ท่าน กรรมใดเป็นเหตุแห่งสุคติ กรรมใดเป็นเหตุแห่งทุคติ”^๓

ตามเรื่องพระกับเทพธิดานี้ ลูกจะเห็นได้ว่า เมื่อพระขอให้เทพธิดาคอยตักเตือน เมื่อเห็นโทษของท่านแม่เพียงเล็กน้อย แต่เทพธิดากลับตอบว่า ให้นักรบตคอยเตือนตนเองจะเหมาะกว่าสะดวกกว่า

ลูกรัก ใครเขาจะเตือนเราด้วยเมตตา ขอให้รีบรับคำเตือนนั้นมาพิจารณาด้วยความเคารพ ถ้าเห็นว่าเขาเตือนถูกก็จะได้รีบแก้ไขเสีย ถ้าเขาเตือนเพราะความเข้าใจผิดก็ควรจะขอบคุณและชี้แจงให้ท่านทราบตามที่เป็นจริง **ความเป็นคนว่าง่าย สอนง่าย เป็นมงคลอันสูงสุดข้อหนึ่งในมงคล ๓๘ ประการ** ซึ่งพ่ออาจพูดเรื่องนี้กับลูกโดยเฉพาะสักครั้งหนึ่ง

๓ จากจริยาบทเล่ม ๑ ของ วชิร อินทสระ หน้า ๑๕๙-๑๖๓ เรื่องสระบัวบาน

วันหนึ่ง สามเณรรูปหนึ่งเห็นพระสารีบุตรอัครสาวกนุ่งสบงมีชาย
ไม่เสมอกัน จึงทักขึ้น พระสารีบุตรบอกให้สามเณรหยุดอยู่ก่อน แล้ว
เข้าไปใกล้พุ่มไม้ นุ่งสบงเสียใหม่แล้วออกมา ถามสามเณรว่า

“อย่างนี้ เรียกร้อยหรือยัง ท่านอาจารย์?”

ดูเถิด-ดูปฏิบัติของท่านผู้เลิศด้วยปัญญา ว่าน่าเคารพเลื่อมใส
เพียงใด

ยิ่งเราเติบโตขึ้น ยิ่งหาคนเตือนคนสอนได้ยาก เราจึงต้องเตือน
ตนเองและอาศัยหนังสือที่นักปราชญ์ท่านเขียนไว้เป็นครูอาจารย์ผู้คอย
ตักเตือนอบรมสั่งสอนเรา คนเราชอบหนังสือดี ๆ จึงเหมือนมีครูอาจารย์
อยู่ใกล้ มีกัลยาณมิตรคอยให้สติปัญญาอยู่เสมอ เป็นพรอันประเสริฐ
อย่างหนึ่งในชีวิต เราต้องมีจิตใจอ่อนโยนต่อผู้เตือน ไม่โกรธท่าน

เราต้องมีเมตตาต่อผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจาและทางใจ คือจะทำ
จะพูด หรือจะคิดสิ่งใดก็ด้วยเมตตา ไม่ทำไปด้วยแรงบันดาลของ
โทสะหรือความเกลียดชัง เพราะนั่นจะมีผลร้ายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

เมื่อได้เห็นโทษของความโกรธ โทสะ พอสมควรแล้ว ให้พิจารณา
คุณของขันติคือความอดทนว่า ความอดทนนี้มีคุณอันบัณฑิตสรรเสริญ
ไว้มากมาย เช่น

“กุศลธรรมทั้งปวงย่อมเจริญแก่ผู้มีความอดทน ความอดทน
ย่อมขุดเสียได้ซึ่งมูลรากของบาปทั้งปวง ความอดทนเป็นเครื่อง
ประดับของนักปราชญ์ เป็นตบะของผู้บำเพ็ญตบะ ผู้อดทนสามารถ
ขุดมูลรากของเหตุร้ายทั้งหลาย มีการทะเลาะวิวาทเป็นต้น ความอด
ทนเป็นกำลังของผู้บำเพ็ญพรต เป็นสิ่งนำประโยชน์สุขมาให้ ผู้มี
ความอดทน มีเมตตา ย่อมเป็นผู้มีลาภ มียศ และอยู่เป็นสุข เป็นที่รัก

เป็นที่พอใจของเทวดาและมนุษย์ ผู้อดทนยอมนำประโยชน์ให้ทั้งแก่ตนและผู้อื่น ก้าวขึ้นสู่ทางแห่งสวรรค์และนิพพาน ชื่อว่าได้ทำตามคำสั่งสอนของพระศาสดา บุษบาพระองค์ด้วยการบูชาอย่างยิ่ง”

เราต้องอดทนต่ออะไรบ้าง?

- (๑) เราต้องอดทนต่อความลำบากตรากตรำ
- (๒) ต่อทุกขเวทนา อาพาธ ความเจ็บป่วย
- (๓) ต่อคำล่วงเกินของผู้อื่น ต่ออารมณ์อันย่ำยาวนานให้โลก โกรธหลง ความอดทนอย่างนี้ ๓ นี้ ท่านเรียกว่า ตีติกขาขันติ ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสยกย่องว่าเป็นตบะอย่างยิ่ง (ขนุตี ปรมตี ตโป ตีติกขา)

ตบะ คือ ธรรมเครื่องเผากิเลส คนทั่วไปผู้ไม่มีความอดทนเป็นตบะ ย่อมถูกกิเลสเผาวันแล้ววันเล่า วันละหลาย ๆ ครั้ง เป็นเดือน เป็นปี หลายสิบปี ไม่สามารถอดทนต่อกระแสกิเลสได้ จึงเร่าร้อน เคี้ยวหมอง แต่พอหันมาใช้ตบะเผากิเลสเสียบ้าง กิเลสก็เร่าร้อนอยู่ไม่ได้ ผู้นั้นจึงสงบเย็นผ่องแผ้ว มีความสุข

เมื่อได้เห็นโทษของโทษและเห็นคุณของขันติดังนี้แล้ว ใจย่อมอ่อนโยนต่อบุคคลและสัตว์ทั้งปวง จิตเป็นกัมมนิยะ คือมีความพร้อมที่จะเจริญเมตตาต่อไป

ลูกรัก ที่พ่อพูดมาแต่โดยย่อนี้ เป็นเพียงเบื้องต้นของการเจริญเมตตา ส่วนรายละเอียดนั้นมียาก เช่นเราควรแผ่เมตตาถึงใครก่อน และหลังโดยลำดับ เพราะเหตุไร? เมื่อเราแผ่เมตตา ไปถึงคนที่เป็นศัตรูคู่แค้นแล้วติดขัด แผ่ไม่ออก เกิดหงุดหงิด แค้นเคืองเสียก่อน เราควรจะทำอย่างไร? เรื่องเหล่านี้มีมากเกินกว่าที่พ่อจะบรรจุลงในจดหมายฉบับเดียวนี้ได้ ไว้โอกาสเหมาะๆ ค่อยคุยกันด้วยวาจาจะดีกว่า

ลูกจะได้ซักถามได้ด้วย

การแผ่เมตตาหรือการอบรมตนให้มีเมตตาภรณ์นั้น ตามหลักศาสนาของเรา ท่านว่ามีอานิสงส์มากกว่าการให้ทานและการรักษาศีล, เพราะเหตุใด? เพราะอยู่ในขั้นภาวนาและเป็นสมถภาวนาเป็นขั้นที่ ๓ ของบันได ๓ ขั้น คือ ทาน ศีล ภาวนา

การใช้โยนิโสมนสิการและปัญญาพิจารณาให้เห็นไตรลักษณ์ในสิ่งทั้งปวงคือ เห็นสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยงเป็นทุกข์ และเป็นอนัตตานั้น มีอานิสงส์สูงกว่าเมตตาภาวนา เพราะเหตุใด? เพราะอนิจจสัญญาดังกล่าวนั้นอยู่ในขั้นปัญญา เป็นขั้นที่ ๓ ของบันได ๓ ขั้น คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งอันที่จริงเราก็ปฏิบัติไปพร้อม ๆ กันได้ แต่ทำหน้าที่คนละอย่าง กล่าวคือ **ศีลให้ความสะอาด สมาธิให้ความสงบมั่นคง ปัญญาให้ความสว่าง**

แม้ท่านจะเป็นสิ่งมีอานิสงส์น้อยกว่า เมื่อเทียบกับศีลและภาวนาหรือเทียบกับสมาธิและปัญญาก็ตาม แต่เราไม่ควรดูหมิ่นท่าน ควรให้ท่านไว้เสมอตามโอกาสตามกำลัง เพราะท่านก็มีอานิสงส์มากตามฐานะของตน โดยเฉพาะผู้ที่ยังท่องเที่ยวอยู่ในสังสารวัฏด้วยแล้วยังจำเป็น **ทานอำนวยความสะดวก ให้เป็นผู้ไม่ขาดแคลน ไม่อดอยาก เป็นยาเสน่ห์ เป็นเหตุให้ได้ลาภและบริวาร ส่วนความตระหนี่เป็นยาให้คนเกลียดชัง เป็นเหตุให้กำพร้าพวกพ้อง**

ผู้มีเมตตาประจำใจ ย่อมไม่ละเลยการให้ทานและการรักษาศีล มันเป็นไปโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องฝืน เมื่อไม่มีวัตถุสิ่งของจะให้ ก็ให้ปิยวาจา ให้กำลังใจ ให้ความปลอดภัยแก่ผู้อื่น ผู้เข้าใกล้ไม่ต้องระแวงว่าภัยจักไปจากเรา เมื่อเห็นคนที่ทำดีหรือมีความสามารถพึงชมด้วยความจริงใจ เป็นการให้กำลังใจแก่เขา อย่าเป็นคนตีเป็นอย่างเดียว

ชมใครไม่เป็น การชมมีผลมากกว่าการติ แต่อย่าทำโดยไม่สุจริตใจ

ขอให้ลูกจำไว้อย่างหนึ่งว่า เมตตากฤณานั้น ต้องประกอบด้วย ความยุติธรรมและปัญญา มิฉะนั้นแล้วลูกจะกลายเป็นคนงอแงที่ใจดี (a good-hearted fool) ซึ่งน่าสงสารมากกว่านายกย่องบูชา ส่วนคนฉลาดแต่ขาดเมตตากฤณานั้นจะเป็นคนฉลาดแกมโกง (cunning) ซึ่งไม่มีใครอยากคบ ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ แต่คนประเภทนี้มีมากขึ้นในสังคมของเรา เพราะเขาขาดการอบรมจิตด้วยเมตตาตนเอง เขาอบรมแต่วิชาความรู้อันเป็นเครื่องมือในการเอาเปรียบผู้อื่น อบรมศิลปะในการโฆษณาเพื่อหลอกลวงให้ผู้อื่นหลงใหลในการบริโภคและในเครื่องอุปโภคอันเกินขอบเขต ซึ่งมองเผินๆ เหมือนเป็นการเสนอลสิ่งที่ดีให้ แต่มองให้ลึกลงไป จะเห็นว่ามันเป็นเบ็ดที่เกี่ยวเหยื่อไว้ เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคใช้สอย เศรษฐกิจในสังคมของเราปรับให้หลังตัวไม่ได้ เพราะมีแต่ดีมานด์ๆๆ (ต้องการๆๆ) แล้วก็ซบพลาญๆๆ (สนองความต้องการๆๆ) อันไม่สิ้นสุด ไม่ได้ใช้เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือศิลปะในการลดความต้องการกันเลย เศรษฐกิจจึงไม่ได้ถูกแก้ไขในทางที่ถูกต้อง จึงแก้ไม่ได้ เราขาดเมตตาอันชอบธรรมต่อตนเองและผู้อื่น ใช้ชีวิตกระเหิดกระหอบกระโจนไปข้างหน้า เหมือนม้าที่ล้าจนหมดกำลัง แต่ต้องวิ่งไปด้วยแรงเส้าของสารถี มันเป็นการทารุณและน่าสงสารเพียงไร ชีวิตคนเราเกิดมาเพื่อจะหาทรัพย์เท่านั้นหรือ?

ลูกรัก พ่อต้องขอภัยต่อลูกที่เขียนมายืดยาวถึง ๑๕ หน้า (ของกระดาษ A๔) แล้ว ทั้งๆ ที่ตั้งใจจะเขียนสัก ๒ หน้าเท่านั้น เวลานี้พ่อเขียนอะไรจบยาก เพราะพ่อจับเขียนเข้า ความคิดก็แตกออกไปจนต้องคอยบังคับว่าจบไปแล้ว แต่ก็ยังเสียดายความคิดและข้อความดี ๆ ที่ควรจะเขียนลงไป แต่ถูกจำกัดไว้ด้วยเวลาและหน้ากระดาษ อันควรจะพอดีเท่านั้น

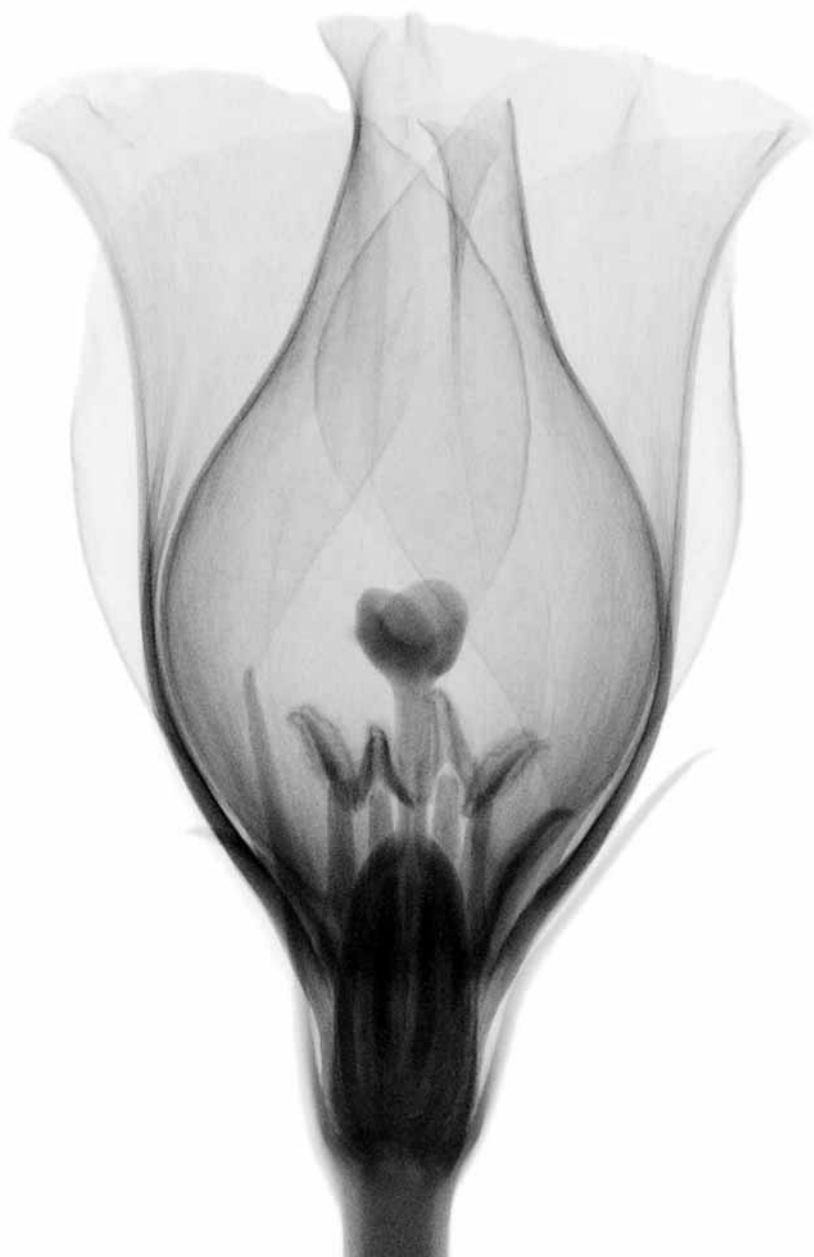
ลูกอย่าคิดว่า พ่อจะทำได้แบบนี้ตลอดไป อีกสักหน่อยพอแก่มากขึ้นกว่านี้ หรือมีโรคเบียดเบียนจนทพพลภาพ ก็คงเขียนอะไรให้ลูกอ่านไม่ได้อีก กลายเป็นคนแก่ที่อยู่รอวันตาย นั่งแผ่เมตตาให้ตนเองและผู้อื่น แถมถึงเวรตนเองผู้ไร้ความสามารถ เป็นภาระแก่ผู้อื่น ซึ่งร่างกายสังขารทั้งปวง เมื่ออยู่นานไปก็ต้องจบลงอย่างนี้เหมือนกันทุกคน ตอนนี้อย่างพอเขียนได้อยู่ก็เขียนไป **ยังพอทำอะไรได้ก็ทำ อะไรทำไม่ได้ก็ไม่ทำ ไม่ฝืน**

พ่อขอจบจดหมายนี้เพียงเท่านี้ ขอให้ลูกมีชีวิตอยู่ด้วยเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ อย่าได้คิดร้ายต่อผู้ใด ถ้ามีความโกรธก็จงรีบดับเสีย และอย่าพยายามทวงเวรต่อผู้ใด **ลาภ ยศ และการอยู่เป็นสุขจะหลั่งไหลมาสู่ผู้มีขันติและเมตตา แม้เราไม่ปรารถนาสิ่งนั้น แต่มันก็มาเองโดยธรรมชาติ** เหมือนเราปลูกต้นไม้ไว้ มันให้ร่มเงา ให้อากาศดี ให้ดอกไม้ให้ผลโดยธรรมชาติของมัน (พ่อเริ่มจบไม่ลงอีกแล้ว)

พ่อเขียนมาถึงตรงนี้ก็หยุด ออกไปสูดอากาศกลางแดดตอนเช้า ทำกายบริหารกลางแดดหลังบ้าน โดยการแกว่งแขนและก้มตัวลงให้ปลายมือถึงปลายเท้า หันหน้าเข้ากำแพง ทาบมือทั้งสองเข้ากับกำแพงจนสูงที่สุด ทำลับไปมาอยู่เช่นนี้ประมาณ ๒๐ นาที ขณะนั้นฟังข่าวทางวิทยุไปด้วย แล้วก็มาเขียนจดหมายถึงลูกซึ่งเห็นว่าควรจะจบได้เพียงเท่านี้

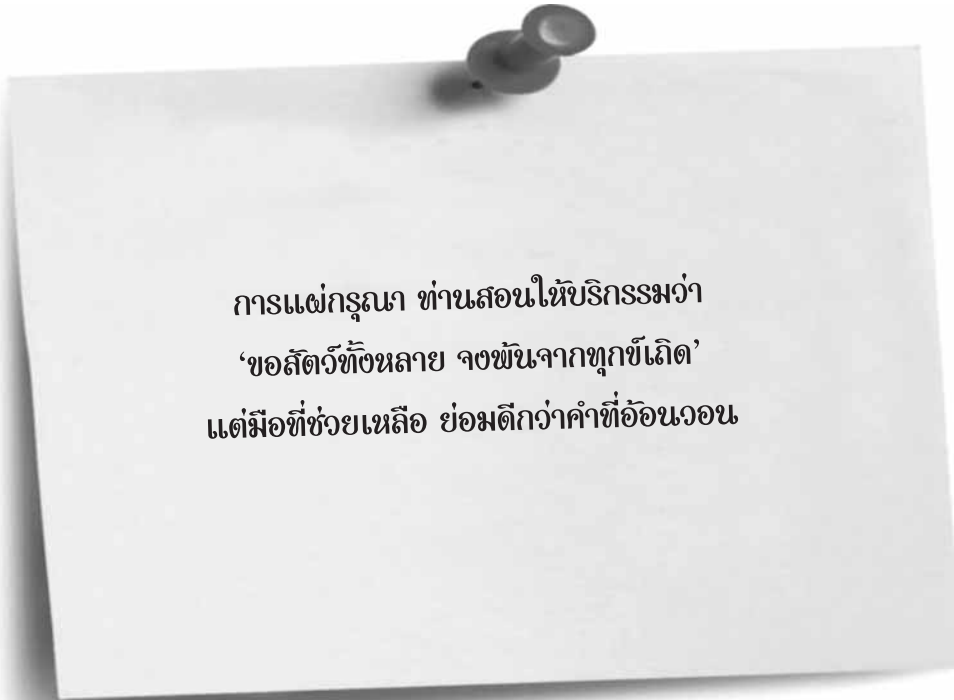
ขอให้ลูกมีความสุขความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม
ด้วยรักและคิดถึงเสมอ

พ่อ

จดหมายจากพ่อถึงลูก ฉบับที่ ๒

ความกรุณา

การแผ่กรุณา ท่านสอนให้บิภรรยา
‘ขอสัตว์ทั้งหลาย จงพ้นจากทุกข์เกิด’
แต่มีที่ช่วยเหลือ ย่อมดีกว่าคำที่อ่อนน้อม

อาการระดับใจ
ความกรุณา

ถูกรัก

จดหมายฉบับก่อนหน้าเราได้พูดถึงเมตตา ในฉบับนี้จะพูดถึงกรุณา ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจของทุก ๆ คน มันเป็นสิ่งที่นำความชุ่มเย็นเป็นสุขมาให้ ทั้งแก่ผู้กรุณาและผู้รับความกรุณา

ความทนไม่ได้ต่อความทุกข์ความเดือดร้อนของผู้อื่น ต้องการช่วยเหลือตามกำลังสามารถ ช่วยให้เขาพ้นทุกข์ เรียกว่ากรุณา

มนุษย์และสัตว์โลกทั้งหลายตกอยู่ในห้วงทุกข์ ดิ้นรนอยู่ในวังวนแห่งความทุกข์นานัปการทั้งทางกายและทางจิต ควรแก่การช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่ง เขาเหล่านั้นต้องประสบความทุกข์ยากลำบากทางกายบ้างทางจิตบ้าง เพราะความไม่รู้หรือรู้ไม่จริง (อวิชชา) เพราะความหลงผิด (โมหะ) ผู้รู้จึงต้องช่วยเขาให้มีความรู้ขึ้น ให้รู้จริงและพ้นจากความหลงผิด

คนบางส่วนในบ้านเมืองของเราและในโลกทั้งมวลยังช่วยตัวเองไม่ได้แม้ทางกาย คือยังยากจน ข้นแค้น อดอยากหิวโหย เด็กๆ ยังเป็นโรคขาดอาหารอยู่เป็นอันมาก ผู้ใหญ่ยังต้องต่อสู้ดิ้นรนอย่างหนักเพียงเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดไปวันหนึ่งๆ ทั้งตนเองและครอบครัว ความหิวหยาบเฟี้ยวของสังคมเมืองบางส่วนนั้น เป็นเพียงภาพลวงตาเล็กน้อย เหมือนฉากละคร หาใช่ความเป็นจริงในสังคมส่วนใหญ่ไม่

ความยากจนสัมพันธ์กับโรคร้ายไข้เจ็บ มีโรคหลายอย่างเกิดขึ้นเพราะสาเหตุคือความยากจน เช่น โรคขาดอาหาร โรคพยาธิต่างๆ (เพราะยากจนจึงไม่สามารถรักษาความสะอาดและกินอาหารที่ดีได้) บางแห่งร้อยละ ๘๐-๙๐ หรือร้อยละ ๑๐๐ ของประชาชนในเมืองเรามีพยาธิอยู่ในตัว

เพราะยากจนจึงไม่สามารถได้รับการดูแลรักษาอย่างดีได้ ต่างบ่ายหน้าไปสู่วิทยาบาลของรัฐ ถือเป็นที่พึ่งที่ดีที่สุด คิดว่าค่ายา ค่ารักษาถูกสักหน่อย โรงพยาบาลของรัฐจึงแน่นเอี้ยดไปด้วยคนป่วยประเภทต่างๆ ชนิดที่คนดี ๆ ไปแล้วก็จะกลับมาป่วยเสียด้วย คนป่วยเหล่านั้นไม่ว่าตนเป็นโรคอะไร ควรจะต้องบำบัดรักษาอย่างไร พวกเขาไปยื่นเข้าคิวยาวเหยียด ถึงกับต้องวางรองเท้าไว้เข้าคิวแทนตนก็มี ออกจากบ้านตั้งแต่เช้ามีดตี ๔ ตี ๕ กว่าจะได้กลับก็เที่ยงหรือบ่าย ๒ โมง พบหมอเพียง ๒-๓ นาที ได้ยามาเพียงขวดเดียวหรือ ๒ ขวด ซองเดียวหรือ ๒ ซอง หมอแล้วต้องกลับไปหาหมออีกโดยวิธีเดิม ลองคิดดูเถิด พวกเขาน่าสงสาร น่ากรุณาเพียงไร

คนเหล่านี้ถ้ามีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเสียหน่อย รู้จักใช้ง่าย ๆ เขาจะไม่ต้องทนลำบากถึงขนาดนั้น ๙๐% ของคนที่แออัดยัดเยียดกันอยู่ที่โรงพยาบาลนั้น ถ้าเขามีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ

อนาถและรู้จักใช้ง่าย ๆ เช่น ยาแก้ปวดหัว ปวดท้อง ท้องเดิน เป็นหวัด ฯลฯ เขาจะไม่ต้องลำบากที่โรงพยาบาล แต่เพราะเขาไม่รู้จัก ต้องทนทุกข์ทรมานเช่นนั้น

เรื่องนี้ไปสัมพันธ์กับการศึกษาของประชาชนเข้าอีก การศึกษาของเรามุ่งให้คนเรียนสำเร็จออกไปเป็นเจ้าคนนายคน หรือเป็นนายกรัฐมนตรีนี่ ไม่ได้มุ่งหมายให้คนเป็นนายของตนเอง ถนนแห่งการศึกษาทุกสายของเรามุ่งสู่ความยิ่งใหญ่เหนือผู้อื่น แต่เป็นทาสของความทะยานอยากของตนเอง เป็นทาสของกิเลส ของความเร่งร้อนทุรนทุราย นานาประการ

ด้วยเหตุนี้ คนบางพวกแม้จะพึ่งตนเองได้ทางกาย คือมีเสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคอันอุดมสมบูรณ์ มีเกียรติ มียศศักดิ์อันสูงส่ง มีคนนับหน้าถือตา มีสุขภาพกายดี แต่เขาพึ่งตนเองไม่ได้ ทางใจพวกเขาเต็มไปด้วยความวิตกกังวล หมกมุ่น เศร้าหมอง รัชยา พยาบาท ซิงตี่ซิงเต่น อาฆาต จองเวรต่อกัน ฟาดฟัน ทำหั่นกันด้วยวิธีการต่างๆ หากความสงบมิได้ แม้จะอยู่ในห้องแอร์และกินน้ำแข็งก็หาทำให้จิตใจสงบเย็นลงได้ไม่ พวกเขาเป็นโรคผิตหวัง เป็นโรคเครียด จนต้องกินยานอนหลับกันทุกคืน

การศึกษาของเรามุ่งมองไกลตัวเกินไป ให้รู้จักสิ่งต่างๆ ในจักรวาลมากมาย แต่ไม่รู้จักตัวเอง ไม่รู้จักเพื่อนมนุษย์ในสังคมเดียวกัน ไม่รู้วิธีปฏิบัติต่อตนเองและต่อเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ใกล้ตน มนุษย์จึงอยู่ร่วมกันยาก คอยแต่จะรังเกียจกัน รู้ว่าแม่น้ำอะไรอยู่ที่ไหนของโลก รู้ว่าแม่น้ำอะไรยาวที่สุด แต่ (แม่) น้ำใจของตนแห่งขอต่อผู้อื่น จะมีบ้างก็เฉพาะที่เล็งประโยชน์แล้วว่าจะได้ผลประโยชน์คืนมา เกินกว่าที่ลงทุนไป น้ำแห่งความกรุณาได้เหือดแห้งหายไปจากสังคมมนุษย์ เป็นอันมาก มนุษย์ไม่ไว้ใจกัน

เด็กหนุ่มเด็กสาวมัชร่าร่าพบว่า ทำอย่างไรเราจะได้มีเพื่อนที่ดีสักคนหนึ่ง เพื่อจะได้อบอุ่นใจ แทนการคิดเช่นนี้ ทำไมเขาไม่คิดเสียใหม่ว่า ทำอย่างไรเราจะเป็นเพื่อนที่ดีของใครสักคนหนึ่งเพื่อเขาจะได้อบอุ่นใจ ไม่โดดเดี่ยวเดียวดาย เพื่อเขาได้มีที่พึ่งพิง คิดอย่างแรกอยู่นอกเหนืออำนาจการกระทำของเรา คิดอย่างหลังอยู่ในอำนาจการกระทำของเราและเราทำได้ คนมีความกรุณายอมคิดอย่างหลัง ส่วนคนที่คิดอย่างแรกนั้นเห็นแก่ตัว คนที่คิดอย่างหลังด้วยกันยอมเป็นที่พึ่งแก่กันและกัน

มนุษย์เรา แม้จะต่างเพศ ต่างวัย ต่างความรู้ ต่างฐานะ และต่างประสบการณ์ แต่ถ้าไม่เห็นแก่ตัวเกินไปแล้ว ย่อมจะอยู่ร่วมกันได้โดยไม่เดือดร้อน ดูตัวอย่างหมู่ม้าในป่าใหญ่ นั่นเกิด แม้จะนานาพรรณ (และนานาพันธุ์) มันก็อยู่ร่วมกันได้

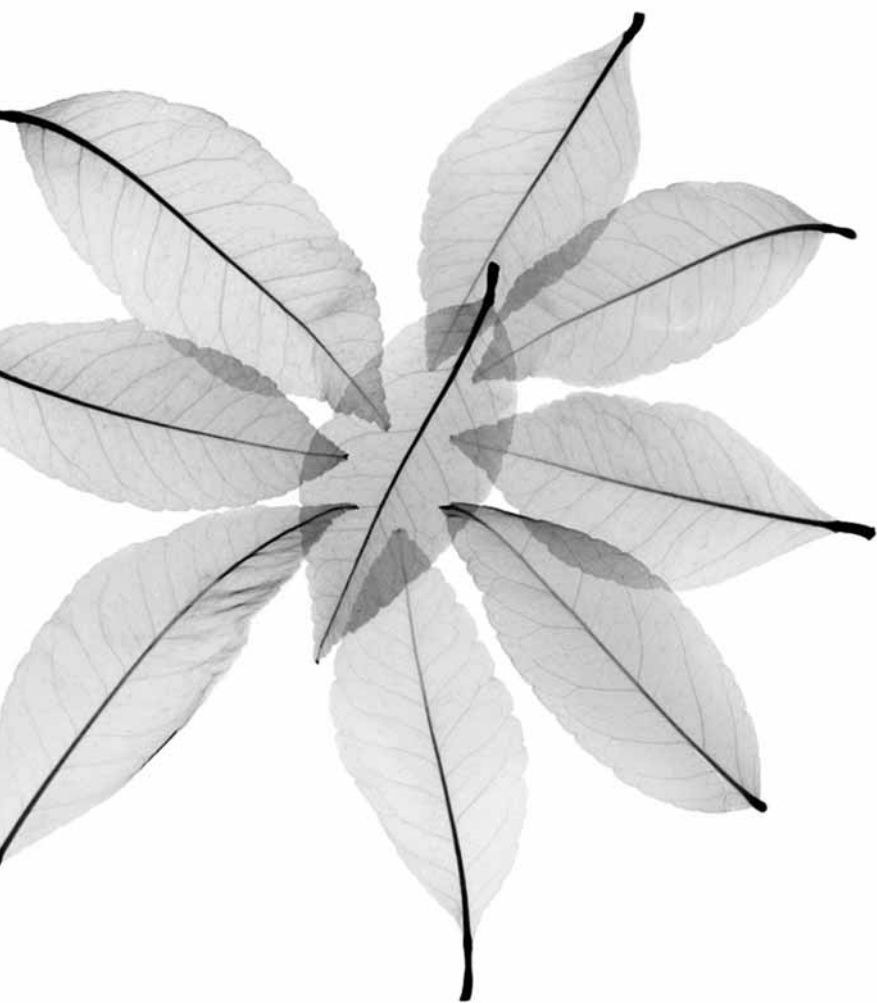
ความกรุณาเป็นอารมณ์ระดับใจ ที่ทำให้มีเสน่ห์ มีความสุข ความร่มเย็น ยิ่งกว่าเครื่องประดับภายนอกอันเป็นสื่อให้เกิดความร้อนคือไฟราคะ โทสะและโมหะ

โลกตกอยู่ในห้วงทุกข์ และความกรุณาจะช่วยได้^๔

ด้วยรักและคิดถึงเสมอ

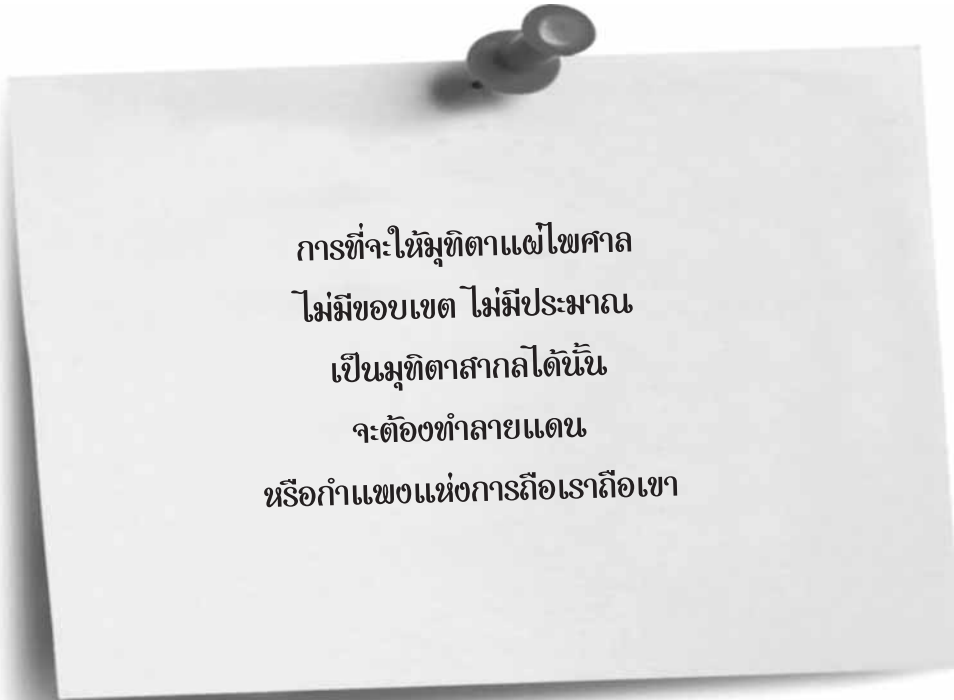
พ่อ

^๔ การแผ่กรุณา ท่านสอนให้บริกรรมว่า “ขอสัตว์ทั้งหลายจงพ้นจากทุกข์เกิด” แต่เมื่อที่ช่วยเหลือยอมดีกว่าคำที่อ่อนนอบ

จดหมายจากพ่อถึงลูก ฉบับที่ ๓

มุกิตา

การที่จะให้มุกิตาแผ่ไพศาล
ไม่มีขอบเขต ไม่มีประมาณ
เป็นมุกิตาสากลได้นั้น
จะต้องทำลายแดน
หรือกำแพงแห่งการถือเราถือเขา

ลูกรัก

กิเลสตัวสำคัญและร้ายแรงอย่างหนึ่งในตัวคนเราคือความริษยา เห็นใครได้ดีมีสุขเสมอตนหรือยิ่งกว่าตนแล้วทนไม่ได้ มีอันให้เดือดร้อนไปต่างๆ อยากจะให้ร้ายเขา ต่ำว่าเขาให้เสียหายแทนความยินดี

ความชั่วในใจอย่างนี้ เอาชนะมันได้ด้วยมุกิตา ความพลอยยินดี บันเทิงใจต่อความสุขความสำเร็จของผู้อื่น การที่จะมุกิตาได้นั้น เราจะ ต้องฝึกหัดอยู่เสมอ ฝึกหัดเอาชนะความริษยา การที่จะเอาชนะความ ริษยาได้ ต้องพิจารณาให้เห็นโทษของมันและเห็นคุณของมุกิตาด้วย

พิจารณาจริง ๆ แล้วในโลกนี้ ไม่มีใครที่เราควรริษยาเลย เพราะ ทุกคนตกอยู่ในห่วงทุกข์ ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง มีความทุกข์เสมอหน้า กัน เพียงแต่ต่างเรื่องต่างเหตุการณ์เท่านั้น เขาได้สิ่งใดมาเขาก็ต้องเป็น ทุกข์ด้วยสิ่งนั้น แม้สิ่งนั้นจะให้ความพึงพอใจแก่เขาได้ ก็ให้ทุกข์กับ เขาด้วย ไม่ได้ให้ความพึงพอใจอย่างเดียว

ช่วงนี้เป็นเวลาที่นางงามจักรวาลกลับมาเมืองไทย ๕๒ วัน^๕ ถ้า ลุกสังเกตเห็นว่า วันแรกๆ ก็ยิ้มแย้มแจ่มใสดี แต่พอวันหลังๆ ก็ ป่วยบ่อยและยิ้มไม่ค่อยออก เพราะไม่ค่อยสบาย และต้องคอยหนีคนที่ ห้อมล้อม เมื่อมีกำหนดการแล้วก็ต้องไป ต้องออกงานแม้ไม่ค่อย สบายก็ต้องไป นอกจากลูกไม่ไหวจริงๆ เช่นคราวที่ไปเชียงใหม่ต้อง งดการเยี่ยมเด็กพิการ เป็นความทุกข์ของคนสวยและมีชื่อเสียงเช่น นางงามจักรวาล น่าริษยาหรือ? พ่อว่าน่าสงสารมากกว่า พ่อจึงยืนยัน อีกครั้งหนึ่งว่า พิจารณาจริงๆ แล้ว ในโลกนี้ไม่มีใครที่เราควรริษยาเลย คนที่ประสบความสำเร็จในทางใด ก็เพราะเขามีความเพียรบากบั่น และ มีคุณสมบัติพร้อมในทางนั้น ควรจะพลอยยินดีกับเขาที่เขาเป็นคนดี ถ้าเขาเป็นคนชั่วเราก็ไม่พอใจ บ่นว่า ว่าทำไมไม่รู้จักทำตนเป็นคนดี พอเขาดีขึ้นมาก็ไปริษยาเขาอีก อย่างนี้แล้วจะให้เขาทำอย่างไร

ถ้าเราถูกคนอื่นริษยาก็คงขอให้คิดว่า เพราะเรามีดีเขาจึงริษยา ช่าง เขาเถอะ อย่าไปเอาเรื่องกับเขา รักษาความดีและความบริสุทธิ์ของเราไว้ แต่อย่าทะนงตนจนเขาหมั่นไส้เกลียดชัง แม้เราจะมีดีอย่างอื่นหลายอย่าง ก็อย่าลืมดีอย่างหนึ่งคือ “ความอ่อนน้อมถ่อมตน” เพราะคุณความดี อันนี้จะเป็นเสมือนเกราะป้องกันภัยคนเก่ง มิให้ถูกเบียดเบียน หรือ ก่อศัตรูโดยไม่จำเป็น ให้คนเขายกให้เอง ไม่ใช่ไปยกตัวเองเสียเกินงาม เกินพอดี

คนมักริษยา นอกจากทำลายผู้อื่นแล้ว ยังทำลายตัวเองได้มาก อีกด้วย มีนิทานเรื่องหนึ่ง ท่านเล่าไว้เพื่อแสดงโทษของความริษยาว่า มีชาย ๒ คน เทพประทานพรให้ว่า ขออะไรก็ได้เพียงอย่างเดียว ใครจะขอก่อนก็ได้ แต่คนขอทีหลังจะได้เป็น ๒ เท่าของคนขอก่อน

^๕ เดือนกันยายน ๒๕๓๑

คนโลกอยากได้มาก จึงไม่ยอมขอก่อน ส่วนคนริษยา เมื่อเพื่อนไม่ยอมขอ ก็ขอก่อน ขอให้ตนตาบอดข้างหนึ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ คนโลกจึงต้องตาบอดทั้งสองข้าง

ดูเถิด, ดูพฤติกรรมของคนเขลาเพราะความโลภและความริษยา แทนที่จะทำอะไรที่เป็นการได้ประโยชน์ด้วยกัน แม้ตนจะได้น้อยกว่าก็ยังดีกว่า พินาศน้อยกว่า เช่น ขอทรัพย์สัก ๑ แสน อีกคนหนึ่งได้ ๒ แสน หรือขอ ๑ ล้าน อีกคนได้ ๒ ล้าน ก็ยังดีกว่าขอให้ตนตาบอดข้างเดียว แล้วอีกคนหนึ่งต้องบอดสองข้าง

ด้วยเหตุนี้แหละท่านจึงว่า “ความริษยาทำโลกให้ฉิบหาย (อรรถิโลกนาสิก)” และว่า “เมื่อใดความโลภครอบงำแล้ว เมื่อนั้นเขาย่อมมีตบอด (อนุชตมံ ตทา โหติย โลภो สหเต นร) มีตเหมือนคนตาบอด ในที่มีศีลธรรมดานั้น คนตาดีถ้าจ้องนานๆ เข้า อาจพอเห็นอะไรรางๆ ได้บ้าง แต่มีตอย่างคนตาบอดนั้น มีตสนิทเลยไม่เห็นอะไรเลย แม้มีแสงสว่าง ลึกพันแรงเทียน หมิ่นแรงเทียนก็มองไม่เห็น ด้วยเหตุนี้ท่านจึงสอนว่า “โลกนั้กลาภหาย” และ “อย่าถมน้ำลายรดฟ้า อย่าปาฐูลีทวนลม”

คนถมน้ำลายรดฟ้า น้ำลายไม่ไปถึงฟ้า แต่มันจะกระจายลงมา รดหัวคนถมนั่นเอง คนปาฐูลีทวนลมก็เช่นกัน ฐูลีมันจะย้อนกลับมา ไปรยปรายลงบนหัวหรือตัวของผู้นั่นเอง จิวี่ (ผู้ถมน้ำลายรดฟ้า) ในเรื่องสามก๊ก ริษยาขงเบ้งเสียจนรากเลือดตาย

ด้วยเหตุนี้ ขอให้ลูกหัดมุทิตาไว้มากๆ เมื่อใจเปี่ยมอยู่ด้วยมุทิตาแล้ว ความริษยาก็เข้ามาไม่ได้ หัดชมคนให้เป็น อย่าติเป็นอย่างเดียว แต่ให้ชมตามความเป็นจริง อย่าเพียงแต่พูดเพื่อเอาหน้า เพื่อเอียนยอ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วจะเป็นผลเสียมากกว่าผลดี แต่มุทิตามีศัตรูใกล้ คือ

ความว่าเรียงกันไป คัดรู้ไกลคือริษยานั่นเอง อาจเป็นผลเสียอีก ลูกจะสังเกตเห็นคนที่ไปกินเลี้ยงแสดงมุทิตาจิตกับเพื่อนฝูง บางทีก็กินมากเกินไปโดยเฉพาะของเมาคือเหล้าและเบียร์ เมามากเพราะยินดีมากก็เกิดอันตรายต่างๆ ขึ้น เช่น ทะเลาะวิวาทกัน หรือขับรถกลับบ้านชนรถอื่นซึ่งเขาไม่รู้เรื่อง เป็นอันตรายแก่ตนและผู้อื่น เป็นเหตุให้เสียชีวิต เสียทรัพย์ เป็นต้น เพราะว่าร่าเรียงกันไป ดิดไปข้างประมาท

สถิติออกมาว่า อุบัติเหตุบนท้องถนนนั้น ๕๐% เนื่องมาจากคนขับรถเมาเหล้า ลูกลองคิดดูเถิดว่าน่าสังเวชเพียงไร คนเรานั้นแม้ไม่เมาเหล้าก็เมาอย่างอื่นมากอยู่แล้ว มีสิ่งย้อมใจมากมายเหลือล้น เช่น เมาลาก ยศ สรรเสริญ สุข เป็นต้น เมื่อเมาเหล้าเข้าอีก ทำให้ใจต้องเมาเพิ่มขึ้นอีกเท่าใด

มุทิตา ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี ทำให้จิตใจของเราชุ่มชื่นอยู่ด้วยความดีของผู้อื่นและความดีของตน เห็นความสุขความสำเร็จของผู้อื่นเช่นเดียวกับความสำเร็จของตน เป็นบุญอย่างหนึ่งท่านเรียกว่าบุญที่ได้จากการอนุโมทนาต่อความดีของผู้อื่น (ปัตตานุโมทนามัย) เมื่อเราพอใจต่อความดีอย่างใดมาก ๆ เสมอ ๆ อีกหน่อยเราก็ทำความดีเช่นนั้นได้ และเป็นคนดีเช่นผู้ที่เรานิยมชมชอบได้

การที่จะให้มุทิตาแก่ไพศาล ไม่มีขอบเขต ไม่มีประมาณ เป็นมุทิตาสากลได้นั้น จะต้องทำลายแดนหรือกำแพงแห่งการถือเราถือเขา ไม่ยึดถือว่า นี่พวกเรา นั้นพวกเขา แต่ทำใจให้พลอยยินดีต่อความสุข ความสำเร็จของมนุษย์ทุกคน มองมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายในฐานะเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน เมื่อเขาตกทุกข์ได้ยากก็คิดจะช่วยให้พ้นทุกข์ (กรรณา) เมื่อเขาได้ดีมีสุขก็พลอยยินดี ท่าน

กล่าวว่าความทนไม่ได้เพราะความกรุณาเป็นลักษณะของมหาบุรุษ (มหาบุรุษภาวสุส ลกชนํ กรุณาสุโท) คือท่านผู้มีอริยาศัยใหญ่ทั้งที่เป็นชายและหญิง

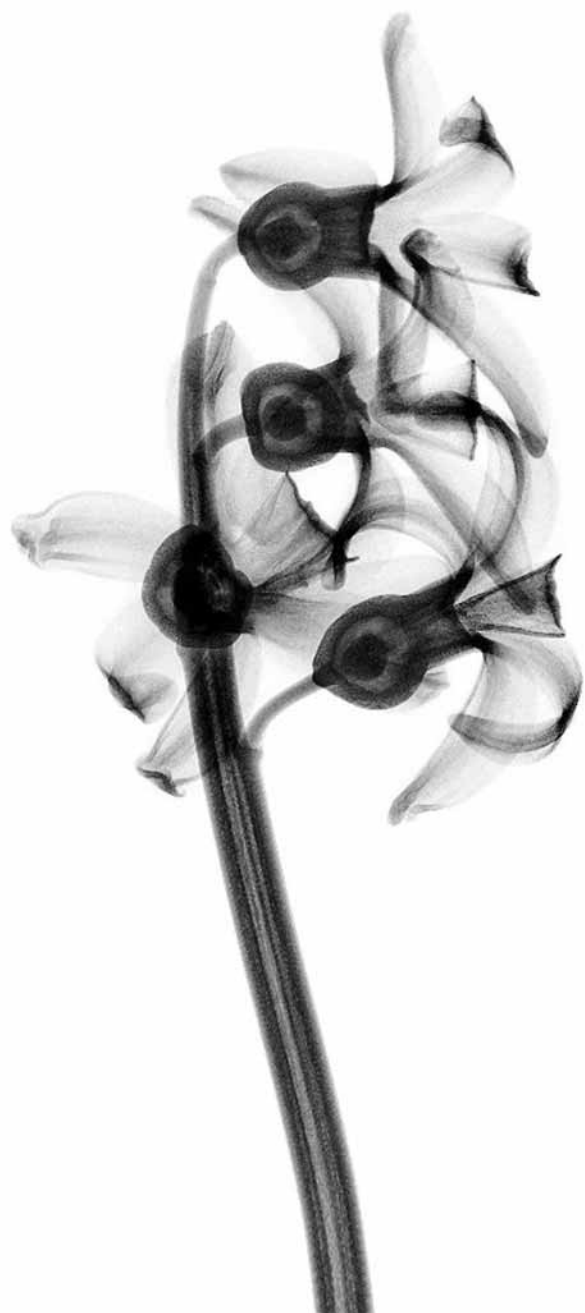
บางคนมีใจคับแคบ แบ่งพวกเขาพวกเราในขอบเขตแคบๆ เช่น นั้นวัดเขา นั้นวัดเรา นั้นนิกายเขา นั้นนิกายเรา นั้นจังหวัดเขา นั้นจังหวัดเรา นั้นภาคเขา นั้นภาคเรา นั้นศาสนาเขา นั้นศาสนาเรา นั้นพรรคเขา นั้นพรรคเรา มีความแข่งดีกันซึ่งเป็นอุปกิเลสตัวหนึ่ง (สาร์มมะ) แก่งแย่งกัน มุ่งร้ายต่อกัน ริษยากัน ไม่ยินดีต่อกัน ซึ่งล้วนเป็นเหตุแห่งความพินาคทั้งสิ้น จริงอยู่ มนุษย์เราต้องมีการแบ่งบ้าง แต่ไม่ใช่เพื่อให้ถือเขาถือเรา อันเป็นเหตุให้คิดไม่ดีต่อกัน เราแบ่งเป็นหมวด หมู่ กรรม กอง และอื่นๆ เพื่อแบ่งงานกันทำ แบ่งหน้าที่กันทำ เพื่อสะดวกแก่การควบคุม การบริหาร การปกครอง แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือความเจริญรุ่งเรือง ความสุขและความดีของมนุษยชาติ เราต้องคิดให้ได้ว่า ทุกคนเป็นเพื่อนมนุษย์หรือเป็นสัตว์โลก ร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน เมื่อเขามีความสุข ความสำเร็จดีก็เป็นประโยชน์แก่เราด้วย คือเขาไม่ต้องมาเบียดเบียนเรา ไม่ต้องมารบกวนเรา เมื่อเราลำบากจะได้พึ่งเขาได้ด้วยจะไปริษยาเขาทำไม บางคนริษยากันแม้ในหมู่ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง แต่พอเขาตกต่ำลำบาก ตนเองก็ต้องเดือดร้อนด้วย เพราะเขามาถือเอาเป็นที่เกะที่พึ่งกัน หนุนไปหมด

การช่วยให้ผู้อื่นประสบความสำเร็จและยินดีต่อความสำเร็จของเขา จึงเท่ากับช่วยเหลือตัวเองไปด้วย ตรงกันข้าม การทำลายผู้อื่นเท่ากับทำลายตัวเองไปด้วย ขอให้ลูกคำหนึ่งถึงเรื่องนี้จงหนักแล้วฝึกฝนจิตใจของตนให้พลอยยินดีต่อความสุขความสำเร็จของผู้อื่นประดุจความสำเร็จของตนเอง สังคมของเรายังกระทบถึงกันอยู่ทั้ง

ส่วนดีและส่วนชั่ว มองอะไรให้มองอย่างกว้างและเป็นเส้นสัมพันธ์
 อย่างมองอย่างแคบและเป็นเส้นตรงอย่างเดียวเพราะถ้ามองอย่างแคบ
 และเป็นเส้นตรง จะทำให้เป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่เข้าใจผู้อื่น

เราต้องไม่เป็นโรคแสดงดี คือเห็นใครได้ดีแล้วทนไม่ได้ แต่เรา
 ต้องชื่นชมต่อความดีทั้งของผู้อื่นและของตน ส่งเสริมให้ตนเองและผู้อื่น
 ดำเนินอยู่ในทางดียิ่งๆ ขึ้นไป ด้วยความรู้สึกเช่นนี้ ใจของเราจะมี
 เครื่องหล่อเลี้ยงให้ชุ่มเย็น Active และมีสิ่งที่จะต้องทำอีกมากสำหรับ
 เพื่อนมนุษย์ ขอให้ลูกจำไว้ว่า ความดีทั้งปวงเริ่มต้นที่ใจก่อน อย่าลืมน
 แสดงความยินดีต่อความสำเร็จของตนด้วยเสมอๆ อย่างเจียมๆ เป็น
 สิ่งหนึ่งที่จะเพิ่มพูนความสุขและสมรรถภาพในการทำงานของเราให้ดี
 ยิ่งๆ ขึ้นไป^๖

๖ การแผ่เมตตา ท่านให้บริกรรมว่า “ขอสัตว์ทั้งหลาย อย่าได้ปราศจากสมบัติอันตนได้
 แล้วเลย” เป็นการพลอยยินดีต่อความสุขของผู้อื่น

จดหมายจากพ่อถึงลูก ฉบับที่ ๔

อุเบกขา

ความสุข เป็นสภาพเบาอกว่าความทุกข์
 เหมือนการบรรทุกสำลี
 ส่วนความทุกข์ เหมือนการบรรทุกหิน
 สำลีสักก้อน ถ้ามากเข้า ก็หนักเหมือนกัน
 ทางที่ดีกว่า คือ ไม่บรรทุกอะไรเลย
 ปล่อยจิตให้ว่าง ไม่สุข ไม่ทุกข์
 สุขหรือพอใจ ก็พุ่งชานไปอย่างหนึ่ง
 ทุกข์ก็พุ่งชานไปอย่างหนึ่ง
 ตรงกลางระหว่างสุขและทุกข์
 นั้นแหละ ‘ดีที่สุด’ นั่นก็คือ ‘อุเบกขา’ นั่นเอง

ลูกรัก

เมื่อตอนที่แล้ว พ่อได้พูดถึงอาการระดับใจเรื่องมูทิตา ความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีและอย่าลืมนัดกับความทุกข์ความสำเร็จของตนด้วย เพราะคนที่ไม่รู้สึกยินดีพอใจเสียบ้างเลยนั้น จิตใจจะเหือดแห้ง ถูกความอยากเผาให้เราร้อนอยู่เสมอ เหมือนหม้อน้ำเปล่า ซึ่งไม่มีน้ำตั้งอยู่บนเตาไฟ นักปราชญ์กล่าวว่าความสันโดษ คือความรู้จักพอใจนั้น เป็นความสุขอันยอดเยี่ยม และเป็นทรัพย์อยู่ในตัว ความมีพละทานมัยสมบูรณ์ เป็นลาภอันประเสริฐสุดอย่างหนึ่ง

คราวนี้ พ่อจะพูดกับลูกเรื่องอุเบกขา อันเป็นอาการระดับใจข้อที่ ๔ อุเบกขามีความหมายหลายอย่าง หลายระดับ จะกล่าวแต่โดยย่อ

๑. **อุเบกขา** คือการวางใจเฉยหรือวางใจเป็นกลาง ไม่ดีใจหรือเสียใจในเหตุสุคติวิสัยที่จะช่วยได้ คือเมื่อเรามีเมตตา กรุณา มุทิตาแล้ว ต่อบุคคลและสัตว์ทั้งหลาย ในบางกรณีเราช่วยอะไรเขาไม่ได้จริงๆ เขา

ทำตัวเขาเอง ถ้าเราไม่วางอุเบกขา เราก็วุ่นวายเกินไปและไร้ประโยชน์ ตัวอย่างเช่น ญาติพี่น้องเราซึ่งเราหวังดีต่อเขา อยากช่วยเหลือเขาและดีใจเมื่อเขาประสบความสำเร็จ แต่ถ้าเขาไปทำชั่วเอง เราห้ามแล้วเขาก็ไม่ฟัง จนถึงไปติดคุก เป็นต้น หรือได้รับความลำบากอย่างอื่น อันเป็นผลแห่งกรรมของเขาเอง สุกวิสัยที่เราจะช่วยให้ ในกรณีอย่างนี้ ท่านสอนให้เราวางใจเฉยเสีย เพราะวุ่นวายไปก็ไม่มีความประโยชน์ หรือถ้าจะช่วยเขาให้ได้ก็อาจเสียความยุติธรรม ซึ่งเราต้องรักษาเหมือนกัน ความเป็นธรรมในสังคมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้อยู่ร่วมกันในสังคม

ในกรณีดังกล่าวนี้ ท่านให้เราเจริญธรรมข้ออุเบกขา โดยการพิจารณาว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของของตน มีกรรมเป็นกำเนิด เป็นเผ่าพันธุ์ เป็นที่พึ่งอาศัย ต้องเป็นทายาทแห่งกรรม ผู้ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว (เขาทำตัวของเขาเอง นรกสวรรค์ไปแทนกันไม่ได้)

อนึ่ง การไปวุ่นวายกับชีวิตของคนบางคนมากเกินไป ทำให้เราต้องเสียใจอยู่เนือง ๆ อาจทำให้เราเสียคนไปด้วย เหมือนเอาทองแห่งไปฝังกับก้อนอิฐหรือหิน หินไม่เป็นอะไร แต่ทองนั้นแหละจะกร่อนไปเอง เสียทองเปล่า ๆ คนเรามีวิบากในจิตไม่เหมือนกัน ถ้ามีอกุศลวิบากมาก คือสะสมอกุศลไว้มาก ทั้งในอดีตชาติและปัจจุบัน จิตของเขา ย่อมโน้มโน้มไปในทางอกุศล ในทางบาป ในทางชั่ว สอนให้ทำดีได้ยากเหมือนตัดหางหมาให้ตรง ไปเจอคนอย่างนี้เข้าวางเฉยเสียดีกว่า ไม่ว่าเขาจะเป็นลูกเราหลานเรา เพื่อนเราหรือวงศ์ญาติของเรา ไปเอาเรื่องกับเขามาก เราเองนั้นแหละจะเสียคน เป็นโรคประสาท โรคหัวใจ ตายเสียก่อนที่เขาจะดีได้อย่างไร เป็นความทุกข์อย่างหนึ่งของคนดี คืออยากให้คนอื่นดี โดยเฉพาะลูกหลานหรือคนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ถ้าเขาดีไม่ได้ใจก็เป็นทุกข์โหม่นัส ปลงใจไม่ลง

สำหรับองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้บรมศาสดาของเรานั้น ทรงสั่งสอนใคร หากเขาไม่เชื่อฟังก็จะทรงปล่อยและตรัสว่า “เขาจักปรากฏด้วยกรรมของเขาเอง” เราในฐานะเป็นศิษย์ของพระองค์ ลองเอาพระปฏิปทานี้มาใช้บ้าง ก็คงจะทำให้สบายใจขึ้น

ลูกรัก ตอนนี้ลูกอายุยังน้อยอยู่ ยังไม่ต้องรับผิดชอบใคร แม้แต่ตัวเองก็ยังต้องอยู่ในความรับผิดชอบของพ่อแม่ ครู อาจารย์ หรือผู้ปกครองอื่นๆ ลูกอาจไม่รู้ดีกว่า พ่อแม่ต้องหนักใจเพียงใดในการส่งเสริมให้ลูกเรียน การเลี้ยงดูให้เติบโตและประคับประคองให้เป็นคนดี พ้นภัยอันตรายในวัยอันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ คือวัยเด็กและวัยรุ่น เสี่ยงต่อความดีความชั่ว ซึ่งจะมีผลไปนานแสนนาน แต่ถึงอย่างไรสักธรรมก็ยืนตัวอยู่ว่า ทุกคนต้องสร้างสรรค์ชีวิตของตนเอง พ่อแม่ ครู อาจารย์ หรือผู้ใหญ่อื่นๆ เพียงแต่ชี้ทางให้เท่านั้น ถ้าเขาไม่รับ ไม่เดินตาม ก็ทำอะไรเขาไม่ได้ กฎแห่งกรรมสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกกับการพึ่งตนเอง กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้ทรมานและประณีต ให้ดีหรือเลว กรรมใครเป็นคนทำเล่า ผู้ใดทำกรรมใด กรรมนั้นนั่นแหละย่อมจัดสรรจำแนกบุคคลผู้ทำให้แตกต่างกัน คนเดินทางชั่วย่อมไปสู่วิวาต เดินทางดีไปสู่วิวาตดี ความจริงปรากฏชัดเจนแจ่มแจ้งอยู่เช่นนี้ ใครๆ ก็พอรู้ แต่ความรู้อย่างเดียว จะช่วยอะไรได้เล่า ถ้าไม่ทำตามที่รู้ เหมือนคนเป็นโรค รู้เรื่องยาแต่ไม่กินยาให้ถูกต้อง ยาจะช่วยเขาได้อย่างไร

ขอให้ลูกจำไว้ว่า น้ำที่ทำให้เรือจมนั่นคือน้ำที่อยู่ในเรือนั่นเอง^๗ จันใด อุปสรรคที่แท้จริงและน่ากลัวก็คือ อุปสรรคในตัวของตัวเองจันนั้น สิ่งที่สร้างอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งในตนเองก็คือจิตที่ตั้งไว้ผิด

๗ น้ำที่อยู่นอกเรือช่วยส่งเสริมให้เรือลอยลำอยู่ได้

ทำให้คิดผิด เห็นผิด เห็นชั่วเป็นดี เห็นดีเป็นชั่ว มิตรชั่วเขาเห็นเป็นคนดี ส่วนมิตรที่ดีเขาเห็นเป็นคนชั่วน่ารำคาญ เข้าทำนองเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เพราะกรรมของเขาเอง ผู้มุ่งเจริญอุเบกขาธรรมในเรื่องนี้ต้องหมั่นพิจารณาเรื่องกรรมให้มากทั้งฝ่ายชั่วและฝ่ายดี

คนที่มักกุศลวิบากอยู่ในจิตมาก ได้เคยสั่งสมกุศลไว้มาก กุศลวิบากนั้น ย่อมโน้มน้อมจิตใจให้ใคร่ธรรม ใคร่ต่อความดี สอนให้ทำดีได้ง่าย จิตไม่โน้มไปในทางชั่ว จะคบมิตรก็เลือกได้แต่มิตรที่ดี ได้ช่วยกันทำความดียิ่งๆ ขึ้นไป ก็บรรดามิตรที่ดีนั้น อะไรเล่าจะเสมอด้วยบุญที่เราทำไว้เอง เพราะสามารถเป็นมิตรที่ดีได้ ทั้งในปัจจุบันและภพหน้า (สมพระพุทธรูปที่ว่า สย กทานิ ปุณฺณานิ ตํ มิตฺตํ สมฺปรายิกํ) มิตรโดยทั่วไปจะตามกันไปก็เพียงหลุมฝังศพหรือเมรุอันเป็นที่เผาเท่านั้น ด้วยเหตุนี้คนเราจึงควรหมั่นทำบุญ ถือเอาบุญนั้นแหละเป็นมิตรของตน มีความกตัญญูกตเวทีต่อบุญ ชีวิตของคนเรา เป็นเครื่องทดลองแรงบุญแรงบาปที่เราได้ทำไว้ เมื่อพิจารณาบ่อยๆ และมั่นใจในเรื่องนี้ ก็พอวางอุเบกขาได้

๒. **อุเบกขา** คือความวางใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเพราะอคติทั้ง ๔ คือ ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะพอใจ โทสาคติ ลำเอียงเพราะไม่ชอบ โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลงผิด รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ภัยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว อุเบกขา ในลักษณะนี้ทำให้ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรม สมควรเป็นผู้พิพากษาความผิดความถูกของผู้อื่น และแม้พิพากษาความผิดความถูกของตนเอง สมดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า

“จงใจก่ตนด้วยตน จงพิจารณาตน (พิพากษาคตน) ด้วยตน เขาผู้คุ้มครองตนได้แล้ว มีสติเห็นภัย (ในความผิดพลาด) ย่อมอยู่เป็นสุข”

ถ้าทำใจเป็นธรรมแล้ว ใครเล่าในโลกนี้ที่จะรู้จักตัวเรายิ่งกว่าตัวเราเอง แต่คนส่วนมากมักมีฉันทาคติต่อตนเอง มีโทสาคติต่อผู้อื่น ความยุติธรรมจึงคลาตเคลื่อนไป เพื่อเจริญอุเบกขาในเรื่องนี้ จึงควรเว้นอคติทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมทั้งแก่ตนและผู้อื่น เมื่อเราไม่ทำอะไร ก็ไม่ควรเรียกร้องอะไรและไม่ควรทำอะไร แม้เราไม่ได้สิ่งที่คนอื่นเขาได้ เราก็ไม่เดือดร้อนใจ เพราะเราเตือนตนเองอยู่ว่า เราไม่ได้ทำสิ่งที่คนอื่นเขาทำ เราไม่ได้อยู่ในระบบที่คนอื่นเขาอยู่ในโลกนี้มีดีด้านดีให้มองอยู่เสมอ ถ้ามองเป็น ในทำนองเดียวกันแม้สิ่งที่เราเห็นว่าดีแล้ว ถ้ามองให้ดีก็จะเห็นโทษของมันแฝงเร้นอยู่ ขอให้ลูกลมองให้เห็นทั้งด้านคุณและด้านโทษของมัน เรียกว่ามองเห็นตามที่เป็นจริงและมองเห็นทุกด้าน ไม่ใช่เห็นแต่เพียงด้านเดียวเพราะมองด้านเดียว

๓. **อุเบกขา** ในความสุขและความทุกข์ ในความขึ้นลงของชีวิต ในความเป็นคู่แห่งโลกธรรม ๘ คือ ลภ เสื่อมลภ, ยศ เสื่อมยศ, สรรเสริญ นินทา, สุข ทุกข์, อุเบกขาในประการที่ ๓ นี้อาจยากเกินไปสำหรับเยาวชนอย่างลูก แต่รู้ไว้บ้างก็ดี เป็นการเตรียมตัวเตรียมใจสำหรับรับเหตุการณ์ในวันข้างหน้า

หนึ่งเล่า แม้ยังเป็นเด็ก ก็เชื่อว่าไม่ต้องกระทบกับโลกธรรมเสียเมื่อไร โลกธรรม ๘ นั้นเกิดขึ้นแก่คนทุกคน ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ จะต่างกันก็เพียงมากหรือน้อย และใครได้เตรียมใจไว้อย่างไรเท่านั้น

เมื่อได้ลภ ยศ สรรเสริญ และสุข ลูกอย่าได้เพลิดเพลินไปกับมันจนเกินไป ถ้าเพลิดเพลินหลงใหลมันแล้ว มันจะนำไปสู่ความประมาทมัวเมา

๘ ทำใจไว้เสมอ “ได้ดี ไม่ได้ก็เป็นกุศล”

ความเลื่อมและความทุกข์ก็จะตามมาโดยเร็ว ตามธรรมดาความเลื่อมและความวิบัติจากสิ่งเหล่านั้นก็แฝงเร้นอยู่แล้ว ธรรมดามันเป็นเช่นนั้นเอง สมบัติทุกอย่างลงท้ายด้วยวิบัติ ความเป็นหนุ่มสาวลงท้ายด้วยชรา ชีวิตจบลงด้วยความตาย ไม่มีใครหลีกเลี่ยง

เมื่อเลื่อมลาลง เลื่อมยศ ฎกนิเทศา ทุกข์ ก็อย่าเศร้าโศกเสียใจ จนไม่เป็นอันกินอันนอน ให้รู้ตามความเป็นจริงว่ามันเป็นด้านหนึ่งของชีวิต เหมือนกลางคืนและกลางวันสลับกันอยู่อย่างนี้ เมื่อลำบาก เราต้องกล้าเผชิญกับความยากลำบาก เมื่อคราวสูญเสียเราต้องยอมรับความสูญเสีย และรู้จักจำกัดความสูญเสียไว้บ้าง คือยอมเลิกสิ่งที่ควรเลิก ไม่ตั้งต้นเกินไป จนต้องสูญเสียสิ้นเนื้อประดาตัว และจมลึกเกินไปจนถอนตัวไม่ขึ้น พยายามคบบัณฑิต เพราะคำพูดของนักปราชญ์ผู้เป็นบัณฑิตนั้นแม้เพียงเล็กน้อยก็เป็นประโยชน์คุ้มไปทั้งชีวิต ถ้าเราเกิดไม่ทันท่าน เราก็มีทางคบหาสมาคมกับท่านได้โดยการอ่านข้อเขียนของท่าน คำแนะนำของท่านอยู่ในนั้น บรรดาปราชญ์ผู้เป็นบัณฑิตนั้น ใครเล่าจะเสมอเหมือนพระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้นขอให้ลูกหมั่นอ่านคำสอนของนักปราชญ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ลูกจะได้พบแสงสว่างทุกครั้งที่ตั้งทางมืด และจะพบทางออกเมื่อถึงทางตัน สำหรับองค์พระพุทธเจ้านั้น เพียงแต่อ่านพระประวัติของพระองค์ท่านด้วยความรอบคอบช่างสังเกตเท่านั้นก็จะสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้มากมาย ไม่ต้องพูดถึงหลักคำสอนอันงาม ทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และเบื้องปลาย

ความขึ้นลงของชีวิตนั้นเป็นสิ่งธรรมดา หรืออย่างน้อยขอให้เรามองเห็นเป็นเรื่องธรรมดา เพื่อเราจะได้สบายใจอยู่ในทุกลฐานะ ความสบายใจนั้นเป็นทรัพย์อันแท้จริงของมนุษย์ ทรัพย์ ยศ สรรเสริญนั้นเป็นสิ่งที่สมมติกันขึ้น ไม่ใช่สิ่งแท้จริงแต่ประการใด ใครไขว่คว้าหาสิ่ง

เหล่านี้ด้วยคิดว่า จะให้ความสุขอันแท้จริงแล้ว ก็ต้องผิดหวังทุกรายไป ความสงบต่างหาก เป็นบ่อเกิดแห่งความสุขอันแท้จริงของมนุษย์

ในหมู่โจรย่อมยกย่องสรรเสริญโจรที่ปล้นได้เก่ง ในหมู่นักมวย หรือคนชอบมวย ย่อมนิยมยกย่องนักมวยที่ชกได้เก่ง สามารถทำลาย คู่ต่อสู้ให้แพ้ ให้พินาศไปได้ ทั้งโจรและนักมวยได้ชื่อเสียงและเกียรติ ในพวกของตนเพราะประทุษร้ายผู้อื่น เกียรติและชื่อเสียงทำนองนี้ เป็นที่รังเกียจของบัณฑิตผู้รักสงบและสรรเสริญการไม่เบียดเบียน เหมือน การชนไก่ กัดปลา และชนวัว ซึ่งมาในนามของอะไรต่างๆ สุดแล้วแต่ จะอ้าง แต่ที่แท้ก็คือการเบียดเบียนสัตว์เพื่อความสนุกเพลิดเพลินของ คนเขลา ที่หาความสุขจากความทุกข์ของสัตว์อื่น มวยนั้นมาในรูปของ กีฬา แต่ก็คือการยอมให้มนุษย์เบียดเบียนกัน โดยเอาชื่อเสียงและ ลินจ้างรางวัลเป็นเครื่องล่อ

พ่อพูดเช่นนั้น เหมือนเป็นคนทวนกระแสโลก และสอนให้ลูกเป็น เช่นนั้นด้วย แต่ลูกต้องไม่ลืมว่า พ่อกำลังพูดกับลูกเรื่องสังขารม ซึ่ง เมื่อรู้แล้ว เข้าใจแล้ว ย่อมนำไปสู่ความสงบที่แท้จริง ไม่ใช่ความสุข ความเพลิดเพลินอันฉาบฉวย ซึ่งคนส่วนมากหลงกันอยู่ สังขารมและ เหตุผลอันแท้จริงย่อมเดินสวนทางกับมตมมหาชน หรือสามัญสำนึก ของมหาชน เพราะคนส่วนมากมองอะไรเพียงผิวเผินฉาบฉวย หาได้ มองอะไรอย่างลึกซึ้งถึงแก่นแท้ของมันไม่ โลกจึงจมอยู่ในห้วงทุกข์ และสับสนวุ่นวาย เพราะไม่รู้สังขารม โลกจึงฟูขึ้นเพราะ ลาก ยศ สรรเสริญ สุข และฟูลงเพราะเสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา ทุกข์ ตกอยู่ ภายใต้อการครอบงำของโลกธรรม หวันไหว ลั่นคลอนเพราะโลกธรรม แต่สาวกของพระอริยะย่อมสำเหนียกรู้ตามความเป็นจริงว่า โลกธรรม ๘ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา มันจึงครอบงำจิต

ของท่านไม่ได้ ท่านวางเฉยต่อโลกธรรม นั้นเป็นอุเบกขาที่นำไปสู่
ความสิ้นทุกข์อย่างแท้จริง

จิตที่ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรมเป็นมงคลอันสูงสุดอย่างหนึ่ง ขอ
ให้ลูกสนใจต่อเรื่องเหล่านี้ไว้บ้าง เพราะจะได้ไม่หลงโลกและไม่ถูก
เขี้ยวของโลกมันกัดเอา

ขอให้ลูกแน่ใจว่า สุข ทุกข์ ดี ชั่ว เสร้าหมองหรือผ่องแผ้วเกิด
ที่ใจของเราก่อน ใจเล่าก็กลับกลอกวอกแวก ไม่ค่อยมั่นคงแน่นอน
จึงทำให้เราเดือดร้อนสุขเดือดทุกข์ เดี่ยวเสร้าหมอง เดี่ยวผ่องแผ้ว แต่ดู
เหมือนว่า ความทุกข์และความเสร้าหมองจะมีมากกว่า ทั้งนี้เพราะคน
ส่วนมากไม่รู้จักอบรมจิตให้รู้เท่าทันอารมณ์และวางเฉยต่ออารมณ์เสีย
บ้าง ปล่อยให้จิตรับอารมณ์ไว้มากและไม่รู้จักปล่อยวาง ดูดซับเอา
อารมณ์ทุกอย่างไว้แล้วไปหมักหมมอยู่ในจิต เหมือนรถหรือเรือที่
บรรทุกของหนักเกินไป โดยไม่รู้จักทิ้งสิ่งอันไม่เป็นประโยชน์เสียบ้าง
ทำให้อยู่สภาพ over load ซึ่งถ้าเป็นเครื่องบินก็อันตรายมาก อาจตก
และตายกันหมดทั้งลำ กรณีการฆ่าตัวตายทั้งครอบครัวเป็นตัวอย่าง
ในเรื่องนี้ ฆาของคนที่ต้องไต่ยืนเดินก็เหมือนกัน ถ้ารับน้ำหนักมากเกินไป
คือเจ้าของขาเป็นคนอ้วนเกินไป ก็มักจะปวดขาปวดขาได้ง่าย เพราะ
รับน้ำหนักเกินอยู่ตลอดเวลา ข้อเข่าจะเสื่อมเร็ว

จิตของคนเราก็คงเหมือนกัน ถ้ารับเอาความทุกข์ความเสร้าหมอง
ไว้มาก ก็จะเกิดสภาพ over load ทางจิตขึ้น ทำให้จิตกระวนกระวาย
ไร้ความสุขสงบ จึงควรมีอุบายถ่ายเทสิ่งเหล่านั้นด้วยอุเบกขาธรรม คือ
การวางเฉยต่ออารมณ์สุขทุกข์ คือไม่รับอารมณ์เหล่านั้นไว้ ถ้าจำเป็นต้อง
รับไว้ก็ให้เป็นการชั่วคราว แล้วรีบเอาลงเสีย ความสุขเป็นสภาพ
เบากว่าความทุกข์เหมือนการบรรทุกสำลี ส่วนความทุกข์เหมือนการ

บรรทุกหิน ลำลึก็เถอะ ถ้ามกเข้าก็หนักเหมือนกัน ทางที่ดีกว่าคือไม่บรรทุกอะไรเลย ปล่อยจิตให้ว่าง ไม่สุข ไม่ทุกข์ สุขหรือพอใจก็ฟังชานไปอย่างหนึ่ง ทุกข์ก็ฟังชานไปอย่างหนึ่ง ตรงกลางระหว่างสุขและทุกข์ นั่นแหละดีที่สุด นั่นก็คืออุเบกขานั้นเอง การเจริญสติปัฏฐานทำงานจึงแสดงเป้าหมายไว้ว่า “เพื่อนำออกเสียซึ่งอภิขมา คือความอยากได้ ความพอใจ และโทษนั่น คือความเสียใจ”

ในเรื่องการกินนั้น ขอให้ลูกอย่าบรรทุกให้หนักท้องเกินไป จะทำให้อึดอัดตึงจรั้น และไม่มีความสุข มีโทษมากมายตามมกายหลัง ขณะที่ร่างกายสบายจริงๆ ก็คือตอนที่ไม้อิ่มและไม่หิว อาหารการกินเป็นเรื่องที่มนุษย์เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ขอให้กินแต่พอดี อาหารค่อยๆ ย่อย หล่อเลี้ยงอายุให้ยืนนาน แต่อายุยืนนั้นจะมีคุณก็ต่อเมื่อมีพละนาภัยดี ปราศจากพละนาภัยและทำอะไรไม่ได้เสียแล้ว อายุยืนไปก็ไร้ประโยชน์

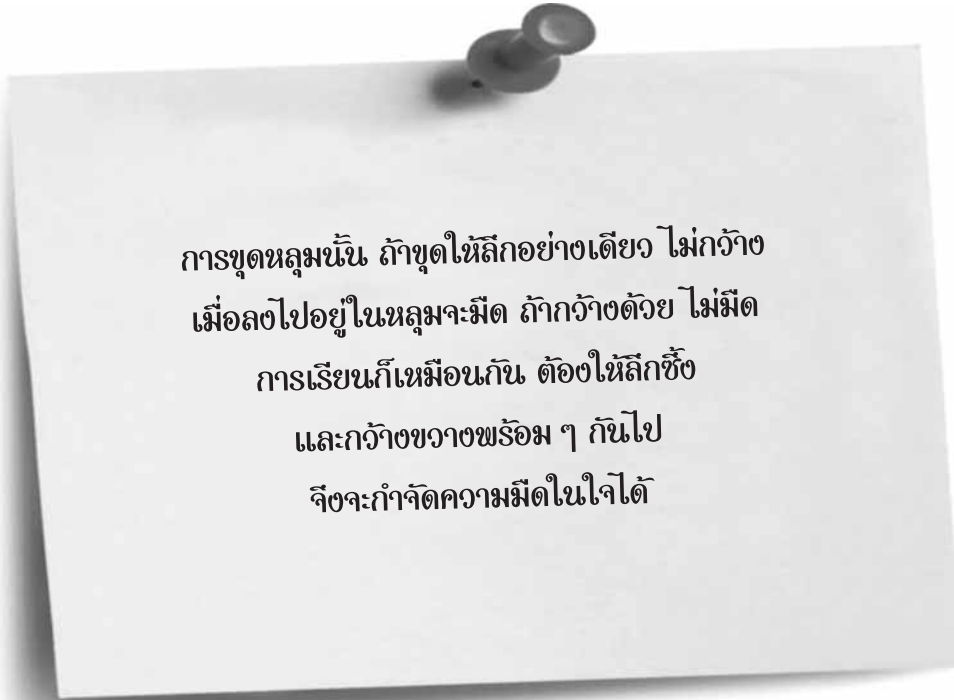
เท่าที่พูดมาทั้งหมดนี้ ถ้าลูกทำตามได้บ้างก็ไม่เสียแรงที่พ่อได้พยายามเขียนมา ขอให้ลูกดำเนินชีวิตอยู่บนเส้นทางแห่งความพอดี จะพบแต่ความดีงามเสมอ

ด้วยความรักและไว้วางใจ

พ่อ

จดหมายจากพ่อและแม่ถึงลูก ฉบับที่ ๕

จากพ่อถึงจันทร์ลอย

การขุดหลุมนั้น ถ้าขุดให้ลึกอย่างเดียว ไม่กว้าง
เมื่อลงไปอยู่ในหลุมจะมีด ถ้ากว้างด้วย ไม่มีด
การเรียนก็เหมือนกัน ต้องให้ลึกซึ้ง
และกว้างขวางพร้อม ๆ กันไป
จึงจะกำจัดความมืดในใจได้

จดหมายฉบับที่ ๕

จากพ่อถึงจันท์ลอย

จันท์ลอย ลูกรัก

จดหมายของลูก พ่อได้รับแล้ว พ่อดีใจมากที่ลูกสอบผ่าน ม.๔ ไปได้ด้วยคะแนนที่ไม่ต่ำนัก ลูกไม่ต้องเสียใจที่ไม่ได้คะแนนสูงยอดเยี่ยมในชั้น เพราะคนที่จะทำงานได้ดีมีประโยชน์แก่สังคมในอนาคตนั้นไม่จำเป็นต้องสอบได้คะแนนยอดเยี่ยมในโรงเรียนหรือได้เกียรตินิยมในมหาวิทยาลัยเสมอไป เรื่องการเรียนในโรงเรียนกับการทำงานในอนาคตนั้น ส่วนที่สัมพันธ์กันมากที่สุดคือใบรับรองวุฒิ หรือปริญญา เพื่อให้เข้าทำงานได้ เมื่อเข้าไปแล้ว บางคนอาจไม่ได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาจากโรงเรียนเลย ต้องไปเรียนกันใหม่ ฝึกกันใหม่

เด็กที่เรียนอ่อน แต่มีความประพฤติดี มีความตั้งใจดี มีความบากบั่นหมั่นเพียรไม่หยุดหย่อน ค่อยๆ เพิ่มพูนความสามารถของตนทีละน้อยเมื่อออกทำงานแล้วอาจล้ำหน้าเพื่อนที่เคยเรียนเมื่ออยู่โรงเรียน เรื่องทำนองนี้มีตัวอย่างอยู่มาก

หลุยส์ ปาสเตอร์ (Louis Pasteur) ชาวฝรั่งเศส ซึ่งโลกให้เกียรติยิ่งใหญ่ในทางวิชาการนั้น เมื่ออยู่โรงเรียน ครูได้หมายเหตุลงในสมุดพกว่า “เป็นเด็กอ่อนโยนที่สุด ตัวเล็กที่สุด และมีหัวสอบได้น้อยที่สุดในชั้นของข้าพเจ้า”

ตามประวัติว่า เขาไม่เคยได้คะแนนดีตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงมหาวิทยาลัย เขาเพียงแต่พอมานไปได้เท่านั้น ประกาศนียบัตรของเขาอดใครไม่ได้ เพราะได้คะแนนต่ำ ลูกต้องไม่ลืมนะ ในฝรั่งเศสเขาลงระดับคะแนนที่สอบได้ในปริญญาบัตรด้วย เป็นการประกาศให้รู้ว่าได้มาอย่างดี หรืออย่างพอมานไปได้

แต่พอออกทำงานแล้ว ด้วยความตั้งใจจริง ตั้งใจดี มีความประพฤติดี มีความบากบั่นหมั่นเพียรไม่หยุดหย่อน หลุยส์ ปาสเตอร์ได้กลายเป็นบุคคลยิ่งใหญ่ในวงวิชาการอย่างแท้จริง โลกต้องเป็นหนี้เขาเป็นอันมาก

ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า คนที่เรียนเก่งในโรงเรียนจะทำงานดี มีความสามารถสูงในการทำงานด้วยไม่ได้ เขาอาจเรียนดี ทำงานเก่ง ความสามารถดี และมีความสำเร็จในชีวิตอย่างสูงด้วยก็ได้

สำหรับลูกนั้นพ่อและแม่ขอแต่เพียงให้สอบได้ทุกปีเท่านั้น ถ้าได้คะแนนสูงด้วยพ่อก็ดีใจมากขึ้น การสอบตกเป็นการเสียเวลา เสียกำลังใจ เสียเงินเพิ่มขึ้น ซึ่งลูกก็เห็นอยู่ด้วยตัวเองแล้วว่า เวลานี้เราอยู่ในยุคข้าวยากหมากแพงเพียงใด

เพราะฉะนั้น ขอให้ลูกตั้งใจเรียนอย่างดีทุกวิชา แต่ละวิชามีประโยชน์ทั้งนั้น ลูกเสียเงินไปแล้ว ขอให้ลูกเอาวิชาแลกเปลี่ยนมาให้ได้ เงินนั้นถ้าไม่ยอมเสียไปกับวิชา ก็ต้องเสียไปทางอื่น เช่น เสื้อผ้าและอาหารอันเป็นสิ่งไม่จีรังยั่งยืนอะไร แต่วิชาความรู้เป็นสิ่งยั่งยืนติดตัวลูก

ไปจนตาย ใช้เท่าไรก็ไม่หมด ยิ่งซูดยิ่งพบ การใช้เงินแลกเปลี่ยนวิชาความรู้ บัณฑิตจึงสรรเสริญกันนัก และก็ขอให้ลูกกระลิกไว้เสมอว่า เงินแต่ละบาทนั้นเป็นหยาดเหงื่อแรงงานของพ่อแม่ พ่อไม่ได้หวังบุญคุณ แต่พ่อพูดเพื่อให้ลูกใช้เงินคุ้มราคาสมาค่าของมัน คือให้เป็นประโยชน์ที่สุด พยายามเอาชนะตนเอง อย่าฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย

นักปราชญ์ท่านว่า “คนโง่เมื่อมีเวลาก็เพลินในการหาอาหารใส่ปากใส่ท้อง ส่วนคนฉลาด เมื่อมีเวลาก็เพลินในการหาปัญญาใส่สมอง” ปัญญาใส่สมองนั้นใส่เข้าไปเถอะ ไม่มีโทษ ส่วนอาหารใส่ท้องนั้น ใส่แต่พอประมาณ

ข้อที่ลูกปรารถนาไปว่า ได้ไปเที่ยวดูของตามย่านการค้าซึ่งขายของแพง แล้วตกลงใจกลับไปซื้อที่ย่านการค้าซึ่งขายของถูก เพราะรู้สึกจะเหมาะสมกับฐานะของเราดีนั้น พ่อรู้สึกปลื้มใจที่ลูกเป็นผู้รู้จักประมาณ เป็นการให้เกียรติพ่อ เพราะการแสดงความทะเยอทะยานเกินฐานะของตนให้พ่อแม่ได้รู้เห็นนั้น เป็นเสมือนการเหยียดหยามพ่อแม่ไปในตัว ทำนองว่าพ่อแม่ไม่สามารถหาสิ่งที่เขาควรมีมาให้เขาได้

เด็ก ๆ ที่ชอบพูดเปรียบเทียบตนกับคนอื่นว่า ของใช้ของเขา ราคาตั้งพันสองพัน ส่วนของเรา ๘๐-๙๐ บาท ให้พ่อแม่ได้ยินนั้น เด็กอาจพูดแล้วก็แล้วไป แต่พ่อแม่และแม่คิดอยู่ไม่รู้แล้วว่า เลี้ยงลูกไม่เทียบหน้าเทียบตาคนอื่นเขา พ่ออาจลอบถอนหายใจใหญ่ เอามือก่ายหน้าผากปวดร้าวอยู่สัก ๆ แม่อาจแอบกรีดน้ำตาอยู่ในห้อง

พ่อแม่ที่มีลูกซึ่งรู้จักประมาณตัว รู้จักฐานะแห่งครอบครัวตน จึงเป็นผู้โชคดีเหมือนได้รับพรจากสวรรค์

จันทร์ลอย ลูกรัก ลูกคงเคยเห็นผู้หญิงบางคนวางท่าเน็ดฉาย แต่งกายด้วยเสื้อผ้าแพรพรรณราคาสูงลิบลัว แต่ไม่สนใจที่จะวางตัว

ให้นำรักใคร่ วางใจให้หน้าชื่นชม หึงเข่นนั้นยอมสู้สตรีแต่งกายแต่พอ เรียบร้อยสุขภาพ แต่เป็นผู้มากไปด้วยเมตตากรุณา มีแววตาสื่อความ ปราณีไม่ได้

แววตาที่อ่อนโยน กิริยาสุภาพ วาจาที่อ่อนหวานและใจที่เปี่ยมอยู่ ด้วยพรหมวิหารนั้น เป็นเสน่ห์ดึงดูดคนทั้งหลายให้รักใคร่เคารพยำเกรง ไม่จืดจาง เป็นเสมือนที่ลาดลุ่มและร่องลึก เป็นที่ไหลมาแห่งน้ำ ฉะนั้น

แม้เราจะค่อนข้างยากจนทางทรัพย์สิน แต่ขอให้เราไม่จนความดี ถึงเราจะไม่มีเกียรติอย่างปลอมๆ ในสังคม แต่ขอให้เราล่องลอยอยู่ท่ามกลางแสงสว่างรุ่งโรจน์แห่งสติปัญญาและภูมิธรรม พอมีความเห็นว่าทุกบ้านควรมีตำราอันเกี่ยวกับภูมิธรรมและภูมิปัญญาไม่ว่าจะยากดีมีจนอย่างไร พอได้เห็นนักต่อนักแล้ว ครอบครัวที่พ่อบ้านแม่เรือนไม่ประพฤติธรรมนั้น ไม่มีความสุข ลูกหลานเดือดร้อนเพราะความชอบบ่นชอบด่าโดยไร้เหตุผลของหัวหน้าครอบครัวนั้น เรื่องเล็กน้อยกลายเป็นเรื่องใหญ่ พุด ๓ วันไม่จบ ถ้าหัวหน้าครอบครัวประพฤติธรรม ทำให้สงบเยือกเย็นมีเมตตาปราณี สั่งสอนลูกหลานด้วยเหตุผล ซึ่งผิดที่ถูกให้เห็น ภาพนั้นจะเป็นภาพยั่งยืนอยู่ในใจของลูกหลาน เมื่อลูกหลานเติบโตขึ้น ภาพนั้นก็พลอยเติบโตขึ้นไปด้วย

สังคมของเราที่วุ่นวายอยู่ในเวลานี้ ต้องมีความผิดขั้นมูลฐานอยู่ อย่างแน่นอน เหมือนมะเร็งซึ่งกินลึกๆ มองภายนอกไม่เห็น แต่ทำให้ คนที่เป็นมะเร็งพอมลงๆ ความผิดขั้นมูลฐานอันนั้น คือคนไม่ประพฤติธรรมให้เหมาะสมแก่ฐานะของตน การแก้ที่ปลายเหตุนั้นไม่ได้ผล เหมือนเอามือไปตัดยอดหญ้า ยิ่งตัดจะยิ่งแตกงาม

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอันผิดวิธีนั้น ผลที่ออกมาก็คือ คนรวย ยิ่งรวยมากขึ้น คนจนยิ่งจนหนักลง โครงสร้างแห่งสังคม

สิ้นคลอน คนในสังคมรู้สึกว่าคุณเอวาร์ดเอาเปรียบ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม สังคมนั้นเป็นสังคมพินาศ อย่างที่ฝรั่งเรียกว่า Social Disorganization

ในการเรียน การวางตัว หรือการใด ๆ ก็ตาม พ่อขอเตือนลูกว่า จงอย่าประมาท “ลึงยังรู้จักตกต้นไม้” คนเราจะชำนาญสักเพียงใด เฉลียวฉลาดสามารถเพียงใด ถ้าประมาทก็อาจผิดพลาดได้ ความประมาทคือ ความวางใจ นอนใจ “ไม่เป็นไร ๆ” แต่พอ “เป็นไร” ขึ้นมาก็สายสุดแก้เสียแล้ว นักเรียนบางคนนอนใจว่าฉลาดหัวดี อีก ๗ วัน ๑๕ วัน จะสอบจึงดูหนังสือก็ได้ ถ้า ๗ วันหรือ ๑๕ วัน ก่อนสอบเกิดเจ็บป่วยขึ้น ก็เลยไม่ได้ดูหนังสือ อาจสอบตกได้

ในการวางตัวต่อเพื่อนฝูง อย่าให้สูงเกิน เขาจะหมั่นไส้ และถ้าวางตัวต่ำเกิน เขาก็จะดูหมิ่น ขอให้พอดี ๆ ส่วนกับครู อาจารย์นั้นขอให้อ่อนน้อมถ่อมตนเข้าไว้ เพราะท่านว่า

เอาชนะผู้สูงศักดิ์ด้วยการอ่อนน้อม

เอาชนะผู้ต่ำต้อยด้วยการสงเคราะห์เอื้อเฟื้อ

เอาชนะผู้เสมอกันด้วยความเพียรพยายาม

เอาชนะผู้แก่งแย่งกันในสงครามด้วยการยุติให้แตกสามัคคี

ส่วนการวางตัวต่อเพศตรงข้ามหรือผู้ชายนั้น พ่อได้บอกลูกอยู่เสมอว่า ผู้ชายเกรงผู้หญิงที่วางตัวดี ไม่จองหองเกินไปและไม่ปล่อยตัวเกินไป กิริยาพาทีเป็นผู้ดี สุภาพ เรียบร้อย ไม่พุดเล่น จนเกินวิสัยหญิง เมื่อเป็นดังนี้ ผู้ชายย่อมเกรงใจและนิยมยกย่อง

แม่ของลูกบอกไปว่ามีชายหนุ่มคนหนึ่งกำลังเรียนอยู่มหาวิทยาลัยปีที่ ๒ มาติดพันลูก แต่เมื่อลูกไม่เล่นด้วยในเชิงนั้น เขาก็เลิกไปแล้ว พ่อได้เคยเขียนจดหมายถึงแม่ของลูก ให้หาทางพูดกับลูกและชายหนุ่มผู้นั้นอย่างบัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น และปรากฏว่าได้ผลดังที่ลูกทราบ

อยู่แล้ว พ่อดีใจที่ลูกเป็นคนว่าง่าย อยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ซึ่งเป็นผลดีแก่ลูกอย่างมากในอนาคต

โบราณท่านว่า “อย่าชิงสุกก่อนห่าม”

สุนทรภู่ว่า “เมื่อสุกงอมหอมหวานจึงควรหล่น”

ด้วยใจจริงแล้ว พ่อแม่ทุกคนต้องการปลูกฝังลูกให้เป็นหลักฐานขอแต่เพียงว่าให้ถึงเวลาก่อนเท่านั้น

ชายหนุ่มหญิงสาวที่กำลังเรียนอยู่ ยังต้องใช้เงินของพ่อแม่ในบริหารแห่งชีวิตทุกประการ พ่อเห็นว่ายังไม่ควรคิดเรื่องนี้ มันมีทางเสียมากกว่าดีตั้งหลายเท่า ผู้ชายเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียหาย ผู้ชายเอาเปรียบพ่อแม่ที่ต้องเอาเงิน หยาดเหงื่อแรงงานของพ่อแม่ไปเลี้ยงคนอื่น เดียวนี้ดูหนังรอบหนึ่งใช้เงินเกือบร้อยบาท ผู้หญิงทำให้พ่อแม่หัวน้ใจอยู่ตลอดเวลาว่าจะไปเสียทีเขา เกิดปัญหาที่แก้ลำบาก ขอให้ลูกกลัวเรื่องนี้ไว้ด้วย

แต่เมื่อเรียนสำเร็จแล้ว มีงานการทำให้เป็นหลักฐานแล้ว มีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวได้แล้ว พ่อแม่เป็นฝ่ายเตือนเสียอีกว่า “เมื่อไรจะมีครอบครัวเสียที” เมื่อนั้นฝ่ายชายก็มีสายตายาว ฝ่ายสาวก็สายตาไกลแล้ว โอกาสที่จะผิดพลาดก็มีน้อย

ที่กล้าพูดมาทั้งหมดนี้ก็ด้วยเห็นว่า ลูกเป็นลูกของพ่อ ถ้าเป็นหญิงอื่น พ่อก็ไม่กล้าสอนมาก เกรงจะเป็นการอวดดีเกินไป

พ่อและแม่มีความตั้งใจว่า จะให้ลูกทุกคนเรียนจนถึงที่สุดคือเท่าที่ลูกอยากจะเรียน เพราะการเรียนเป็นเครื่องเชิดชูเกียรติ ทำคนต่ำ้อยต่ำให้เป็นคนสูง การนำเอาความรู้ที่เรียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์นั้นนับเป็นอารมณ์ล้ำค่า

นอกจากเรียนในหลักสูตรแล้ว ลูกต้องขยันอ่านหนังสือที่ดี ทั่วไปอีกด้วย หมั่นบันทึกจดจำ เพราะการอ่านมาก ทำให้กว้างขวาง การเขียนทำให้แม่นยำ การหมั่นตรีกตรองขบคิดทำให้ลึกซึ้ง

จริงอยู่ หนังสือบางเล่มควรอ่านเพียงบางส่วน บางเล่มเด่นเพียงผิวเผิน บางเล่มสมควรอ่านให้ตลอดด้วยความตั้งใจ และพิถีพิถันแต่ก็ควรอ่านให้กว้างไว้ การขุดหลุมนั้น ถ้าขุดให้ลึกอย่างเดียว ไม่กว้างเมื่อลงไปอยู่ในหลุมจะมืด ถ้ากว้างด้วย ไม่มีมืด การเรียนก็เหมือนกัน ต้องให้ลึกซึ้งและกว้างขวางพร้อม ๆ กันไป จึงจะกำจัดความมืดในใจได้

วิชาแต่ละวิชาที่คุณอยู่แล้วในตัว ถ้ารอบรู้หลายวิชา ก็เป็นการเก็บเอาคุณนั้น ๆ มารวมไว้ในตัวเรา ประวัติศาสตร์ทำให้รอบรู้ เพิ่มพูนไปหาทวีป วรรณกรรมทำให้หลักแหลมและรื่นรมย์ คณิตศาสตร์ฝึกฝนให้คนละเอียดถี่ถ้วน ปรัชญาทำให้คนเข้าใจความจริงต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งกว้างขวาง ทำให้ผู้เรียนรู้มีใจกว้างไปด้วย ตรรกศาสตร์ทำให้พูด คิดอย่างมีเหตุผล จริยธรรมหรือศีลธรรมอบรมคนให้รักษาความสงบ ดังนี้ เป็นต้น

ลูกจะเห็นว่า วิชาต่างๆ มีคุณอยู่ในตัวของมันดังกล่าว ทางโรงเรียนจึงจัดหลักสูตรให้มีหลายสาขาวิชา แต่ลูกอย่าลืมว่า วิชาที่เรียนในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยนั้น เป็นพื้นฐานหรือแนวทางเท่านั้น เหมือนรากฐานของตึก หรือโครงสร้างของบ้าน วิชาการนั้นๆ จะเต็มบริบูรณ์หรือสูงส่งเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ การขวนขวายเพื่อเพิ่มเติมของลูกเมื่อเรียนจบแล้ว

มนุษย์เราที่จะได้ดี นอกจากต้องมีการศึกษาแล้ว ต้องได้รับการอบรมที่ดีด้วย ดูเหมือนประการหลังจะมีความสำคัญกว่าประการแรกเสียอีก

จุดเริ่มต้นแห่งการอบรมที่สำคัญที่สุด คือบ้านหรือครอบครัว ครอบครัวที่อยู่ในสภาพเรียบร้อยนั้น น้อยนักที่เด็กจะเกเร เด็กเลียนแบบและติดนิสัยอย่างใดอย่างหนึ่งได้ง่าย โดยเฉพาะนิสัยใจคอของ มารดาหรือคนใกล้ชิด สุภาสิตกรีกโบราณ มีว่า “ถ้ามีทาสอยู่คนเดียว และให้บุตรของท่านหมกมุ่นอยู่กับทาสตลอดเวลา ในไม่ช้าท่านจะมีทาส ๒ คน” แปลว่า ในไม่ช้าบุตรของท่านจะมีกิริยาจางอย่างทาสไปด้วย

ท่านองเดียวกันสุภาสิตสเปนที่ว่า “ถ้าท่านอยู่ในหมู่สุนัขข่านานๆ ลงท้ายท่านก็จะหอนเป็น”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ยี่ เว เสวติ ตาทิโส คบคนเช่นใด มักเป็นคนเช่นนั้น”

เมื่อเราเติบโตขึ้น พยายามคบหาสมาคมกับคนดี เพื่อได้ ถ่ายทอดลักษณะที่ดีของเขา การคบคนดีจะเป็นคุณประโยชน์แก่เราไปตลอดชีวิต

ซาโตบริยงค์ นักการเมืองคนสำคัญของฝรั่งเศส นับถือ ประธานาธิบดียอร์ก วอชิงตัน ของสหรัฐอเมริกามาก อุตส่าห์เดินทาง ด้วยความยากลำบากไปให้เห็นยอร์ก วอชิงตัน ด้วยการเห็นเพียงครั้งเดียว ซาโตบริยงค์ถ่ายทอดเอาคุณลักษณะของเขาได้มาก ท่านเขียนไว้ในหนังสือเล่มหนึ่งของท่านว่า “นัยน์ตาของยอร์ก วอชิงตัน ที่ทอดมายังข้าพเจ้านั้น ทำให้ข้าพเจ้ามีความอบอุ่นไปตลอดชีวิต”

การทอดสายตาของคนดีและคนมีประโยชน์นั้น ให้ความอบอุ่น และชื่นสุขแก่ผู้เข้าไปใกล้อย่างแน่นอน

เพียงแต่ได้เห็นเซอร์วอลเตอร์ สก็อต เท่านั้น แอลเลน คันนิแฮม ก็ได้รับประโยชน์อย่างเหลือหลายทำให้ท่านเป็นนักประพันธ์ที่ดีขึ้นมาได้

คนดี เมื่อเราเข้าใจ ทำให้เรารู้สึกอยากเป็นคนดี คนสงบ เมื่อเราเข้าใจ ได้ยินเสียงเขาพูด ทำให้เรารู้สึกอยากสงบ นี่เป็นตัวอย่าง

นอกจากอาศัยคนอื่นช่วยอบรมฝึกฝนแล้ว การฝึกตนเองก็มีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะการฝึกฝนตนเองให้เอาชนะอำนาจฝ่ายต่ำ ไม่ยอมทำสิ่งที่ฝืนมโนธรรมของตน คนที่ชนะตนเองได้เป็นคนประเสริฐแท้จริง

ฝึกฝนตนเองให้เป็นคนขยันหมั่นเพียร ถือหลักของพระพุทธเจ้าที่ว่า “คนขยันที่มีชีวิตอยู่ปีเดียว ประเสริฐกว่าคนเกียจคร้านที่มีชีวิตอยู่ถึงร้อยปี”

ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เพราะเวลาที่ล่วงไปแล้วไม่หวนกลับมาอีก เสียไปแล้วก็เป็นอันเสียไปเลย ค่าของเวลาอยู่ที่เราใช้มันให้เป็นประโยชน์ คนไม่ทำอะไรชีวิตลึกลับหรือไปเปล่าๆ ส่วนคนขยันเมื่อชีวิตล่วงไปก็นำเอาประโยชน์ติดไปด้วย

คนทำงานมาก อาจไม่ได้เป็นคนสำคัญทุกคน แต่คนสำคัญทุกคนต้องทำงานมากและขยันเสมอ ค่าของคนวัดที่ผลงานและที่ความดีประจำตน

เวลลิงตัน คนที่รบชนะนโปเลียนที่วอเตอร์ลู ปรากฏว่าเป็นคนขยันมาก อ่านและคัดลอกเรื่องราวจากหนังสือต่างๆ ไว้ตั้งแต่อายุ ๑๓ ปี ทราบว่ายังเก็บกันไว้จนกระทั่งบัดนี้ ยังมีเรื่องคนอื่น ๆ อีกมากพอเกรงลูกจะเบื่อจึงไม่นำมากล่าวมากนัก แต่หวังว่าลูกคงไม่เบื่อจนถึงกับไม่ยอมอ่านเสียเลย เนห์รูเขียนจดหมายถึงลูกสาวอินทิดา เล่าถึงประวัติศาสตร์โลกตั้งแต่อินทิดาอายุ ๑๐ ขวบ พูดถึงเรื่องที่ยากกว่าที่พ่อกำลังพูดกับลูกอยู่เสียอีก จดหมายนั้นมียุติพลีให้อินทิดา คานธี สนใจต่อการเมือง และประวัติศาสตร์แห่งมนุษยชาติตั้งแต่ยังเยาว์ และ

เป็นผลให้อินทிர่าเป็นผู้นำของอินเดียเป็นเวลาช้านาน

ระหว่างบัณฑิตเนห์รูกับพ่อฉัน มีความแตกต่างกันมากในชาตินี้ ถึงอย่างไรพ่อก็ไม่อาจทำประโยชน์ให้ถึงเศษหนึ่งส่วนพันของท่านเนห์รูได้ แต่ลูกจันท์ลอยของพ่อฉันไม่แน่ อาจเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของเมืองไทยก็ได้ อีก ๒๐ ปีข้างหน้า เหตุการณ์บ้านเมืองคงเปลี่ยนแปลงไป ถ้าพ่อยังไม่ตายก็จะได้ชมบุญของลูก

แต่ถ้าตามใจพ่อ ระหว่างความยิ่งใหญ่ทางการเมืองกับความยิ่งใหญ่ทางวิชาการนั้น พ่ออยากให้ลูกเลือกเอายิ่งใหญ่ทางวิชาการ เพราะยิ่งยืนกว่า เป็นประโยชน์แก่มนุษยชาติมากกว่า โบราณท่านยืนยันไว้เหมือนกันว่า “พ่อบ้านได้รับความนับถือในบ้านของตน พระราชาได้รับความนับถือในแคว้นแคว้นหรือประเทศของตน แต่นักปราชญ์ได้รับความนับถือทั่วโลก”

มหาวิทยาลัยที่พ่อสอนอยู่นั้นดำเนินไปตามปกติ ไม่มีเหตุการณ์พิเศษอะไรจะเล่าให้ฟัง ส่วนตัวพ่อเองก็มีความสุขสบายดีตามสมควร

พ่อขอจบจดหมายอันค่อนข้างจะยืดยาวฉบับนี้เพียงเท่านี้ก่อน ขอให้ลูกและน้อง ๆ รวมทั้งแม่ของลูกจงได้รับความคุ้มครองจากธรรมตามสมควรแก่ธรรม ที่ครอบครัวของเราได้ประพาศิตมาบัดนี้ด้วย

ด้วยรักและปรารถนาจะให้มีความสุข

พ่อของลูก

จดหมายจากพ่อและแม่ถึงลูก ฉบับที่ ๖

จากแม่ถึงรวมพร

บนเส้นทางชีวิต ควรก้าวไปทีละก้าว
 ค่อยเรียน ค่อยรู้ไปทีละน้อย
 อย่างหนักแน่น มั่นคง
 ดั่งสุภาษิตจีนที่ว่า
 ผู้ก้าวอย่างละมุนละม่อม ย่อมก้าวได้ไกล
 สุภาษิตทางพระพุทธศาสนาว่า
 ผลสำเร็จ ย่อมมีแก่ผู้ไม่เร่งร้อนเกินไป
 คือ ‘รัฐจิรชคชย’

จดหมายฉบับที่ ๖

จากแม่ถึงรวมพร

รวมพร ลูกรัก

จดหมายของลูกเล่าถึงเรื่องความวิตกกังวลและความหวาดกลัวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในใจลูก แม่อ่านแล้วรู้สึกว่าเป็นเรื่องต่างๆ ที่ลูกกลัวนั้นล้วนเป็น “ภาพลวงตาในดวงใจ” ของลูกเองทั้งสิ้น ไม่มีอะไรจริงจัง และมันมาแย่งเอาความสุขที่ลูกควรจะมีไปหมดสิ้น ลูกจึงต้องมีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ทรมานแสนสาหัสอย่างที่เป็นอย่างที่เป็นอยู่ตอนนี้

เรื่องแรก ลูกกลัวสอบตกในปลายปี จนกลางคืนแม่ถึงเวลาอันควรจะนอนแล้ว ลูกก็ยังนอนไม่หลับเพราะกังวลแต่ตำรา บางครั้งเข้านอนแล้วต้องกระโดดลงขึ้นจากเตียง เพราะรู้สึกว่ามีลมหรือความบางตอนที่ห้องไว้เมื่อก่อนเข้านอน

ความขยันหมั่นเพียรเป็นสิ่งที่ดี ข้อนี้อะไรๆ ก็เห็นพ้องต้องกันทั้งนั้น แต่ถ้ามากเกินไปก็ไม่ดี และยิ่งมีความหวาดกลัวความวิตกกังวลแทรกเข้ามาครอบงำด้วยแล้ว จะยิ่งเป็นผลเสียมากขึ้น ความเอาใจใส่ในบทเรียนก็เป็นความดี แต่ถ้าจะต้องเป็นบ้าเพราะเรียน แม้ว่าเล็ก

เรียนเสียดีกว่า เพราะถ้าเรียนจบพร้อมกับบักก็ไม่มีประโยชน์อะไร เสียเงินเสียเวลาไปมากมายแล้วในการเรียนยังต้องมาเสียเรื่องรักษาบักอีก อาจารย์หายหรือไม่หายก็ไม่แน่ แม่ต้องเสียลูกไปคนหนึ่ง ซึ่งแม่ไม่ปรารถนาให้เป็นเช่นนั้นเลย บางคนเรียนอย่างเดียว ไม่เอาใจใส่ต่อสุขภาพอนามัยของตน พอเรียนจบก็ตาย อย่างนี้น่าเสียดายเหลือเกิน

รวมพรลูกรัก, ทำไมลูกไม่ก้าวไปที่ละก้าว หน้าที่และภาระเฉพาะหน้าของลูกเวลานี้ก็คือ การทำให้เห็นแจ้งซึ่งบทเรียนแต่ละบท แต่ละตอน ค่อยเรียนค่อยรู้ไปที่ละน้อย หนักแน่นมั่นคง สุภาสิตจันที่ว่า “ผู้ก้าวอย่างละมุนละม่อมย่อมก้าวได้ไกล” นั้น ลูกสามารถนำมาเป็นคติดำเนินชีวิตได้ สุภาสิตทางพระพุทธศาสนาก็มีว่า “อปี อตฺตมานันฺ ผลาสาว สมฺมิชฺชตฺติ” ผลสำเร็จย่อมมีแก่ผู้ไม่เร่งร้อนเกินไป คือรู้จักรอคอย

เวลานี้ลูกยังไม่ต้องคิดถึงวันสอบปลายปี จะได้หรือจะตกเป็นผลรวมแห่งความสามารถที่ลูกสั่งสมไว้แต่ละวัน แต่ละชั่วโมง ปัญหาเฉพาะหน้าของลูก คือเรียนให้ดีที่สุดในช่วงเวลานี้วันนี้ แม้แต่พรุ่งนี้ก็ช่างมันก่อน อย่านำมันมากวนในช่วงนี้ของลูก เพราะชั่วโมงที่มีค่ามากที่สุดของลูกคือชั่วโมงนี้ ถ้าลูกทำได้อย่างนี้ทุกชั่วโมง ลูกจะเป็นนักเรียนที่ดีที่สุด ผลการสอบปลายปีไม่ต้องห่วง เพราะพอถึงชั่วโมงสอบปลายปีเข้าจริง ลูกจะเป็นนักสอบที่ดีที่สุดและเก่งที่สุด

แม่มีอาชีพเป็นครู ลูกรู้แล้ว แม่เห็นนักเรียนของแม่บางคน บางห้องเรียนหนังสือแล้วแม่ชื่นใจจริง ๆ ทำทางที่หนึ่งเรียนหนังสือของเขาเสมือนหนึ่งว่าคอยจ้องเก็บสมบัติอันล้ำค่าซึ่งหล่นจากปากครู แม่คิดต่อไปว่าขนาดแม่เป็นครูของเขา มีความสัมพันธ์กับเขาเพียงระยะเวลาสั้นเพียง ๒ ปี ยังปลาบปลื้มถึงเพียงนี้ ขณะที่แม่เขียนจดหมายถึงลูกอยู่นี้ แม่ยังรู้สึกปีติจนซาบซ่านไปทั้งกายและใจ

เธอเหล่านั้นเป็นลูกของคนอื่นยังก่อให้เกิดความสุขแก่แม่ถึงปานนี้ ถ้าเป็นลูกของแม่แท้ ๆ และทำให้แม่รู้สึกชื่นชมได้อย่างนี้ แม่จะมีความสุขสักเพียงไหน เพราะฉะนั้น ลูกที่ประพடுத்தตนดีจึงมีชื่อว่ามอบสวรรค์และอาหารทิพย์ให้พ่อแม่ทุกวัน ส่วนลูกที่ประพடுத்தชั่วชื่อว่าช่วยกันผลักพ่อแม่ลงนรก มีแต่ความร้อใจ

ความจริงลูกนั้นท่านจัดไว้ ๓ ประการ คือ อัครบุตร ลูกที่เกิดแต่ตนเอง ทินกบุตร ลูกที่เขาให้ คือลูกบุญธรรม และอันตวาลิกบุตร ลูกศิษย์ ในสมัยโบราณ เมื่อคนยังศึกษาเล่าเรียนกันอยู่จำนวนน้อย ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับครูเป็นไปหนักแน่นลึกซึ้ง ศิษย์รู้สึกต่อครูเสมือนมารดาบิดาของตน ส่วนครูก็รู้สึกต่อศิษย์เหมือนลูกของตน จนเรียกกันติดปากมาจนบัดนี้ว่า “ลูกศิษย์” เกี่ยวกับการสอบปลายปีของลูกนั้น แม่ขอเตือนว่าความกลัวสอบตกที่มีมากเกินไปนั้นแหละ จะทำให้ลูกสอบตก หาวิชายากหรืออย่างอื่นไม่ เพราะฉะนั้น ลูกจงรีบทำชั่วโมงนี้ และวันนี้ให้ดีที่สุดเสียแต่บัดนี้เป็นต้นไปทีเดียว

ลูกกลัวและวิตกกังวลต่อไปอีกว่า ถ้าสอบผ่าน ม.๖ แล้วสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ จะทำอย่างไร จะมีเคว้งคว้างอยู่หรือ แม่คิดว่าความกลัวของลูกรุดหน้าเกินไป อย่าไปกังวลเลย ถ้าเปรียบวันหนึ่งเป็นก้าวหนึ่งก็ยังมีอีกหลายก้าวที่ลูกจะไปถึงจุดนั้น ขอให้ลูกหันมาสนใจกับก้าวที่อยู่เฉพาะหน้าของลูกเวลานี้เถิด เพราะก้าวนี้แหละที่จะนำไปสู่ก้าวนั้น อย่าให้ความทุกข์กินเปล่ามันย่ำยีหัวใจของลูกนักละ เมื่อถึงเวลาเข้าจริง เหตุการณ์ต่าง ๆ จะช่วยพยุงตัวมันเองให้เราทนได้ ทำปัจจุบันให้ดีไว้เถิด อนาคตจะรักษาตัวมันเอง ลูกเก็บเหรียญสลึงที่อยู่เบื้องหน้าลูกไว้ให้ดี ทีละสลึงดีกว่าและแน่นอนกว่านกฝีนึงถึงเงินพันเงินหมื่นซึ่งไม่รู้อยู่ที่ไหน ความจริงเหรียญสลึงนั่นเอง เมื่อลูกเก็บนาน ๆ เข้า จะกลายเป็นเงินพันเงินหมื่นที่ลูกต้องการ

ทำนองเดียวกับคนไข้วิชาความรู้จะต้องคอยเก็บเล็กผสมน้อยด้วยความตั้งใจ ด้วยความอดทน และรอคอย

เรื่องที่สอง ลูกกลัว “เขาวัว” คำว่า “เขาวัว” หมายถึงคนทั้งหลายอื่นทั่วโลกนอกจากลูก แม่แน่แก่ว่าสิ่งนี้ดีแล้วถูกแล้ว ลูกก็ไม่กล้าทำ เพราะกลัวเสียงเขาวัว “เขา” เลยกลายเป็นสิ่งที่น่ากลัวที่สุดในโลกสำหรับลูก ถ้ามีวิตกอยู่อย่างนี้ก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะเขามีกวักแกวักเกินแต่ละคนก็มีความเห็นไปคนละอย่าง ตรงกันบ้างไม่ตรงกันบ้าง ทำอะไรอย่างหนึ่ง บางคนเห็นว่าดี แต่บางคนอาจเห็นว่าไม่ดี หรืออาจจะเห็นว่าเลวเอาทีเดียว ลูกควรคิดว่าลูกทำสิ่งที่เหมาะสมแก่ลูกและสิ่งนั้นไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ไม่เบียดเบียนใครให้เดือดร้อน ลูกสบายใจของลูกอย่างนั้นก็ทำไปเถิด อย่ากังวลถึงเสียงเขาวัวนักเลย

การนิพนธ์ว่าร้ายเป็นสิ่งธรรมดาของโลก บางคนใช้เวลาว่างให้เพลิดเพลินไปด้วยการอ่านหนังสือ บางคนด้วยการเล่นกีฬา แต่บางคนถือเอาการนิพนธ์ว่าร้ายผู้อื่นเป็นงานอดิเรกในชีวิต บางคนถึงกับถือเอาเป็นงานประจำเลยทีเดียว คนอย่างนั้นย่อมหาความเจริญในชีวิตไม่ได้ เพราะเขานำพาแต่เรื่องร้ายมาใส่อกใส่ใจเขาทุกวัน เหมือนถึงขยะหมักหมมไปด้วยความโสโครก เขาสร้างเครื่องกีดขวางทางเจริญของเขาเอง หลอกลวงตนเองให้บันเทิงกลุ่มหลงอยู่ในกลุ่มหมอกแห่งความชั่วช้า

อนึ่ง ถ้าลูกรักจะเป็นคนเสียสละบ้าง ถ้าเห็นว่าการที่เขานิพนธ์ว่าร้ายเรา เป็นความสุขของเขา เราก็ควรยินดีที่ทำให้เขามีความสุขได้ พระพุทธเจ้าศาสดาของเรายอมเสียสละความสุขทางโลกทุกอย่าง เพื่อให้ได้โลกุตตรธรรมและช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โสเครตีสยอมดื่มยาพิษเพื่อศักดิ์ศรีทางปรัชญา มหาตมะ คานธี ยอมเสียสละทุกอย่าง แม้แต่ชีวิตและความสุขส่วนตัวเพื่อเสรีภาพแห่งประเทศของเขา เราจะยอมเสียสละเพียงเล็กน้อยบ้างไม่ได้หรือ

อนึ่ง ท่านผู้ประเสริฐต่าง ๆ ซึ่งมีนามกระเดื่องอยู่ในโลกก็ยังไม่มีความพ้นจากการถูกนิทนาว่าร้ายตัวเราหน่อย ๆ แค่นี้ ทำไมจะมีคนนิทนาบ้างไม่ได้ ข้อสำคัญเราอย่าประมาทไปทำความผิดเข้าจริง ๆ ก็แล้วกัน

พูดอีกทีหนึ่ง คนที่ตั้งใจจะทำความดีนั้น ต้องเป็นคนเสียสละ ความบริสุทธิ์ใจในความเสียสละนั้นแหละ เป็นเหตุให้เขาทำความดีได้ ยิ่งยืน เขาต้องพร้อมที่จะทอดตนลงเป็นสะพาน ให้คนทั้งหลายเหยียบผ่านไป เขาไม่ต้องการเกียรติ ไม่ต้องการชื่อเสียง คนที่ทำประโยชน์แก่โลกมาก ๆ เป็นคนประเภทนี้ทั้งนั้น ความดีของโลก ความสงบของสังคม ย่อมมาจากความเสียสละอันยิ่งใหญ่ของใครคนหนึ่ง เพื่ออุดมคติอันแน่นอน เขาเป็นดวงประทีปในที่มืด เป็นเพชรเม็ดงามที่ส่องแสงแวววาวอยู่ท่ามกลางโคลนตมและจะต้องเป็นดอกบัวที่ผุดเด่นชูดอกอยู่ท่ามกลางความขุ่นข้นของน้ำโลโครก

มนุษย์เราจะหนีอะไรก็หนีได้บ้าง แต่จะหนีเวรกรรมและหนี้ตัวเองนั้นย่อมไม่พ้น มนุษย์ที่ดีจะต้องยอมรับสภาพที่แท้จริงของตน ไม่ใช่คอยหลอกตัวเองให้หลงผิดอยู่เรื่อยไป การยอมรับความจริงทำให้ความยุ่งยากในชีวิตผ่อนคลายลง อาจถึงครึ่งก็ได้

เรื่องที่สาม ลุกวิตกถึงการสร้างเนื้อสร้างตัว และฐานะในวันข้างหน้า เรื่องการแต่งงานมีครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องที่ยังอยู่ห่างไกลทั้งสิ้น ควรหยุดความวิตกกังวลเรื่องเหล่านั้นไว้ก่อน คิดไปก็ไม่มีประโยชน์

ตามที่แม่บอกลูกว่าทำวันนี้ให้ดีที่สุด อนาคตจะจัดตัวมันเองนั้น แม่ขออธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ความสำเร็จแห่งการสร้างฐานะในอนาคตนั้นอยู่ที่การสร้างวันนี้แต่ละวันให้งามที่สุดเท่าที่กำลังความสามารถของเรามี มนุษย์แตกต่างกันมาโดยกำเนิด จะรวยเท่ากันจนเท่ากันนั้นเห็นจะยาก มีองค์ประกอบหลายอย่างอันทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของคน

แตกต่างกันไป ที่สำคัญคือองค์ประกอบแบบทางส่วนตัวและองค์ประกอบทางสังคม องค์ประกอบทางส่วนตัว ได้แก่ โอกาส สถานที่ ผู้แนะนำการประพฤติตนและบุญบาปที่ตนทำมาไม่เท่ากัน องค์ประกอบทางสังคม ได้แก่ ความเป็นธรรมทางสังคมที่ผู้นั้นได้รับ ความคุ้มครองช่วยเหลือจากสังคม ความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามคนส่วนมากมุ่งมองความมั่นคง หรือตำแหน่งทางการงานสูงๆ ว่าเป็นความสำเร็จในชีวิต เอาสิ่งนี้มาเป็นมาตรฐานวัด มนุษย์ในสังคมของเรา วิ่งวุ่นแสวงหาเงิน เกียรติและตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งสังคมสมมติให้ว่าเป็นเครื่องเชิดชู แล้วเป็นอย่างไรบ้าง โลกเรา สังคมของเราสงบสุขดีอยู่หรือ ค่านิยมทางสังคมของเราเห็นจะผิดเสียแล้ว แต่เพราะความมืดในจิตใจ จึงไม่อาจมองเห็นคุณค่าอันแท้จริงของชีวิตได้ มันไขว่คว้าหาสิ่งอันนำความวุ่นวายให้เรื่อยไป เดินสวนทางกับความสงบสุข เหมือนคนเดินหันหลังให้แสงสว่าง มุ่งหน้าไปสู่ความมืด เหมือนคนแบกก้อนหินใหญ่เดินไปบนถนนแห่งชีวิต ปากก็ร้องว่า “หนัก นึก” มีผู้หวังดีร้องบอกไปว่า “วางก้อนหินลงเสียแล้วเดินไป” เขาหันมามองผู้เตือนนิดหนึ่งอย่างลังเล แล้วแบกก้อนหินใหญ่เดินต่อไปพร้อมกับพรัวว่า “หนัก นึก”

ความสำเร็จในชีวิตคนนั้นมีหลายด้าน ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน เราไม่จำเป็นต้องมีความสำเร็จในชีวิตทางเดียวกับคนอื่น ไม่ควรแสวงหาความสำเร็จทางวัตถุแต่เพียงด้านเดียว ทางที่ถูกควรแสวงหาความสำเร็จทางจิตใจให้มากกว่าทางด้านวัตถุ คือ จิตใจสะอาดและสงบ ความสำเร็จทางด้านวัตถุเป็นของร้อนเจือด้วยความทุกข์และความกังวล ส่วนความสำเร็จทางจิตใจเป็นความสงบเย็น จริงอยู่เราต้องมีวัตถุเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงร่างกาย แต่เราไม่ควรลืมแสวงหาและสะสมเครื่องหล่อเลี้ยงดวงใจของเราคือคุณความดีต่างๆ

ผู้หญิงเราส่วนมากใช้เวลาในการแต่งกาย แสวงหาเสื้อผ้าแพรพรรณมาห่อหุ้มร่าง อวดกันว่าใครจะแต่งได้สวยกว่าใคร คนอื่นจะอย่างไรก็ช่างเถิด แต่รวมพรลูกแม่ ควรใช้เวลาในการแต่งใจ แสวงหาวิชาความรู้และเสริมสร้างคุณความดี เป็นเครื่องห่อหุ้มดวงใจหรือวิญญาณให้มาก เพราะร่างกายนั้นถึงจะแต่งอย่างไรก็ไม่วายที่มีสิ่งปฏิญูโสโครกและมีกลิ่นเหม็นให้รู้เห็นทุกวัน เสื้อผ้าอาภรณ์จะสะอาดสวยงามราคาแพงปานใดก็ตาม พอเอามาห่อหุ้มกายนี้ ก็กลายเป็นโสโครก มีกลิ่นเหม็นไปด้วย เป็นการบอกอย่างชัดเจนว่า ไม่มีทางเอาชนะความปฏิญูลของร่างกายได้

ส่วนดวงใจหรือดวงวิญญาณนั้น เมื่อชำระให้สะอาดจริง ๆ เสียครั้งหนึ่งแล้วก็เป็อันเสร็จภาระกันไปเลย ยิ่งใจสะอาดสว่างและสงบมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งได้พบกับความสุขและคุณค่าอันแท้จริงของชีวิตมากเท่านั้น

ทางโลกสอนคนแต่ในเรื่องศิลปะแห่งการแสวงหาแก่งแย่งแข่งขันกัน ว่าใครจะหาได้มากกว่าใคร ไม่เคยสอนให้ดับความต้องการในสิ่งที่ไม่จำเป็นกันเสียบ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว เท่าไรจึงจะพอ เมื่อไรจะพ้นจากบ่วงแห่งความดิ้นรนอยากได้ อันไม่มีขอบเขต

อันที่จริง สิ่งที่ไม่จำเป็นแก่ชีวิตแท้ ๆ นั้นมีไม่มากนักแต่การแข่งขันในหมู่มนุษย์ต่างหากเล่า ที่เป็นเหมือนน้ำมันมาราดบนกองเพลิงแห่งความปรารถนา ให้เร็งแรงโชติช่วงขึ้นจนสุดที่จะดับได้ จึงทำให้ร้อนร่าร้อนรนอย่างน่ากลัวอันตรราย

ถ้าเรจำกัดความต้องการของเราให้อยู่ในขอบเขตพอประมาณ ชั่วโมงแห่งการแสวงหา ก็จะลดลงได้ เวลาที่เหลือจะได้เป็นชั่วโมงแห่งความสงบสุขทางชีวิตจิตใจบ้าง คนที่แสวงหาทรัพย์สมบัติไว้มากมาย

สิ้นเหลือนั้นเอาอะไรไปได้บ้าง ชีวิตของเรานั้นสิ้นชนิดเดียว พอเลยวัยเรียนไปแล้ว ทำงานอยู่ไม่เท่าไรก็แก่และเตรียมตัวตาย การสะสมทรัพย์ไว้มากเกินจำเป็นทำให้เสียเวลาไปเปล่า ๆ บางคนยังชอบเอาบาปไปด้วยเป็นอันมาก ส่วนทรัพย์สมบัติต้องทิ้งไว้ในโลก

ลูกอ่านประวัติศาสตร์โลกแล้ว เห็นหรือไม่ว่าทรัพย์สมบัติและดินแดนของโลกใครเอาไปได้บ้าง อเล็กซานเดอร์ ซีซาร์ นโปเลียน แต่ละคนได้โลกไปเกือบครึ่ง แต่เขาได้อะไรไปจริงจังบ้าง

ถ้ามีใครเขายกถนนสามเสน ถนนมหาราช ถนนราชินีและถนนสีลม ให้ลูก ลูกก็คงใช้ถนนพวกนั้นได้ไม่มากกว่าที่ลูกใช้อยู่ในเวลานี้ แต่ความหนักใจและความเบาใจจะผิดกันมาก เวลานี้ใช้ถนนเหล่านั้นด้วยความเบาใจ เพียงแต่อาศัยใช้ ไม่ยึดมั่นว่าเป็นของลูก ถ้าลูกเข้าไปยึดมั่นว่าเป็นของลูกเมื่อไร ภาระต่าง ๆ เกี่ยวกับถนนทั้ง ๔ สายนั้นจะตามมาทันที ลูกจะต้องคอยตรวจดูรอยแตกร้าว และอื่น ๆ อีกมากมาย ที่เกี่ยวกับถนนนั้น ความมียอมมาคู่กันกับการระวังรักษาและความวิตกกังวล สิ่งเหล่านั้นจะปล้นเอาเวลาของลูกไปหมด จนไม่มีเวลาวางเพื่อตัวลูกเองบ้างเลย

แม่พูดมานี้เพื่อให้ลูกคลายกังวลเรื่องการสร้างฐานะในอนาคต เวลานี้เราก็มีทรัพย์สินพอได้เรียนอยู่แล้ว อนึ่ง รถโดยสารทุกคัน ถนนทุกสาย โรงหนังทุกโรง วัดวาอารามทุกแห่งแม่ไม่เป็นของเราโดยกฎหมาย แต่เราก็มีสิทธิใช้ได้เท่าที่เราต้องการด้วยการเสียค่าบริการเพียงเล็กน้อย หากว่าลูกจะเป็นเจ้าของน้ำประปาทั้งหมดในเมืองไทย ลูกตีมันได้เพียงวันละ ๖-๗ แก้ว เป็นเจ้าของเสื้อผ้าทั้งหมดในกรุงเทพฯ ลูกใช้มันได้เพียงวันละชุดและมันก็ไม่ทำให้ลูกเป็นทวดขาขึ้นมาได้ คงเป็นมนุษย์ที่มีความหิวกระหาย ปวดอุจจาระ ปัสสาวะ ต้องแก่ เจ็บ และ

ตายในที่สุด ความละโมภในทรัพย์สมบัติ จึงเป็นความโง่เขลาอย่างหนึ่งของมนุษย์ มันเป็นเมฆหมอกบดบังคุณค่าอันแท้จริงของชีวิตมนุษย์

ส่วนเรื่องการแต่งงานและเรื่องครอบครัวนั้น ลูกยังไม่ต้องวิตกในเวลานี้ เรียนให้สำเร็จเสียก่อน ยังมีเวลาตริตรองอีกถมเถไป แม่ขอฝากความคิดไว้ในตอนนี้นีก่อนว่า ลูกผู้หญิงนั้นไผ่สูงก็ได้ แต่เราต้องทำตัวของเราให้สูงด้วย ถ้าเราทำตัวต่ำจะไผ่สูงเพียงใดก็ไม่พันทกลงไปในมือคนต่ำอยู่ดี อีกอย่างหนึ่งเรื่องคู่ครองนั้นไม่ต้องแสวงหา เป็นสิ่งต้องมีมาเองโดยธรรมชาติ และตามกาลเวลาอันสมควร ใครใจร้อนไปแสวงหาเข้า มักจะต้องเสียใจภายหลัง

พ่อของลูกและน้องสบายดี การเรียนดีและความประพฤติของลูกจัดเป็นพรอันประเสริฐที่ลูกให้แก่พ่อแม่และครอบครัวได้ แม่และพ่ออยากรับพรอันนี้จากลูก มากกว่าคำอวยพรด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ ความดีของลูกที่ออกจากปากครุ่นั้น จะทำให้พ่อแม่ปลาบปลื้มสุดจะพูดออกมาเป็นภาษาได้ ของทิพย์เป็นอย่างนี้เองกระมัง ความชื่นใจที่ได้รับข่าวว่าลูกเป็นคนดี ตั้งอกตั้งใจเรียนนั้นเป็นอาหารทิพย์สำหรับแม่ เพราะนึกขึ้นที่ไรก็ทำให้อิ่มอกอิ่มใจทุกครั้ง กายของแม่อยู่ห่างลูกก็จริง แต่ใจแม่มาคลอเคลียอยู่กับลูกเสมอทุกวัน

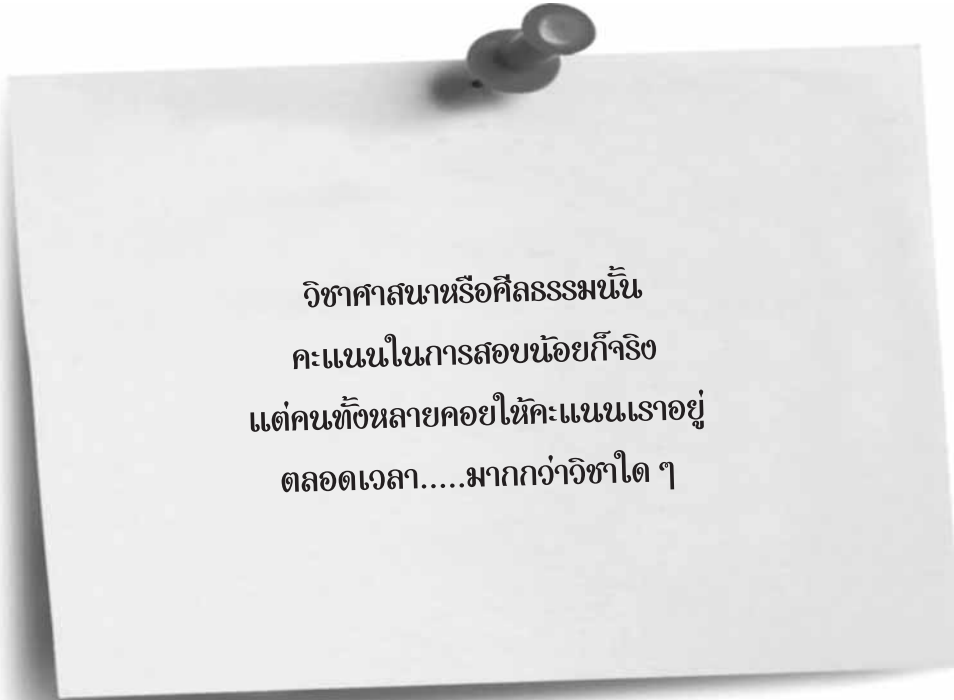
รักดังดวงใจ

แม่

จดหมายจากพ่อและแม่ถึงลูก ฉบับที่ ๗

จากพ่อถึงสิริภัทร

วิชาศาสนาหรือศีลธรรมนั้น
คะแนนในการสอบน้อยก็จริง
แต่คนที่ขี้ขลาดคอยให้คะแนนเราอยู่
ตลอดเวลา.....มากกว่าวิชาใด ๆ

จดหมายฉบับที่ ๗

จากพ่อถึงสิริภัทร

สิริภัทร ลูกรัก

จดหมายของลูก พ่อและแม่ได้อ่านแล้วด้วยความเห็นใจที่ลูกบอกว่าลำบากในการเดินทางไปเรียนหนังสือด้วยรถประจำทาง อยากจะบอกลูกว่ายังมีเด็กเป็นจำนวนมากในเมืองไทยเรา ไม่มีแม่รถประจำทางจะใช้เดินทาง พวกเขาต้องเดินไปเรียนหนังสือเป็นระยะทางไกลๆ และต้องเดินกลับด้วย อาหารกลางวันก็ไม่ได้กิน น้ำดื่มสารพัดชนิดที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ นั้น พวกเขา也没有 พวกเขาต้องตืน้ำตามริมห้วย ริมหนอง น้ำบ่อ อย่างดีก็น้ำฝนจากหลังคาจากหรือแฝก เสื้อผ้าก็ขาดเก่า ปุปะ อาหารการกินก็ไม่ค่อยมีคุณภาพ เด็กไทยเป็นโรคขาดอาหารเป็นจำนวนมาก และต้องเสียชีวิตเพราะขาดอาหารก็จำนวนไม่น้อยเลย เป็นจำนวนแสนทีเดียว

ลูกจะมองอะไรอย่างมองในวงแคบ จงมองในวงกว้าง อย่างมองแต่ตัว ให้มองคนอื่นบ้าง คนที่มองแต่ตัวก็ย่อมจะเห็นแก่ตัวไม่เห็นคนอื่น นานๆ เข้าก็จะเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ผู้อื่นบ้างเลย เอาแต่

ความสุขสบายของตัวเป็นที่ตั้ง

ลูกขึ้นรถประจำทางในกรุงเทพฯ เวลานี้ ลูกสังเกตเห็นหรือไม่ว่าคนเห็นแก่ตัวกันเพียงไร พวกผู้ชายออกสามคอกอย่างลูกนั้นแหละ เวลานี้ออกเหลือไม่ถึงคืบเพราะความเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ผู้อื่น เด็กนักเรียนเล็ก ๆ ถือกระเป๋าหนักขึ้นมา เขาก็นั่งเฉย ผู้หญิงมีครรภ์แก่ขึ้นมา คนชรา คนอุ้มลูก และคนถือของหนักขึ้นมา เขาก็นั่งเฉย อย่ายว่าแต่จะลูกให้เลย แม้เพียงช่วยถือของช่วยขยับที่ให้เด็กนั่งก็ยังไม่สนใจจะทำ ช่างใจไม่ไส้ระกำเสียจริง ๆ ความเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพชนไม่รู้ว่าจะหายไปไหนหมด มันเป็นสมัยที่ผู้ชายมีความเป็นลูกผู้ชายน้อยลงไปมาก ไว้ผมก็คล้ายผู้หญิง มองจากข้างหลังไม่รู้ว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย แถมยังใส่สายสร้อยแบบผู้หญิงเข้าอีก เอาเปรียบผู้หญิงและรังแกผู้หญิงก็มีมาก

พ่อไม่ปรารถนาให้ลูกของพ่อเป็นอย่างนั้น แต่ปรารถนาให้ลูกเป็นผู้ชายจริง ๆ เป็นคนเสียสละ มีความอดทน เข้มแข็ง บึกบึน ไม่ท้อถอยง่าย ๆ แต่มีความสุขพออ่อนโยน คนสุภาพอ่อนโยน ไม่ได้หมายความว่า เป็นคนอ่อนแอ ในทำนองเดียวกัน คนเข้มแข็งไม่ได้หมายความว่า จะต้องมีความก้าวร้าวหยาบคาย ไร้คุณสมบัติของผู้ดี ลูกต้องนำเอาคุณสมบัติทั้งสองประการนี้มารวมอยู่ในตัวลูกให้ได้ คือเข้มแข็งอดทน และสุภาพอ่อนโยน รู้จักเกรงใจผู้อื่นโดยเฉพาะสุภาพสตรีต้องเกรงใจเขาให้มาก ปฏิบัติต่อเขาอย่างนุ่มนวล สุภาพที่สุด เพราะเพศหญิงเป็นเพศที่ละเอียดอ่อนโดยธรรมชาติ ต้องการความละมุนละม่อมและความเอาใจใส่อย่างดี

แต่ทั้งนี้ลูกก็อย่าเข้าใจผิดว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ เพราะความจริงแล้วผู้หญิงมีความอดทนเสียสละอย่างสูงยิ่ง พ่อหมายถึงผู้หญิงที่ดี ได้รับการกล่อมเกลาโดยคุณธรรมแล้ว การอุ้มท้องลูกถึง

๔ เดือนเต็มๆ ต่อคนก็ดี การคลอดบุตรซึ่งมีความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัสก็ดี เป็นการแสดงถึงความอดทนอย่างยิ่งยวดของสตรี แต่ก็มี ความชื่นชมโสมนัสแผ่รื้นอยู่ด้วย จากความรู้สึกถึงความเป็นแม่ มีใครบ้างเล่าในโลกนี้ที่จะมีความอดทนและเสียสละในการเลี้ยงดูบุตรเหมือนอย่างเพศแม่ ข้อความที่พ่อพูดนี้อย่างน้อยที่สุดก็มีหญิงคนหนึ่งเป็นพยานหลักฐานที่พ่อพอจะอาศัยอ้างอิงได้ แม่ของลูกนั่นเอง

พ่อพูดเรื่องนี้แทรกเข้ามาเพื่อให้ลูกตระหนักถึงภารกิจอันสำคัญ ของสตรีเพศ เพื่อลูกจะไปปฏิบัติต่อเขาอย่างสุภาพอ่อนโยนไม่เอาแต่ใจตัว ไม่เห็นแก่ได้ ไม่ข่มเหงน้ำใจเขา เมื่อมีการติดต่อกี่ยวข้อง และ พ่อเชื่อว่าถึงอย่างไรๆ ลูกก็ต้องมีเรื่องติดต่อกี่ยวข้องกับสตรีอยู่ตลอดชีวิตไม่แฉ่ใดก็แฉ่หนึ่ง และโดยธรรมดาต่อไปภายหน้าลูกจะต้องแต่งงาน ซึ่งหมายถึงการอยู่ร่วมสุขร่วมทุกข์กับหญิงคนใดคนหนึ่งที่ถูกตัดสินใจ เลือกลงไปแล้วไปตลอดชีวิต การแต่งงานเป็นการตัดสินใจครั้งยิ่งใหญ่ครั้ง หนึ่งของชีวิต เพราะฉะนั้น อย่าผลิผลามด่วนได้ ดูเสียให้ดี คิดให้ รอบคอบ อีกครั้งคือการตัดสินใจเลือกงานอาชีพที่ถูกกับอุปนิสัยและความถนัดของตนอันเป็นเหตุให้รักงาน ถ้าตัดสินใจผิดทั้งสองครั้งก็จะ เดือดร้อนไปตลอดชีวิต หาความสุขความเจริญไม่ได้ ถ้าตัดสินใจถูก ทั้งสองครั้งก็จะมีมีความสุขความเจริญ ความสงบราบรื่นไปตลอดชีวิต ถ้าไม่มีเรื่องอื่นเข้ามาตัดรอน ถ้าตัดสินใจถูกเรื่องเดียวก็จะมี ความสำเร็จและความสุขเพียงครั้งเดียว

เรื่องการงานและการแต่งงานนี้ อันที่จริงยังไม่ถึงเวลาสำหรับลูก แต่พ่อพูดล่วงหน้าให้รู้ไว้บ้างก็ไม่เสียหายอะไร

ขอย้อนกลับไปพูดเรื่องการเดินไปเรียนหนังสืออีกสักเล็กน้อย ตามจดหมายของลูกว่าจะขอบพระคุณเป็นอย่างสูงถ้าคุณพ่อหรือคุณแม่

จะกรุณาซื้อรถยนต์คันเล็ก ๆ ให้สักคันหนึ่งเมื่อลูกจบชั้นมัธยมศึกษา และสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้แล้วนั้น พ่อและแม่ปรึกษากันแล้ว เห็นใจในการที่ลูกต้องลำบากในการเดินทางแต่พ่อต้องการให้ลูกลำบากในวัยนี้ วัยที่มีกำลังวังชาสมบูรณ์ วัยที่ต้องสร้างจิตใจให้บึกบึนในการต่อสู้ในสนามแห่งชีวิต เพื่อลูกจะได้สบายในวัยที่ควรจะได้พักผ่อน

ขอให้ลูกรู้ไว้ด้วยว่า ในสนามแห่งชีวิตนั้น ลูกจะต้องต่อสู้เพียงคนเดียว ไม่เหมือนสนามฟุตบอลซึ่งลงต่อสู้กันเป็นทีม แพ้ก็แพ้ทั้งทีม ชนะก็เหมือนกัน แต่ในสนามแห่งชีวิตนี้เมื่อลูกพ่ายแพ้ต่อชีวิต ลูกจะโทษใครไม่ได้ และคนที่ดูอยู่ก็จะโทษลูกเพียงคนเดียว ถ้าลูกชนะบนเวทีชีวิต คนทั้งหลายอาจจะยกความดีให้พ่อแม่ ครูบาอาจารย์บ้าง ในฐานะเป็นผู้อบรม สั่งสอน ชี้แนะแนวทาง แต่คนที่ได้รับการยกย่องมากที่สุดก็คือตัวลูกนั่นเอง เมื่อพ่ายแพ้ต่อชีวิต เพื่อนฝูงญาติพี่น้อง จะไม่มีใครยอมแพ้หรือร่วมแพ้กับลูกด้วย อย่างดีเขาก็มองอย่างเวทนาสงสาร

เพราะฉะนั้น ลูกควรจะต้องสร้างจิตใจให้บึกบึนอดทนต่อสู้เพื่อเป็นพื้นฐานอันดีแห่งชีวิตของตนเอง ลูกอย่าคอยแต่หลีกเลี่ยงหาที่พึ่งจากภายนอกหรือจากผู้อื่น พยายามทำตนให้เป็นที่พึ่งแก่ตนให้ได้โดยรวดเร็วตามสมควรแก่วัย เพราะฉะนั้น เรื่องซื้อรถยนต์ให้ลูกขับไปเรียนใหม่มหาวิทยาลัยนั้น เป็นสิ่งที่ลูกหวังมากเกินไปจากพ่อและแม่ ลูกเห็นอยู่แล้วว่า พ่อแม่ไม่ได้มีฐานะร่ำรวย จนใช้เงินได้โดยไม่ต้องคิดหน้าคิดหลัง หรือเอามาหว่านเล่นเพื่อความสนุกสนานของลูก ส่วนตัวเองยอมทุกข์ทรมานแทบเลือดตากระเด็น เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ขอสรุปได้ว่า ลูกไม่ต้องหวังอีกต่อไป

ถ้าสมมติว่าพ่อมีเงินที่จะซื้อรถยนต์ให้ลูกได้ พ่อก็คงไม่ซื้อให้ เพื่อให้ลูกหลงระเหิงอยู่ในหมูเพื่อนฝูงพาเพื่อนเที่ยวพาผู้หญิงโฉบไปฉวยมา อวดโก้ ลงท้ายก็เกียจคร้านเรียนหนังสือ ด้วยคาดคิดอย่างนี้พ่อจึงไม่ซื้อรถยนต์ให้ลูกแน่นอน เรื่องอย่างนี้ลูกควรหาเงินตัวเองเมื่อเรียนหนังสือจบแล้ว จะได้เห็นด้วยว่าการหาเงินนั้น เป็นความยากลำบากเพียงใด การเก็บเงินเพื่อการสร้างเนื้อสร้างตัวนั้น ต้องมีความอดทนและเอาชนะเพียงใด คนอ่อนแอเอาชนะตัวเองไม่ได้ ยากนักที่จะสร้างตัวได้ เพราะทนต่อสิ่งยั่วยวนต่างๆ ไม่ได้

อีกข้อหนึ่ง ข้อนี้ยิ่งร้ายใหญ่ คือลูกบอกว่า ถ้าสอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ ขอความกรุณาให้คุณพ่อและคุณแม่ส่งลูกไปเรียนเมืองนอก จะไปยุโรปหรืออเมริกาก็ได้นั้น ลูกเห็นพ่อแม่เป็นบ่อเงินบ่อทองหรืออย่างไรที่จะขุดเอาได้ตามใจชอบ การไปเรียนเมืองนอกเสียค่าใช้จ่ายไม่ใช่น้อย พ่อคงไม่มีปัญญาหาเงินมาส่งลูกได้ เพราะฉะนั้น อย่างลูกนี้จะไปเรียนเมืองนอกก็โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ๒ วิธี คือ สอบชิงทุนได้ หรือไปทำงานและเรียนไปด้วย พ่อเห็นว่าลูกควรตั้งใจเรียนให้ดีในชั้นมัธยม เมื่อมีความรู้ดีในชั้นมัธยมตามชั้นที่ตัวเรียนอยู่ ถึงคราวสอบเข้ามหาวิทยาลัยก็น่าจะสอบเข้าได้ สมมติว่าลูกมีความรู้ดีในชั้นมัธยม แต่สอบเข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ เพราะวิธีออกข้อสอบหรือวิธีวัดผลเป็นวิธีที่ลูกไม่ถนัดจึงพลาดไป อย่าเสียใจท้อถอยหรือสิ้นหวัง มหาวิทยาลัยรามคำแหงก็ยังมี สุโขทัยธรรมมาธิราช ก็ยังเปิดรับลูกอยู่ ถ้าลูกมีความพากเพียรเรียนจริง ไม่เหลวไหลเสียเอง มหาวิทยาลัยทั้งสองนี้ก็ให้ปริญญาแก่ลูกได้ และนำไปสมัครงานในที่ต่างๆ ได้เช่นกัน มันอยู่ที่ความสามารถของลูกเองต่างหาก

อนึ่ง ในการทำงานนั้น นายงานเขาดูที่การทำงานของคุณมากกว่า ดูที่มหาวิทยาลัยซึ่งคุณสำเร็จมา ถ้าคุณทำงานดี มีศีลมีธรรม ประพฤติตนดีมีความขยันหมั่นเพียร มีสติรอบคอบ ประกอบแต่การที่สุจริต พิจารณาทำก่อนแล้วจึงทำลงไป มีความสำรวมระวังกาย วาจา ใจ ของตนอยู่เสมอ ไม่พูดพาล่าม หึงยโส อวดดี ยกตนข่มผู้อื่น แต่พยายามเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน ปกปิดความดีของตนไว้ให้มาก อย่าโอ้อวด คุณวิเศษอะไรของตนเองให้มากนัก หรือไม่อวดเลยยิ่งดี ความดีของเรา นั้นให้คนอื่นเขาพูดถึง อย่าพูดเสียเอง คนที่มีคุณสมบัติดังกล่าวมา เรียกว่ามีชีวิตอยู่โดยธรรมหรือด้วยธรรม เป็นธรรมชีวิตบุคคล ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่าจะเป็นผู้เจริญ

โลกนี้ยังต้องการคนดีอยู่อีกมาก ลูกอย่านึกว่าเพียงแต่มีปริญญาแล้วจะประสบความสำเร็จทุกอย่างที่ประสงค์ ลูกจะต้องมีคุณสมบัติอย่างอื่นอีกเป็นอันมาก เป็นอสังการ จึงดำเนินชีวิตไปได้ ด้วยดีปราศจากคุณงามความดีเสียแล้ว ถึงจะมีทรัพย์ มียศ มีตำแหน่งหน้าที่ ก็หามีความสุขที่แท้จริงไม่ เพียงแต่หลอกตัวเองและถูกหลอกให้เพลิดเพลินไปวันๆ ชีวิตหาแก่นสารอะไรมิได้

ในชั้นมัธยมนี้เองก็มีวิชาศีลธรรม หรือวิชาพระพุทธศาสนาให้เรียนอยู่เป็นอันมาก ขอให้ลูกสนใจศึกษาเป็นพิเศษ วิชาศาสนาหรือศีลธรรมนั้นคะแนนในการสอบน้อยก็จริง แต่คนทั้งหลายคอยให้คะแนนเราอยู่ตลอดเวลามากกว่าวิชาใดๆ วิชานี้มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตเป็นอันมาก เป็นความจำเป็นชนิดที่ขาดไม่ได้ทีเดียว อย่าให้คนต่างชาติเขาหัวเราะเยาะเราได้ว่า มีศาสนาที่ดีแล้ว ไม่รู้จักสนใจ นำเอาคำสอนนั้นมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังที่ท่านศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อธิการรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการได้เขียนไว้ว่า

ฝรั่งเขาหัวเราะเยาะเราว่า

เสียแรงที่มีรัตนจำนวสาม (พระรัตนตรัย)
 แต่เหมือนไก่ไม่นิยมชมชอบงาม
 มัวตะกละตะกลามหาของกิน
 หมายความว่าการศึกษาที่จัดอยู่
 พาไปสู่อาชีพเสียทั้งสิ้น
 ปริญญาท่วมพื้นล้นแผ่นดิน
 แต่ขาดศีลขาดธรรมประจำตัว

ถ้าเรียนหนังสือกันเพียงเพื่อประกอบอาชีพทำมาหากินเท่านั้นแล้ว
 มนุษย์จะเป็นผู้ประเสริฐกว่าสัตว์โลกประเภทอื่นได้อย่างไร เพราะสัตว์
 อื่นแม้ไม่ต้องเรียนหนังสือมันก็สามารถมีชีวิตอยู่ได้ และดูเหมือนว่าจะ
 สบายกว่ามนุษย์เสียอีก เช่น นก เป็นต้น บินไปไหนๆ ก็ได้ตามปรารถนา
 ไม่ต้องเบียดเบียนกัน แย่งกันในรถประจำทางอย่างที่ลูกเห็บอยู่

เพราะฉะนั้น การศึกษาจึงควรมีจุดมุ่งหมายสูงกว่าเพียงเพื่อ
 ทำมาหากินแต่ประการเดียว ควรจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากร
 มนุษย์ให้มีจิตใจสูงเป็นอารยชน คือคนที่พยายามลดละกิเลสอันเป็น
 สิ่งดึงจิตใจให้ตกต่ำ

ทั้งนี้ พ่อไม่ได้หมายความว่า การทำมาหากินนั้นไม่สำคัญ พ่อ
 ทราบดีว่า ปัจจัย ๔ เป็นสิ่งจำเป็นสำคัญของมนุษย์ การขาดแคลนปัจจัย
 ๔ ทำให้มนุษย์หงุดหงิดรำคาญใจ กังวลถึงอนาคตและรู้สึกเป็นทุกข์
 สารพัดเรื่อง แต่การฟุ่มเฟือยในเรื่องปัจจัย ๔ ก็ทำให้มนุษย์เสียคนได้
 ง่าย หรือจะเรียกว่าทำให้คนมีความเป็นมนุษย์น้อยลงก็ได้

ท่านมหาตมะ คานธี กล่าวว่า “การเศรษฐกิจที่แท้จริง ย่อมไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมอันสูงสุด เช่นเดียวกับศีลธรรมที่แท้จริง ต้องเป็นเศรษฐกิจที่ดีพร้อมกันไปในตัว”

พอดีความวาทะของท่านคานธีว่า เศรษฐกิจที่แท้จริงต้องไม่มีการเอาไรต์เอาเบรียบกัน แต่ทำกันด้วยความเสียสละเพื่อความสุขของผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นแก่ผู้อื่นพอๆ กับที่เห็นแก่ตัวเอง จึงไม่มีการเอาเบรียบนี้ก็เป็นศีลธรรมอันสูงสุดอยู่ในตัว เมื่อเป็นดังนี้ ศีลธรรมที่แท้จริงต้องเป็นศีลธรรมเพื่อความดีของมนุษยชาติ เพื่อสวัสดิภาพของสังคมนั่นเอง ไม่ใช่ศีลธรรมที่ล่องลอยอยู่เหนือความเป็นจริงในชีวิตมนุษย์ ซึ่งจัดเป็นความเพ้อฝัน ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ศีลธรรมกับเศรษฐกิจจะต้องไปด้วยกันเสมอ ต้องเดินเคียงคู่กันไป จึงจะให้ความผาสุกอันสมบูรณ์แก่มนุษย์ได้

ขอให้ลูกลองคิดดู ถ้ามนุษย์ในสังคมของเรามีพอกินพอใช้กันแล้ว หรือต่อให้เหลือกินเหลือใช้ด้วย มนุษย์จะไม่มีปัญญาอย่างนั้นหรือ มนุษย์ยังคงทะเลาะกัน ยังคงแย่งชิงทรัพย์สินกัน เบียดเบียนฆ่าฟันกัน ริษยาพยาบาทต่อกัน ถ้าฝนตกลงมาเป็นทองคำ มนุษย์ก็คงจะยื้อแย่งฆ่าฟันกันล้มตายเป็นอันมาก พระพุทธเจ้าตรัสว่า แม้ภูเขาจะเป็นทองคำ ทั้งภูเขา ก็ยังไม่พอกแก่ความต้องการของคนคนเดียว คงจะไปแย่งภูเขาทองกัน ฆ่าฟันกันตาย เหมือนในภาพยนตร์เรื่องขุมทองแมคเคนนา เป็นแน่

เพราะฉะนั้น การศึกษาจะต้องพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้ลดละความโลภ ความโกรธและความหลงไปด้วย จึงจะบรรลุเป้าหมายแห่งการศึกษานั้น มิฉะนั้นแล้ว การศึกษานั้นเองจะหันกลับมาทำลายมนุษย์เอง ที่พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่าการศึกษาเหมือนจับงูพิษ หมายความว่า

คนที่จับงูพิษข้างทาง งูพิษย่อมเอี้ยวตัวมางัดผู้จับอาจถึงตายหรือปางตายฉันใด การศึกษาที่ทำไปเพียงสนองตัณหาหรือกิเลส ก็ฉันนั้น ย่อมทำลายมนุษยย์มากกว่าจะส่งเสริมมนุษยย์ให้เป็นมนุษยย์ที่สมบูรณ์

จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในสังคมมนุษยย์ แต่มนุษยย์มองไม่ค่อยเห็นความสำคัญของจริยธรรมนั้น คล้ายคนมองเห็นความสวยงามของต้นไม้ แต่มองไม่เห็นรากซึ่งสำคัญอย่างยิ่งในความเจริญเติบโตสวยงามของต้นไม้

ถ้าคนไทยทั้งประเทศอดอาหารกันสักวันหนึ่งก็คงไม่เป็นโทษร้ายอะไร ดีเสียอีกที่จะเก็บอาหารไว้ได้ไม่น้อย แต่ถ้าคนไทยทุกคนเลิกถือศีล ๕ เพียงข้อใดข้อหนึ่งสักวัน ตัวอย่างเช่น ศีลข้อ ๑ คนคนฆ่ากันตายเป็นอันมาก เตือดร้อนกันทุกหัวระแหง ตัวอย่างนี้ทำให้มองเห็นได้ว่า จริยธรรมเป็นรากฐานแห่งความเรียบร้อยสงบสุขในสังคมเพียงไร

ความกตัญญูกตเวที คือการรู้จักคุณคนและตอบแทนคุณคน เป็นจริยธรรมสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งควรปลูกฝังให้มีขึ้นในใจของทุกคน ตัวลูกเองก็เหมือนกัน ต้องพยายามจดจำความดีของผู้อื่นที่เขาเมตตาใจ ทำให้ลูก แต่อย่ารีบร้อนตอบแทนเร็วเกินไป เพราะการรีบตอบแทนเป็นการอกตัญญูอย่างหนึ่ง หมายความว่ารีบตอบแทนให้เสร็จ ๆ ไป จะได้ไม่ต้องมีอะไรกันอีกไม่ต้องมีเยื่อใยต่อกัน การตอบแทนบุญคุณคนเป็นสิ่งที่ต้องทำ แต่ต้องทำตามโอกาสอันควร โอกาสย่อมมีอยู่เสมอสำหรับผู้แสวงหาโอกาสและไม่ละเลยโอกาสที่มาถึงในการทำความดี

พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าบุคคละ ๒ จำพวกหาได้ยาก คือ

- ๑) บุพการี ผู้ทำอุปัชฌาย์ให้ก่อน คือทำความดีให้ ด้วยใจเมตตา กรุณา หวังความสุขต่อเรา

๒) กตัญญูกตเวทิตี ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำให้และตอบแทน

ที่ว่าหาได้ยากนั้นเพราะมีน้อย ลูกลองคิดว่าในจำนวนพลโลกประมาณ ๓-๔ พันล้านคนเวลานี้มีกี่คนที่ทำอุปการะแก่ลูกด้วยน้ำใจอันงาม ด้วยความรักและปรารถนาให้ลูกเป็นสุข ยิ่งคนกตัญญูกตเวทิตียิ่งหาได้ยากขึ้นไปอีก ในร้อยคนพันคน จะเจอสักคนหนึ่งกระมัง

ลูกหลานส่วนมากก็จ้องแต่จะแสดงความกตัญญูกตเวทิตีต่อพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่มีทรัพย์สมบัติและชื่อเสียง ยศศักดิ์ บางทีเขาอาจกตัญญูต่อทรัพย์สินของท่านดอกกระมัง ส่วนพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ที่ไร้ทรัพย์สิน ไม่ค่อยมีลูกหลานคนใดเอาใจใส่เหลียวแล คงปล่อยให้ลำบากยากเข็ญไปตลอดชีวิต พอเจ็บป่วยกินอะไรไม่ได้แล้ว ก็เอาของไปให้กันอย่างสิ้นหลาม พอตายก็เศร้าโศกเสียใจ คร่ำครวญรำพัน อย่างนี้ไม่ถูกต้อง ลูกต้องมองดูธรรมชาติให้ดี แล้วเอาอย่างธรรมชาติ เช่นที่ดินซึ่งแตกกระแหง เมื่อเราหยดน้ำลงไปมันดูดซึมเอาไว้หมด เพราะมันกำลังขาดแคลนและต้องการน้ำอย่างยิ่ง แต่ถ้าลูกเอาน้ำลักถังหนึ่ง เหลงในแม่น้ำเจ้าพระยา จะมีความหมายอะไร ลูกจะทำความดีอะไร ขอให้ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ และด้วยเหตุผลบริสุทธิ์ ก็จะได้รับประโยชน์และได้รับผลอย่างบริสุทธิ์เช่นเดียวกัน

ความไม่กตัญญูนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เองในสันดานของคนเปรียบเหมือนต้นหญ้าซึ่งมีอยู่ดกเต็มถอนทิ้งแล้วก็ขึ้นอีก ไม่ปรารถนาให้ขึ้นก็ขึ้น แต่ความกตัญญูกตเวทิตีนั้นเปรียบเหมือนดอกกุหลาบ ต้องทะนุบำรุงรดน้ำพรวนดิน ระวังรักษาจึงจะขึ้นสวยงามได้ ฉันทิดก็ฉันทันเพราะฉะนั้น เรื่องความกตัญญูจึงเป็นสิ่งที่ต้องสอนกันให้รู้ ด้วยการใช้โทษของความอกตัญญูและชี้คุณของความกตัญญู ปลูกฝังโดยวิธี

ทำตัวอย่างให้ดูในเรื่องของความกตัญญูทเวทิตี เมื่อเป็นดังนี้ คนถ้าไม่ใจหिनจริง ๆ ก็ยอมสามารถเพาะความกตัญญูทเวทิตีให้เกิดขึ้นในใจได้

พ่อพูดกับลูกมายืดยาวแล้ว ขอพูดเป็นประการสุดท้ายว่าขอให้ลูกตั้งใจที่จะเป็นคนดีหมั่นเพียรศึกษาหาความรู้ เวลาเปิดเทอมแต่ละครั้งนั้น ควรใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่านหนังสือต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ลูกสามารถคุยกับนักปราชญ์ได้ทุกคนโดยการอ่านหนังสือของท่าน ข้อเขียนหรือบทความของท่าน พยายามปฏิบัติตามคำแนะนำตักเตือนสั่งสอนของท่าน แล้วลูกจะไม่เลื่อม มีแต่ความสุขความเจริญ ขอให้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ทุกวัน อย่าฆ่าเวลาหรือพำเวลาเสีย คนใดฆ่าเวลาบ่อย ๆ เวลาจะย้อนกลับมา มาฆ่าเขาให้เป็นคนตายทั้งเป็น โดยเป็นคนอยู่อย่างไร้ประโยชน์ กลับเป็นโทษแก่ตนเองและสังคมอีกด้วย

พ่อและแม่ไปอยู่ต่างจังหวัดเพียงชั่วคราว อีกไม่นานนักเราจะได้อยู่พร้อมหน้าทุกคนทั้งจันทร์ลอย รวมพร นันทิยา และลูก เป็นความอบอุ่นและผาสุกของครอบครัวที่จะได้อยู่พร้อมหน้ากันและมีความระลึกถึงกันอยู่เสมอมระหว่าง พ่อ แม่ และลูก ๆ คุณแม่ฝากความรักและระลึกถึงมายังลูกทุกคนด้วย

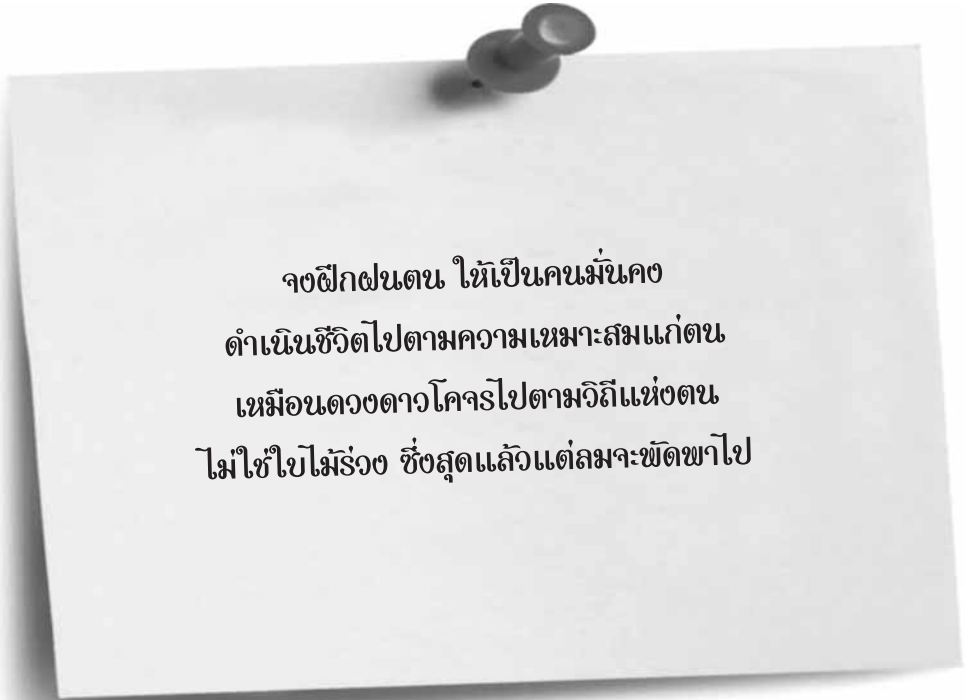
ด้วยความรักและปรารถนาจะให้มีความสุข

พ่อ

จดหมายจากพ่อและแม่ถึงลูก ฉบับที่ ๘

จากแม่ถึงนันทิยา

จงฝึกฝนตน ให้เป็นคนมีน้ำใจ
ดำเนินชีวิตไปตามความเหมาะสมแก่ตน
เหมือนดวงดาวโคจรไปตามวิถีแห่งตน
ไม่ใช่ไปไม่ร่วง ซึ่งสุดแล้วแต่ลมจะพัดพาไป

จดหมายฉบับที่ ๘

จากแม่ถึงนันทิยา

นันทิยา ลูกรัก

นานแล้วที่แม่ไม่ได้เขียนจดหมายถึง แต่แม่ก็พูดกับลูกอยู่ทุกวัน พูดอยู่ในใจเมื่อได้ยินได้ฟังหรือได้เห็นอะไรอันเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์กับลูก แม่ก็นึกถึงลูก ความหวังประโยชน์ต่อลูกซึ่งมีอยู่ในจิตใจของพ่อแม่ นั้นมากมายมหาศาลเพียงไร พ่อแม่ทุกคนย่อมทราบดี

เวลานี้ ของทุกอย่างขึ้นราคาไปมาก รายจ่ายทางบ้านก็เพิ่มมากขึ้น ถึงอย่างไรพ่อและแม่ก็ได้ตั้งใจแล้วว่า จะส่งลูกให้ศึกษาเล่าเรียนให้ถึงระดับที่พอจะประกอบอาชีพได้โดยสะดวก ขอให้ลูกสบายใจในเรื่องนี้ อาชีพครูอย่างแม่มีแต่เงินเดือน จะมีรายได้ด้วยการสอนพิเศษบ้างก็เพียงเล็กน้อย แต่ภาระที่ต้องใช้จ่ายนั้นมีมากมายเหลือเกิน นอกจากในครอบครัวและเรื่องการศึกษาของลูกๆ ยังมีเรื่องความเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งมีอยู่เสมอ จะต้องเสียเวลาและเสียเงินมิใช่น้อยเหมือนกัน ร่างกายของทุกคนมีความบกพร่อง เมื่อมีหลายๆ คนก็ยิ่งบวกความบกพร่องมากขึ้น จะต้องช่วยเหลือซ่อมแซมให้พอใช้งานได้ต่อไป เพราะเราต้อง

อาศัยร่างกายทำงานอยู่ บัจฉัย ๔ จึงนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิต นอกจากนี้ยังมีการใช้จ่ายที่เกี่ยวกับสังคมอีกเป็นอันมาก เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานคนนั้นเจ็บคนนี้ป่วย คนโน้นเข้าโรงพยาบาล พ่อแม่ของเขาเจ็บป่วย หรือตาย แต่งงาน มีลูก ขึ้นบ้านใหม่ ไฟไหม้บ้าน เปิดร้าน ทำธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งเมื่อเขาบอกแล้วก็ต้องไปเองบ้าง ใส่ซอง ช่วยไปบ้าง ลูกลองคิดว่าเดือนหนึ่งๆ มีใช้น้อยทีเดียว

เกี่ยวกับเรื่องทางวัด ทางศาสนา ก็ต้องช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ เช่น การบวชนาค ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน สร้างนั่นสร้างนี่ซึ่งมีอยู่เสมอ ไม่สิ้นสุดลงได้ เพราะที่สร้างใหม่ก็ทำกันไป ที่สร้างไว้แล้วนานๆ เป็นของเก่าทรุดโทรม จะต้องบูรณะซ่อมแซม จะให้ท่านทำอะไร ปล่อยไว้ให้พังลงมา ชาวบ้านก็ติเตียนว่าไม่รู้จักรักษา อยู่วัดปล่อยให้วัดเสื่อมโทรม ครั้นจะบูรณะซ่อมแซมก็ต้องเรียไรชาวบ้าน ซองผ้าป่าและการขอบริจาค จึงเดินชนกันอยู่เสมอ ชาวบ้านก็รู้สึกวาท่างวัดมีกิจกรรมด้านนี้มากเกินไป เป็นการรบกวนเขา ทางวัดก็ไม่ทราบจะทำอย่างไร เรื่องดำเนินการอย่างนี้เรื่อยมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สังคมของเราถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันอยู่อย่างนี้ตลอดมา

ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้แม่จึงใคร่ขอร้องให้ลูกใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ประหยัดและอดออมไม่ฟุ้งฟุ่มเฟือยซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ความฟุ่มเฟือยยังจะสร้างนิสัยเสียติดตัวไปด้วย เป็นตัวอย่างทางไม่ดีแก่พี่น้องเพื่อนฝูงด้วย

ประหยัดนั้น คือการบริโภคใช้สอยไม่ให้สูญเปล่า กินและใช้ให้คุ้มค่า คุ้มราคาของมัน ถ้าลูกไปกินข้าวกับเพื่อนหรือกินคนเดียวก็ตาม สิ่งของมาแต่พอกิน ไม่ให้เหลือทิ้ง เมื่อจะซื้อของใช้ก็ต้องคิดอีกหลายๆ ครั้งว่าเป็นสิ่งจำเป็นต้องมี ต้องใช้ จึงซื้อ ไม่จำเป็นต้องซื้อของแพงเกินไป

เพราะอาจเกินจำเป็นสำหรับเขา แต่ถ้าซื้อแต่ของราคาถูกเกินไป ก็อาจเสียเร็ว ต้องซื้อใหม่บ่อยๆ กลายเป็นใช้ของแพงไป เข้าลักษณะที่ว่า “คนจนใช้ของแพง คนรวยใช้ของถูก” ในการซื้อของนั้นควรมุ่งเอาประโยชน์ในการใช้งานเป็นสำคัญ ความสวยงามเป็นอันดับรองลงมา

เมื่อซื้อมาแล้ว ต้องถนอมใช้ให้ได้นานที่สุด ของเก่าที่เราใช้อยู่ นั้นราคาไม่เท่าไรก็จริง แต่ถ้าเราไปซื้อของใหม่ ใช้ประโยชน์ได้อย่างเดียวกัน ก็จะต้องใช้เงินเพิ่มขึ้นอีกมากทีเดียว เพราะฉะนั้นอะไรที่พอใช้ได้ก็ให้ใช้ไปก่อน จนกว่ามันจะใช้ไม่ได้จริงๆ แล้วจึงค่อยเปลี่ยน

ไฟตั้งโต๊ะที่โต๊ะเขียนหนังสือของแม่ฉัน ลูกก็เห็นว่ามันเก่าเพียงใด แม่ก็ใช้มาประมาณ ๑๗-๑๘ ปีแล้ว เห็นยังใช้ได้อยู่ แม่ก็ใช้ไป พ่อของลูกก็เปลี่ยนหลายครั้งแล้วแต่แม่ก็ขอไว้ใช้ก่อน จนวันหนึ่งมันหักลงมาเหมือนกิ่งไม้แห้งที่ทนอยู่ไม่ได้อีกต่อไป แม่จึงยอมเปลี่ยนและซื้อมาใช้ใหม่ในราคาเพียง ๑๗๐ บาท (หนึ่งร้อยเจ็ดสิบ) คิดว่าคงใช้ไปได้อีกไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี สมมติว่าใช้ได้ถึง ๑๗ ปี ก็ตกปีละ ๑๐ บาท เกินคุ่มทีเดียว

ตู้เย็นที่บ้านเราก็เก่ามากแล้ว แม่จำได้ว่าใช้มาประมาณ ๒๐ ปีแล้ว เคยส่งซ่อมเพียงครั้งเดียว ตอนนั้นยังใช้อยู่ พ่อของลูกว่าร้องจะให้เปลี่ยนใหม่มาตั้ง ๓-๔ ปีแล้ว แต่แม่บอกว่ายังใช้ได้อยู่ที่ขอใช้ไปก่อนใช้ไม่ได้จริงๆ เมื่อไรก็ขอเปลี่ยนใหม่ แต่จนถึงวันที่แม่เขียนจดหมายถึงลูกนี้ ตู้เย็นใบนั้นของเราก็ยังใช้ได้ แต่อะไรก็ยังเย็นสมความต้องการ ทั้งน้ำและอาหารทุกชนิด ตู้เย็นเก่าใบนี้ถ้าจะขายหรือแลกเปลี่ยนก็คงได้ราคาไม่เกิน ๕๐๐ บาท (ห้าร้อย) แต่ถ้าเราไปซื้อใหม่ก็ไม่น้อยกว่า ๗,๐๐๐ บาท (เจ็ดพัน)

ลูกจะเห็นว่า การใช้ของอย่างประหยัดนั้น เขาใช้กันอย่างไร ไม่ใช่พอมีเงินก็จะซื้อของใหม่โดยทิ้งของเก่าให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ ของใหม่นั้นซื้อได้ทันที ถ้ามีเงินพอ

ไฟฟ้าก็ดี พัดลม และตู้เย็นก็ดี เมื่อมีกำลังทรัพย์พอหาซื้อมาใช้ได้ ก็ขอให้ซื้อเถอะ เพราะเป็นของจำเป็น ในชีวิตประจำวันไม่ควรตระหนี่เหนียวแน่นเสียจนเป็นอยู่อย่างผิดเคืองลำบาก และไม่ควรมุ่งเพื่อยจนไม่รู้จักค่าของสิ่งของเงินทอง ซึ่งหามาได้โดยยากลำบาก การใช้ชีวิตท่ามกลางระหว่างความตระหนี่ และความมุ่งเพื่อยนี้เอง ท่านเรียกว่า มัชยัสถ์ แปลว่าตั้งอยู่ท่ามกลาง-กลางระหว่างความมุ่งเพื่อยกับความตระหนี่ ระบบคุณธรรมทุกอย่างเป็นทางสายกลางทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ถ้าลูกต้องการเพิ่มพูนคุณธรรมของตน ก็ขอให้ยึดทางสายกลางไว้ ตัวอย่างเช่นความกล้าหาญเป็นท่ามกลางระหว่างส่วนสุด ข้างหนึ่งคือซื่อซลาด กับส่วนสุดอีกข้างหนึ่งคือบ้าบิ่น ความกล้าหาญจึงเป็นคุณธรรม ความขยันหมั่นเพียร เป็นกลางระหว่างความเกียจคร้านกับการหักโหม ไม่รู้จักพักผ่อน ความเพียรจึงเป็นคุณธรรม ฯลฯ

ลูกบอกไปว่า เพื่อนของลูกบางคนเขามีความเป็นอยู่อย่างหรูหรา พุ่มเพื่อย สะดวกสบาย มีสิ่งของและคนที่คอยสนองความต้องการมากมาย อยากไปเที่ยวไหนก็ได้ไป อยากกินอะไรก็ได้กิน ส่วนลูกไม่สามารถทำอย่างนั้นได้

แม่รู้สึกพอใจและดีใจที่ลูกไม่สามารถทำเช่นนั้นได้เพราะการตามใจตัวเองและถูกตามใจอย่างมากในวัยต้นนั้น จะสร้างนิสัยเสียขึ้นในตัวเด็ก ถ้ากลายเป็นนิสัยอันถาวร ที่เรียกว่า อุปนิสัยสันดานด้วยแล้ว จะเป็นผลเสียในบั้นปลายเป็นอันมาก ขอให้ลูกกลัวเรื่องนี้ไว้จงหนัก

เด็กของเราเวลานี้โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ก่อนข้างจะมีนิสัยชอบ
ล่ารอย ชอบเที่ยวเตร่เฮฮาสนุกสนาน จ่ายเงินเปลือง เลิกเรียนแล้ว
ไม่กลับบ้าน เที่ยวเตร่ตามศูนย์การค้ากับเพื่อนเพศเดียวกันบ้าง ต่าง
เพศบ้าง ฉายไปฉายมา เดินดูของ นั่งกินไอศกรีม หลงไหลเปล็ดเปล็น
ในสถานเริงรมย์ เช่น ดิสโก้ เป็นต้น เด็กผู้ชายก็กินเหล้า สูบบุหรี่ พา
ผู้หญิงเที่ยว ผลาญเงินพ่อแม่ที่หามาด้วยหยาดเหงื่อแรงงาน กัดฟันทน
เพื่อให้ลูกได้เรียน

พ่อแม่ที่อยู่ต่างจังหวัด ส่งลูกหญิงบ้าง ชายบ้างมาเรียนหนังสือ
ในกรุงเทพฯ ลูกไม่เห็นหัวอกพ่อแม่เอาเงินมาเที่ยวเตร่สนุกสนานแล้ว
บอกไปว่าต้องเรียนนั่นทำนี่เงินไม่พอ ขอพ่อแม่เพิ่ม พ่อแม่ก็ส่งให้ ต้อง
ขายนา ขายไร่ ขายวัว ขายควาย ก็มี ลูกบางคนนั้นโง่เหมือนควาย ดื้อ
เหมือนแมว พ่อแม่เหนื่อยใจถึงกับพูดด้วยความเจ็บใจว่า “ขายวัวส่งให้
ควายเรียน” ควายจริง ๆ ยังจะดีกว่า ถึงมันจะโง่ก็ยังใช้เป็นเพื่อนลาก
แอกไถได้ แต่ลูกที่โง่เหมือนควายนั้น มีแต่ผลาญเงินพ่อแม่อย่างเดียว
สั่งสอนอะไรก็เหมือนพูดให้แมวฟัง สร้างความรำคาญไม่สิ้นสุด เพื่อน
หญิงที่เที่ยวด้วยกัน ขอให้ลูกระวังด้วย บางคนซี้ซมัย บางคนปากร้าย
บางคนมีนิสัยทางรักร่วมเพศ (lesbian) เป็นทอม เป็นดี้ หึงหวงกันถึง
ตบตีฆ่าฟันกันก็มี ทำให้เสียเวลา เสียศักดิ์ศรี เสียใจไปเป็นเวลานาน ๆ
ปี กว่าจะแก้ไขได้ เรื่องนี้ขอให้ป้องกันไว้ก่อน เห็นเพื่อนคนไหนมีทำที่
อย่างนั้นก็หลีกเลี่ยงไว้ก่อน เพื่อไม่ต้องแก้ไขภายหลังซึ่งแก้ยาก

เกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีนั้น ขอให้ลูกมีศักดิ์ศรีตามธรรมชาติของ
ตนที่ฝรั่งเรียกว่า natural dignity คือเป็นหญิงที่มีคุณสมบัติแห่งหญิง
คืออย่างหญิง น่ารักอย่างหญิง มีความสำรวมตนอยู่เป็นนิตย มีความ
สุขความพอใจ และความเปล็ดเปล็นอย่างหญิงที่ดี ไม่จำเป็นต้องฟุ้ง
เพื่อเห่อเหิมทะเยอทะยานอย่างคนอื่นบางคน

ลูกจะต้องฝึกตนให้เป็นคนมั่นคง ดำเนินชีวิตไปตามความเหมาะสมแก่ตน เหมือนดวงดาวโคจรไปตามวิถีแห่งตน ไม่ใช่ไปไม่ร่วง ซึ่งสุดแล้วแต่ลมจะพัดพาไป คนประเภทดวงดาวนี้มีอยู่น้อยในโลก แต่มักจะประสบความสำเร็จยิ่งใหญ่ในชีวิต ได้รับความสุขอันประณีต สุขุม มีสันติภาพในจิตและเป็นตัวอย่างอันดีของผู้ต้องการความสุขในด้านนี้ คือสุขสงบอันแท้จริง ไม่ใช่สุขอย่างฉาบฉวย หรือสุขอย่างคนหลงโลก สุดแล้วแต่โลกจะพาไป หมุนตามแพ้นของสังคมาจนสูญเสียบรรยากาศความเป็นตัวของตัวเอง หลงอยู่กับเรื่องอันเป็นเปลือกและสิ่งปลอมของมนุษย์ ที่มนุษย์ผู้หลงได้เสกสรรปั้นแต่งขึ้นจนไม่รู้ว่าจะอะไรคือแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์ ไม่รู้ว่าอะไรคือคุณค่าจริง อะไรคือคุณค่าเทียม จึงหลงอยู่กับคุณค่าปลอม ซึ่งสังคมาพากันโฆษณาชวนเชื่อ และมอมเมาให้เป็น

เรื่องเหล่านี้เชื่อว่าจะเป็นกันเฉพาะในหมู่เด็กเท่านั้น ผู้ใหญ่ก็เป็นเหมือนกันและดูเหมือนจะเป็นผู้ชี้แนะเสียอีกด้วย อย่างนี้กว่าเป็นผู้ใหญ่แล้วก็จะดีไปเอง คนที่ไม่ศึกษาธรรม ไม่ปฏิบัติธรรม ไม่ฝึกฝนตน ไม่ขัดเกลาตนเองนั้น ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ขึ้นเท่าใด ก็เลว ความเคยชินและความชั่วร้ายมักเติบโตขึ้นมาด้วยเท่านั้น ยิ่งมากด้วยลาภ ยศ เกียรติ และสรรเสริญด้วยแล้ว ถ้าไม่ตระหนัก ไม่รู้เท่าทัน ไม่เห็นโทษ ก็จะยิ่งเปิดช่องทางให้กิเลสไหลเข้ามามากมาย เช่นความทะนงตน หลงตัวเอง ยกตนข่มท่าน ไม่ยอมรับความจริง ฯลฯ พุ่มเพื่อย สร้อยสุร้าย ซึ่งดีซึ่งเด่น ริษยา ฆาตกร โสเภณี สารพัดแบบ กิเลสและสิ่งชั่วร้ายในตนจะลดลงก็เฉพาะแต่ผู้ที่ศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรมอย่างถูกต้อง ฝึกฝนตนเอง และขัดเกลาตนเองเท่านั้น

ขอให้ลูกตระหนักไว้ว่า ความเคยชินนั้นไม่ว่าทางดีหรือทางชั่ว ย่อมเป็นเหมือนเชือกเกลียวที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้นวันละเกลียว ยิ่งนานวันเกลียวจะยิ่งหนาแน่นขึ้น ยากที่จะตัดหรือทำลายได้ รู้แบบนี้แล้วขอให้ฝึกตนให้เคยชินไปในทางที่ดี

คนเราส่วนมากเป็นเหมือนดินธรรมดา ถูกแดดก็แห้ง ถูกน้ำก็เหลว คนที่เป็นเหมือนคอนกรีต ซึ่งคงตัวอย่างนั้นไม่ว่าจะถูแดดหรือแช่อยู่ในน้ำนั้น มีอยู่น้อย ด้วยเหตุนี้แหละ ท่านผู้รู้จึงสั่งสอนให้เรารู้จักคบคนดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี

ถ้าลูกอยากจะทำใจตัวเองโดยการฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่าย เทียวเตร่เฮฮาสนุกสนาน ขอให้หยุดสักนิดหนึ่ง แล้วก็นึกถึงคนส่วนใหญ่ของประเทศเรา ซึ่งอยู่ในฐานะยากจนแร้นแค้น ขาดอาหาร เสื้อผ้าที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ประชากรไทยร้อยละ ๘๕ ของประเทศเป็นเกษตรกร ครอบครัวยุคเกษตรกรร้อยละ ๘๐ มีหนี้สินโดยเฉลี่ยครอบครัวละ ๔,๐๐๐ บาท (สี่พัน) เงิน ๔,๐๐๐ บาท ไม่ใช่จำนวนเล็กน้อยสำหรับผู้มีรายได้น้อย โดยเฉลี่ยได้วันละ ๖ บาท (หกบาท) ต่อครอบครัว ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วครอบครัวหนึ่งมีสมาชิกถึง ๕-๖ คน ครอบครัวหนึ่งจึงมีรายได้อีกประมาณเดือนละ ๑๘๐ บาท (หนึ่งร้อยแปดสิบ) ครอบครัวทางภาคอีสานยังมีรายได้น้อยกว่านี้อีก คือประมาณ ๔.๖๐ บาท (สี่บาทหกสิบสตางค์) ต่อวัน เดือนหนึ่งมีรายได้เพียง ๑๓๘ บาท (หนึ่งร้อยสามสิบแปด) เมื่อเป็นเช่นนี้ค่าเสื้อผ้าค่าที่อยู่อาศัยที่จะทำให้เกิดขึ้นและเมื่อเจ็บป่วยเขาทำอย่างไร จึงต้องรักษาและอยู่กันไปตามมีตามเกิด เด็กเป็นโรคขาดอาหาร ผู้ใหญ่เป็นพยาธิใบไม้ตับกันเป็นอันมาก เด็กหญิงอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ถูกหลอกบ้าง ถูกซื้อบ้าง ให้มาทำงานบ้านบ้าง

มาเป็นโสเภณีเด็กบ้าง อยู่ในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ๆ เป็นจำนวนไม่น้อย ปัจจุบันมีโสเภณีเด็กในประเทศไทยของเราประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน (สองหมื่น) โสเภณีผู้ใหญ่จะมีจำนวนสูงกว่านี้มาก มีถึงประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ คน (ห้าแสน) อนาคตของเขาค่อนข้างมืดมน สาเหตุสำคัญในการที่เด็กถูกขายและถูกซื้อประมาณ ๓,๐๐๐ บาทต่อคนนั้น ก็คือฐานะอันยากจนของชาวไร่ชาวนาในชนบท มีการศึกษาน้อย รายได้ต่ำ ไม่มีเงินที่จะส่งลูกให้ศึกษาเล่าเรียนได้ และมีหนี้สินมาก

ลูกจะเห็นว่า ความทุกข์ยากลำบากอันแพร่กระจายเหมือนเมฆหมอกปกคลุมอยู่ในประเทศไทยของเรานั้นมีมากมายเพียงไร ชาวกรุงเทพฯ เล่าหาข่าวจะสบายกันไปทุกคนก็หาไม่ ที่ยากจนแค้นเค็มมีมากกว่าผู้มั่งคั่งจะกิน ที่ร่ำรวยใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยอยู่ได้นั้น มีไม่มากนัก ชาวกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่จึงต่อชีวิตของตนด้วยการผ่อนส่งแทบจะทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งตายผ่อนส่งด้วยคว้นพิษจากท่อไอเสียและมลพิษอื่นๆ อีกมากมาย

อย่างเด็กชนบทนั้นไปโรงเรียน มีอาหารกลางวันกินบ้าง ไม่มีบ้าง เด็กที่มีกินก็มีแต่เพียงข้าวสวยชนิดหนึ่ง หรือข้าวเหนียวก้อนหนึ่ง กับปลาแห้งตัวเล็กๆ เท่านั้น ก้อยตัวหนึ่ง ที่ฐานะดีหน่อยก็มีเพียงไข่เจียวฟองหนึ่ง คลุมหน้าข้าวมาเท่านั้น เสื้อผ้าปูปะเกียบไม่มีชนิดี เสร้าหมอง กระมอมกระแมม เพราะขาดน้ำแม่แต่ที่จะใช้กินและอาบ ไม่ต้องพูดถึงว่าจะใช้ซักผ้าสภาพจึงเป็นอย่างไรเห็นทั่วไป พ่อของลูกเคยเล่าให้ฟังว่า เมื่อเป็นนักเรียนอยู่ชนบทนั้น ไม่เคยได้กินข้าวกลางวันเลย ขนมหหรือน้ำก็ไม่เคยได้กิน แปลว่าตลอดเวลาที่อยู่โรงเรียนนั้น ไม่มีอะไรล่องลาคอเข้าไป นอกจากน้ำลาย

ขอให้ลูกอย่ามองแต่ตัว ขอให้มองไปให้รอบๆ ตัวและขยายขอบเขตแห่งการมองให้กว้างออกไป ก็จะได้เห็นเพื่อนมนุษย์ของเราที่กำลังทุกข์ยากลำบากเร้นแค้นแสนเข็ญอยู่ทั่วไปหมด คนที่มองแต่ตัว ก็จะได้เห็นแต่ตัว ไม่เห็นคนอื่น และก็จะเห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ผู้อื่นบ้าง

ความเป็นอยู่ของมนุษย์ มีความเร้นแค้น ทุกข์ยากมากและชีวิตของแต่ละคนก็ไม่ยาวนานอะไร เพราะฉะนั้น ขอให้ลูกมีความเพียรและอดทน ในการศึกษา ในการทำงานในหน้าที่ของตน อย่าให้เวลาล่วงไปโดยเปล่าประโยชน์ ถ้าอยู่ในวัยเรียน แล้วไม่ยอมเรียนแม้แต่เที่ยวเล่น ถึงวัยทำงาน หางานทำที่เป็นหลักฐานไม่ได้ จับนั้นชนนี้ไม่เป็นเรื่อง พอถึงวัยที่จะพักผ่อน ก็ต้องเที่ยวหาบคอนของขาย ต้องร้องอนแม่แต่กับเด็กตัวเล็ก ๆ เพื่อให้เขาซื้อของ เพื่อต่อชีวิตของตัวเอง อย่างนี้แล้วชีวิตจะขมขื่นสักเพียงใด ลองคิดดูเถิด ที่แม่พูดนี้ไม่รวมถึงชีวิตของผู้อื่นซึ่งไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนเพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง แม่พูดเฉพาะเด็กที่มีโอกาสแล้วไม่ยอมฉวยโอกาสนั้นไว้ ปล่อยให้โอกาสล่วงไปโดยมิอาจให้หวนกลับมาได้อีก

ความเพียรนั้น แม่เราจะต้องเหน็ดเหนื่อยบ้างในเบื้องต้น แต่ก็จะมีผลดีและได้ชื่นชมในบั้นปลาย เหมือนเรารดน้ำต้นไม้ที่โคนแต่มีผลที่ปลายฉะนั้น ลูกต้องมีน้ำอดน้ำทน หนักเอาเบาสู้ เพื่อช่วยประคองให้ความเพียรของเราดำเนินไปสม่ำเสมอ ไม่จับจดหรือลุกงวาวขึ้นมาชั่วคราวช่วยยาม ดุงไฟไหม้ฟาง ถ้าเรามีความเพียรและความอดทนสม่ำเสมอแล้ว ย่อมได้รับความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้

เมื่อประสบความสำเร็จในเรื่องหนึ่งแล้ว ย่อมเป็นเหตุหนุนให้ประสบความสำเร็จในเรื่องอื่นๆ ต่อไปอีกได้หลายอย่าง เพราะอาศัยความเพียรและความอดทนที่มีอยู่เดิมนั้นเองเป็นแนวทาง

แต่แม่ขอเตือนว่า แม้จะประสบความสำเร็จมากเพียงใดก็ขออย่าได้ทะนงตน ขอให้รู้จักเคารพผู้อื่นและอ่อนน้อมถ่อมตนไว้เสมอ ไม่มีทางเสื่อม มีแต่จะเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป พุดถึงตอนนี้แม่เกิดสงสัยขึ้นมาว่า ทำไมเด็กนักเรียนหญิงส่วนมาก เมื่อผ่านครูไปแล้วจึงไม่ค่อยเคารพครู พบกันที่ไหนก็ทำเป็นไม่รู้จัก ไม่ทักทายด้วยอัธยาศัยอย่างคนที่เคยเรียนเคยสอนกันมา หรือเพราะเขาละอายว่า ครูของเขายังต่ำต้อยอยู่ เรื่องนี้ตัวครูไม่เสียหายอะไร แต่ความเสียหายจะตกอยู่กับตัวนักเรียนเอง เพราะฉะนั้น ขอให้เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนเสมอต้นเสมอปลาย แสดงถึงความเป็นผู้มีคุณสมบัติอย่างดีอยู่ภายใน เหมือนกิ่งส้มที่มีลูกตก และข้าวรวงเต็มโน้มกิ่งและรวงเหมือนจะเคารพอ่อนน้อมแก่ทุกคนที่ผ่านไป-มา ส่วนส้มกิ่งตายและข้าวรวงลีบนั้นแข็งกระด้าง ดูไม่สละสลวยนุ่มนวลเลย

ความอ่อนน้อมถ่อมตนและความสละสลวยนุ่มนวลขึ้นนั้น ไม่ได้เป็นเครื่องหมายแห่งความอ่อนแอแต่ประการใดเลย ตรงกันข้ามมันเป็นเครื่องหมายแห่งความเข้มแข็งอดทน และเป็นผู้ดี พุดมาถึงตอนนี้ แม่นึกถึงสุภาษิตอังกฤษบทหนึ่งว่า

“To be humble to equals is modesty
To be humble to inferiors is noblesse
To be humble to all is safety

“ถ่อมตนต่อผู้เสมอกัน เป็นความสงี่ยมสุภาพ
ถ่อมตนต่อผู้ต่ำกว่า เป็นผู้มีเกียรติ มีใจสูง มีภูมิธรรมสูง
ถ่อมตนต่อคนทั่วไป เป็นความปลอดภัย”

เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำไมเล่า เราจะถ่อมตนต่อครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้สูงกว่าเราไม่ได้ ถ้าเราเห็นว่าท่านต่ำกว่า การถ่อมตนของเราก็แสดงถึงว่าเราเป็นผู้มีภูมิธรรมสูง แม้จะไม่นึกว่าท่านเป็นครูอาจารย์ของเรา เห็นท่านเป็นคนทั่วไป ความถ่อมตนของเราก็ยังเป็นความปลอดภัย ลูกจะเห็นว่ามิแต่ทางดี โดยเฉพาะลูกผู้หญิงอย่างเราควรอ่อนน้อมถ่อมตนให้มาก ยิ่งเสี้ยมสุภาพมากเท่าใด ก็ยิ่งมีค่ามากเท่านั้น อย่าได้นึกว่าสมัยนี้ทันสมัยสำหรับคุณสมบัติเช่นนี้เสียแล้ว สมัยนี้แหละที่คุณสมบัติเช่นนี้เป็นที่ต้องการมากขึ้น เพราะค่อนข้างจะขาดแคลน หาได้ยาก

คุณพ่อของลูกเคยพูดว่า หญิงเป็นทรัพย์ากรบุคคลที่มีค่ามาก มากจนไม่ทราบจะประมาณอย่างไร หญิงเป็นทรัพย์ากรอันดีเลิศเท่าที่มนุษย์เรามีอยู่ หญิงเป็นสัญลักษณ์แห่งความอดทน ความเสียสละ ความนุ่มนวล สุภาพอ่อนโยน เป็นกำลัง เป็นที่พักผ่อนสำหรับผู้ทำงานเหนื่อย พร้อมทั้งจะสละความสุขส่วนตัวเพื่อคนที่เธอรัก เช่น บุตร ธิดา หรือสามี มีความอดทนอย่างสูงเยี่ยมในการเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโต มีความเป็นห่วงเป็นใยในการกินอยู่หลับนอน การศึกษาเล่าเรียนของลูก มีความรับผิดชอบในเรื่องครอบครัวสูงมาก สามารถทนรับทุกข์ได้ทุกอย่าง ในขณะที่ชายส่วนมากไปเฟลิดเฟลินอยู่กับเพื่อนฝูง สุรา นารี พาสี กีฬา บัตร พ่อของลูกเคยพูดว่า เคยเห็นสุนัขและแมวตัวเมียอดทนเลี้ยงลูกอย่างน่าสงสาร ในขณะที่ตัวผู้ทิ้งเชื้อไว้แล้วก็หายไป ผู้ชายที่เป็นแบบสุนัขและแมวตัวผู้ก็มีอยู่ไม่น้อยในโลก แต่ที่เล่านี้ได้หมายความว่าหญิงจะดิงามเลอเลิศไปหมดทุกคน ที่ชั่วที่เลวก็มีอยู่

พ่อของลูกไม่เห็นด้วยกับประกวดนางงามทุกประเภทแม่เองก็เห็น
อย่างนั้น เพราะเห็นว่าเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของผู้หญิง เธอไม่ควร
ยอมตกลงมาเป็นเครื่องเล่นของสังคม เธอไม่ใช่คนน้อยในกรงทองที่
ยื่นเดินให้คนเลือกว่า ตัวไหนสวยที่สุดแล้วผูกโบว์ให้ตัวนั้น แม่เธอจะ
ได้รับตำแหน่งนางสาวไทยหรือนางงามจักรวาล นางงามโลก ก็มีได้
หมายความว่า เธอสวยที่สุดในโลก มีหญิงที่สวยกว่าเธออีกมากที่เธอ
ไม่ยอมเข้าประกวด ไม่ยอมตนให้เป็นเครื่องเล่นของสังคม แม่เห็นว่า
สังคมเองก็ควรจะเลิกกิจกรรมประเภทนี้เสีย ฯลฯ

นานๆ เขียนจดหมายถึงลูกครั้งหนึ่ง จึงค่อนข้างยาว แต่แม่ทราบ
ว่า ลูกชอบอ่านจดหมายของแม่ (ลูกเคยบอกอย่างนั้น) แม่เองก็มี
ความสุขใจเมื่อได้เขียนจดหมายถึงลูก รู้สึกเหมือนลูกมานั่งฟังอยู่ใกล้ๆ

แม่ขออวยพรให้ลูกเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติดังกล่าวมา นั่น
คือความสุขใจของแม่และเป็นพรที่ลูกจะฟังให้แก่พ่อแม่ได้

ด้วยรักและระลึกถึงลูกเสมอ

แม่

ประวัติของ อาจารย์วศิน อินทสระ

ชาติภูมิ

เกิดวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗ ที่ หมู่บ้านท่าศาลา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา เมื่อจำความได้ พ่อแม่ได้ย้ายไปอยู่ที่ หมู่บ้านตากแดด ตำบลปากรอก อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การบรรพชาอุปสมบท

บวชเป็นสามเณรเมื่ออายุ ๑๓ ปี ที่วัดบุปผาราม เขตธนบุรี กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ และอุปสมบทเป็นภิกษุ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ลาสิกขาเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๗

การศึกษา

- มัธยม ๘ (สมัครสอบ)
- นักรวมเอก
- เปรียญ ๗ (ป.ธ. ๗)
- ศาสตราจารย์บัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา จาก มหาวิทยาลัยบามาร์ส ประเทศอินเดีย
- ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ

หน้าที่การงาน

- สอนวิชาศีลธรรม
 - ที่โรงเรียนราชินี
 - ที่โรงเรียนพณิชยการสีลม (ดำรงตำแหน่งอาจารย์ผู้ปกครอง)
 - ที่โรงเรียนเตรียมทหาร และดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกสารบัญ มียศเป็นร้อยโท
- สอนวิชาพุทธปรัชญาเถรวาท-มหายาน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประมาณ ๑๒ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓
- สอนวิชาพุทธศาสนาในประเทศไทยและวิชาจริยศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ประมาณ ๑๐ ปี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๓
- สอนเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๒ (เป็นระยะเวลา ๔๖ ปีเต็ม)
- สอนพิเศษวันอาทิตย์เกี่ยวกับความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนทั่วไป ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏฯ (วัดบวรนิเวศวิหาร) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๕ จนถึง พ.ศ. ๒๕๕๓ (เป็นระยะเวลา ๒๘ ปีเต็ม)
- บรรยายพิเศษในที่ต่างๆ ตามที่ได้รับเชิญ
- บรรยายธรรมทางวิทยุ โดยออกเป็นรายการสดบ้าง ใช้เทปบ้าง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ จนถึง พ.ศ. ๒๕๕๐ (เป็นระยะเวลา ๑๑ ปีเต็ม)

การประพันธ์

เขียนหนังสือประเภทต่างๆ เช่น นวนิยายอิงหลักธรรม อธิบายหลักธรรม ฯลฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ มาจนถึงปัจจุบัน มีผลงานประมาณ ๒๐๐ กว่าชื่อเรื่อง บางชื่อเรื่องก็มีหลายเล่ม เช่น ทางแห่งความดี เป็นต้น

งานนิตยสาร

- เป็นบรรณาธิการนิตยสารธรรมจักษุ ของมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๙

- เป็นบรรณาธิการนิตยสารศุภมิตร ของมูลนิธิส่งเสริมกิจการศาสนาและมนุษยธรรม (กศม.) ของวัดมกุฏกษัตริยาราม ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑

รางวัลพิเศษ

- ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้รับโล่รางวัลชมเชย ประเภทสารคดี จากคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ จากหนังสือเรื่อง **“จริยาบถ”** และในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ จากหนังสือเรื่อง **“จริยศาสตร์”**

- ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับรางวัลพระราชทานเสาเสมาธรรมจักร ในฐานะ **“ผู้นำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ประเภทวรรณกรรม”** เนื่องในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

- ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้รับเกียรติบัตรรางวัลชมเชย ประเภทสร้างสรรค์ ด้านศาสนา จากกระทรวงศึกษาธิการ จากบทความเรื่อง **“หลักกรรมกับการพึ่งตนเอง”**

- ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้รับโล่พุทธคุณูปการ ระดับกาญจนาเกียรติคุณ พร้อมเกียรติบัตร ในฐานะ **“ผู้นำเพ็ญคุณประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา”** จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

- ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับรางวัล **“บุษนิยบุคคล ด้านภาษาไทย”** เนื่องในวันภาษาไทยแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จากกระทรวงวัฒนธรรม

เรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา

หนังสือเรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา นอกจากจะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในสังคมไทยแล้ว สารานุกรมวรรณกรรมโลกในศตวรรษที่ ๒๐ (Encyclopedia of World Literature in the 20th Century) ได้นำเรื่อง พระอานนท์ พุทธอนุชา ไปสวดุติไว้ในหนังสือดังกล่าวนั้น เป็นทำนองว่า ได้ชี้ทางออกให้แก่สังคมไทยที่สับสนวุ่นวายอยู่ด้วยปัญหาหนักการ

**รายชื่อหนังสือ อ. วคิน อินทสระ
จัดพิมพ์โดย ชมรมภิกษุญาณธรรม**

ลำดับ	ชื่อหนังสือ
๑	การปรินิพพานของพระพุทธเจ้า
๒	การฟังตน
๓	การสร้างคุณภาพชีวิต
๔	ความดีและอานุภาพของความดี
๕	ความสุขจากการไม่เห็นแก่ตัว
๖	คุณของพระรัตนตรัยและการเข้าถึง
๗	คุณของพระสารีบุตรและจิตตคหบดี
๘	คุณสมบัติของผู้มุ่งสันตบพ
๙	คุณสมบัติพื้นฐานของชาวพุทธ
๑๐	ทรรคนะเกี่ยวกับความเชื่อในพระพุทธศาสนา
๑๑	ธรรมชาติกับชีวิต
๑๒	ธรรมเพื่อครองใจคน และธรรมเพื่อความสำเร็จ
๑๓	ธรรมสำหรับผู้สูงอายุ
๑๔	ปัญหาที่น่าสนใจในพระพุทธศาสนา
๑๕	พระคุณของพ่อ
๑๖	พระพุทธธรรมมีในอดีต
๑๗	พระพุทธโอวาทก่อนปรินิพพาน
๑๘	พระอานนท์ พุทธอนุชา
๑๙	พัฒนาชีวิตด้วยสัมมาทิฎฐิ
๒๐	พุทธพยากรณ์
๒๑	พุทธอุทาน

ลำดับ	ชื่อหนังสือ
๒๒	เพชรแห่งธรรม
๒๓	โยนิโสมนสิการ
๒๔	เรียนธรรมจากคำถาม
๒๕	โศกนาฏกรรม
๒๖	ศรัทธา กับปัญญา ในพุทธศาสนา
๒๗	สนทนาธรรมกับพระธรรมชุตและพุทธปรัชญาแก้ปัญหาเศรษฐกิจ
๒๘	สนทนาธรรมกับอ.วคิน เล่ม ๑
๒๙	สนทนาธรรมกับอ.วคิน เล่ม ๒
๓๐	สนทนาธรรมกับอ.วคิน เล่ม ๓
๓๑	สนทนาธรรมกับอ.วคิน เล่ม ๔
๓๒	สนทนาธรรมกับอ.วคิน เล่ม ๕
๓๓	สนทนาธรรมกับอ.วคิน เล่ม ๖
๓๔	สนทนาธรรมกับอ.วคิน เล่ม ๗
๓๕	สนทนาธรรมกับอ.วคิน เล่ม ๘
๓๖	สิ่งที่ควรทำความเข้าใจกันใหม่เพื่อความถูกต้อง
๓๗	หลักการและการเวียนว่ายตายเกิด
๓๘	หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา
๓๙	เหมือนภูเข
๔๐	อัตตชีวประวัติ อ.วคิน อินทสระ

รายนามผู้มีจิตศรัทธาร่วมพิมพ์หนังสืออารมณ์ประทับใจ

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑	พญ.จิรประภา นที	๓๔,๖๖๐
๒	คุณวรชิต พุทธรเวรเดช	๑๘,๐๐๐
๓	คุณจิรากร ชื่นสุชน	๑๕,๐๒๐
๔	คุณผดุง รุ่งขำ	๑๒,๐๐๐
๕	คุณชนิษฐา ชาตรีกุล	๑๑,๑๒๙
๖	คุณชาติชูชัย เกரியยุทธชัย	๑๐,๒๑๐
๗	คุณวินัย สุทธาโรจน์	๑๐,๐๐๐
๘	คุณยันทนตรกรมปากน้ำ	๙,๐๐๐
๙	คุณณหพร ชุตติจาตุรงค์	๘,๐๐๐
๑๐	คุณดุษฎี ทวีชัยยุทธ	๗,๗๓๐
๑๑	พระมหาสมถวิล	๗,๐๐๐
๑๒	คุณนรินทร์ คุณธีรประภา เศวตประวีชกุล	๖,๐๐๐
๑๓	คุณพิรุณ จิตรยังยืน และครอบครัว	๖,๐๐๐
๑๔	คุณภัทร มหัทธินาณิชชา	๕,๙๕๐
๑๕	คุณสุพัชรา ศรีรานุกัษณ์	๕,๑๐๐
๑๖	บ.จ.ก.มนตรี บุติค วีส์ออร์ท	๕,๐๐๐
๑๗	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๔,๓๑๐
๑๘	คุณครินทร์ วงศ์สุภักษณ์	๔,๒๖๐
๑๙	คุณบุญส่ง วีรวงศ์นิรันดร์	๔,๒๔๐
๒๐	คุณจรรยา ไพฑูริย์มงคล	๔,๐๐๐
๒๑	คุณเป็ยะดา	๔,๐๐๐
๒๒	คุณวัชรินทร์ เขตพิบูลย์ชัย	๔,๐๐๐
๒๓	คุณวิทยา หวังกิตติกาล	๔,๐๐๐
๒๔	คุณอุดม ทยานานนท์	๔,๐๐๐
๒๕	ครอบครัวทองเคียน	๓,๘๕๐

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๒๖	คุณณัฐพร จิรเลิศไพศาล	๓,๗๑๐
๒๗	คุณทรงเดช ดีสม	๓,๖๕๐
๒๘	คุณเกียรติชาย ไมตรีวงษ์	๓,๒๒๐
๒๙	คุณทองพันชั่ง อินทรลักษณ์	๓,๒๐๐
๓๐	คุณมาลี กิรติวิทยานนท์	๓,๐๐๐
๓๑	คุณสุกัญญา แป้นสุขเย็น	๓,๐๐๐
๓๒	ร้านแว่นตาทองหล่อ ๒	๓,๐๐๐
๓๓	คุณวิชัย วิริยะอุตทิกุล	๒,๕๒๐
๓๔	คุณศุภเกียรติ วัฒนคีติ	๒,๒๖๐
๓๕	คุณนารีนาฏ สิทธิยากร	๒,๒๐๐
๓๖	คุณวิเวต เลิศวีระศิริกุล	๒,๒๐๐
๓๗	โรงเรียนภาษาอาหารษา สมุทรปราการ	๒,๑๗๔
๓๘	คุณเป็ยพร ตันติกรกุล	๒,๑๑๕
๓๙	ภญ.วลัยทิพย์ ปิติจจอมวงศ์ และครอบครัว	๒,๑๐๐
๔๐	คุณธีรพล เป่าจีน	๒,๐๐๐
๔๑	คุณเพชร มูลล้อม	๒,๐๐๐
๔๒	คุณวิชัย โพธิณทีไท และ ครอบครัว	๒,๐๐๐
๔๓	คุณอินทรา บุญญาวิวัฒน์	๒,๐๐๐
๔๔	คุณอุดมพร สายเพชร	๒,๐๐๐
๔๕	พญ.เปรมวดี หิรัญพฤกษ์	๒,๐๐๐
๔๖	คุณสมเกียรติ คอวณิชกุล	๑,๙๗๐
๔๗	คุณสมชาย ศิริโชคชัยเจริญ	๑,๙๓๐
๔๘	คุณวนิดา	๑,๘๐๐
๔๙	คุณอภิรเมธ อุตรวณิช	๑,๗๐๐

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๕๑	คุณพรชัย สิทธิยาภรณ์	๑,๕๐๐
๕๒	คุณอัจฉริยา แสงงาม	๑,๕๐๐
๕๓	คุณเต็มสิริ ทิพย์ชานันท์	๑,๔๙๙
๕๔	พ.ต.อ.บุญเสริม ศรีชมภู	๑,๓๕๐
๕๕	คุณชาติศรี ธงทอง	๑,๓๓๐
๕๖	คุณวรรณิ์ จันทร์สาขา	๑,๓๓๐
๕๗	คุณนฤมล หล่อวิวัฒน์พงศ์	๑,๒๗๐
๕๘	คุณประสงค์ วาจาพัฒนา	๑,๒๕๐
๕๙	คุณณัฐชลิษฐ์ คุณภัศศณา สรุชัยชนาว์วัฒน์	๑,๒๐๐
๖๐	คุณพัชนี เทียนวัฒนา	๑,๒๐๐
๖๑	คุณศราวดี คุณสมชาย คุณนุชฉิษฐ์ คุณเทพ ปัญญาปฏิพัทธ์	๑,๑๐๐
๖๒	คุณสมชาย โพธิ์รักษา	๑,๐๘๐
๖๓	คุณกรรองแก้ว ชวีญเจ้า	๑,๐๒๐
๖๔	คุณกรรองทอง ศรีพุทธเกียรติ	๑,๐๐๐
๖๕	คุณดวงใจ	๑,๐๐๐
๖๖	คุณดำเนิน ยอดสาร	๑,๐๐๐
๖๗	คุณนฤมล ทิพย์สงเคราะห์	๑,๐๐๐
๖๘	คุณพัชรินทร์ ศรีวรกุล	๑,๐๐๐
๖๙	คุณพีรยุทธ ชูจิรวงศ์	๑,๐๐๐
๗๐	คุณรวีสุต ไกรวงจี	๑,๐๐๐
๗๑	คุณเรวัตตร คุณวัลยา แสงนิล	๑,๐๐๐
๗๒	คุณวิรงรอง ไชยพงษ์	๑,๐๐๐
๗๓	คุณวิภาส่า ไทยเที่ยง	๑,๐๐๐
๗๔	คุณวิวัฒน์ โชติวงค์ขวัญ	๑,๐๐๐
๗๕	คุณสายสุนีย์ จันทร์วิรัช	๑,๐๐๐
๗๖	คุณอรุณ เจนกิตติวงค์	๑,๐๐๐

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๗๗	คุณเอื้องขวัญ ไชยนิธิวัฒน์	๑,๐๐๐
๗๘	คุณยิ่งแข็ง แซ่ตั้ง	๑,๐๐๐
๗๙	นพ.พะเนง	๑,๐๐๐
๘๐	พ.ต.ท. ปรีดี คุณสมบุญรัตน์ สุชานิช	๑,๐๐๐
๘๑	พลเอกสมหวัง ยัญญะสิทธิ์	๑,๐๐๐
๘๒	คุณพีรญา มาทวีโชติกุล	๙๘๐
๘๓	คุณอรอนงค์ สุขลาภาวนิชย์	๙๒๐
๘๔	คุณธัญพร ภูบงบอน และ ครอบครัว	๙๐๐
๘๕	คุณจรรย์ชู พิพนิจสกุลวงศ์	๘๖๐
๘๖	คุณเกียรติชาย คุณชური ไมตรีวงศ์	๘๐๐
๘๗	คุณดวงมณี มณีโชติ	๘๐๐
๘๘	คุณกาญจนา ดำรงชีพ	๗๘๐
๘๙	คุณสุพรรณิเดช หาญ	๗๔๐
๙๐	คุณกุลนที แสงนาค	๗๒๐
๙๑	คุณวรรณิ์ ภาวิฒนาบุตรณ์	๗๐๐
๙๒	คุณประยุทธ ปิยะกาโส	๖๘๐
๙๓	คุณมินิการชัย	๖๘๐
๙๔	คุณทิศพร พฤกษ์รินทร์	๖๖๐
๙๕	คุณปรียานุช รัตนพันธ์	๖๔๐
๙๖	คุณวิไล หอว์ดมงคล	๖๐๐
๙๗	คุณเสรี บังวัฒนกุล	๕๒๐
๙๘	คุณภามลา พิสุทธิประการ	๕๐๐
๙๙	คุณขวัญอนงค์ โถทอง	๕๐๐
๑๐๐	คุณนฤมล นราทร	๕๐๐
๑๐๑	คุณนิตชัย สนิทพันธ์	๕๐๐
๑๐๒	คุณวิสุทธิ สิ้นเพ็ง	๕๐๐

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑๐๓	คุณนครเทพ เกตุแก้ว	๕๐๐
๑๐๔	คุณศิริพรพรณี นักร้อง	๕๐๐
๑๐๕	คุณสิรินาฎ ปรีชาประศาสน์	๕๐๐
๑๐๖	คุณอาริสภา ภูทอง	๕๐๐
๑๐๗	คุณบุญยานุช สุรัชย์พิทักษ์	๔๔๐
๑๐๘	คุณสมชาย คงวงศ์สุภิช	๔๔๐
๑๐๙	คุณสุชาติ เจียรธนากาญจน์	๔๔๐
๑๑๐	คุณวรภารณ์ วีระไช	๔๐๐
๑๑๑	คุณสมเกียรติ อานามนารถ	๔๐๐
๑๑๒	คุณธนภัทร ประकरแก้ว	๓๕๐
๑๑๓	ร้านธงชัยเภสัชเวชภัณฑ์ (คุณเต๋น)	๓๔๐
๑๑๔	คุณประภาศิริ วงษ์ชื่น	๓๓๐
๑๑๕	คุณบุษนีย์ มังกรศักดิ์สิทธิ์	๓๓๐
๑๑๖	คุณเกตุ น้อยศิริ	๓๐๐
๑๑๕	คุณชนิษฐา แจ้งอยู่	๓๐๐
๑๑๖	คุณจันทรรัตน์ อยู่เจริญ	๓๐๐
๑๑๗	คุณพงษ์ศักดิ์ ชันโท	๓๐๐
๑๑๘	คุณวิชัย สัมเอบชา	๓๐๐
๑๑๙	คุณสุพร พงศ์วรินทร์	๓๐๐
๑๒๐	คุณสุวิมลชัย หลายธนานนท์	๓๐๐
๑๒๑	แม่ชีสุภาพร ปานวันฉวีวานิช	๓๐๐
๑๒๒	คุณพงศ์เดช มานะกุล	๒๘๐
๑๒๓	คุณศิริรัตน์ ไตรตรานนท์	๒๘๐
๑๒๔	คุณสุรเชษฐ์ ดีวงกิจ	๒๗๐
๑๒๕	คุณรฐา ศรีชมภู	๒๖๐
๑๒๖	คุณศุภฤกษ์ ลินสุพรรณ	๒๕๐
๑๒๗	คุณกัณณิกา กาญจนะคช	๒๓๐

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑๒๘	คุณพรปวีณ์ เกษมสวัสดิ์	๒๒๐
๑๒๙	คุณวันดี สายอินทร์	๒๒๐
๑๓๐	คุณสุรสา ภาวฒนาอนุกุล	๒๒๐
๑๓๑	อุทิศให้คุณพ่อบุญสืบ ศรีสวัสดิ์	๒๒๐
๑๓๒	คุณกัณณิกา เรื่องนิตินิทย	๒๐๐
๑๓๓	คุณนิรัญญา โทงเวกิต	๒๐๐
๑๓๔	คุณพีระชัย ไชยช่วย	๒๐๐
๑๓๕	คุณวินา เรือนวัน	๒๐๐
๑๓๖	คุณวีระชัย ปัญกิจจญาณ	๒๐๐
๑๓๗	คุณสุชาดา งามวัฒนจินดา	๒๐๐
๑๓๘	คุณสุรเดช ออมรวินวัฒน์	๒๐๐
๑๓๙	คุณสุวิทย์ แซ่จิว	๒๐๐
๑๔๐	พ.ต.ท.หญิง ประณีต เฟ่งระย้า	๒๐๐
๑๔๑	พระมหาธีรานนท์ จิรภูมิโก	๒๐๐
๑๔๒	แม่ชีจินตนา สมประสงค์	๒๐๐
๑๔๓	คุณสุภาพร สว่างเรือง	๑๗๕
๑๔๔	คุณวิจิตรา สารินทร์	๑๗๐
๑๔๕	คุณสุภาภรณ์ ชูตระกูลทรัพย์	๑๖๐
๑๔๖	คุณกนกพร แสงทวี	๑๕๐
๑๔๗	คุณจินดา มาสมบุญณ์	๑๕๐
๑๔๘	คุณจุฑารัตน์ พันธุ์ไม้	๑๕๐
๑๔๙	คุณดลยา อินทร์ภาษา	๑๕๐
๑๕๐	คุณบุญเลิศ สันต์คอดนุวัตร	๑๕๐
๑๕๑	คุณกมลพัฒน์ ถ้วนสมบุญณ์	๑๔๐
๑๕๒	คุณธนา ศรีนิเวศน์	๑๔๐
๑๕๓	คุณสุนน ปัญสังทา	๑๔๐
๑๕๔	คุณจริยา ปิยะจันทร์วิจิตต์	๑๓๐
๑๕๕	คุณจิตติมา บุญเจริญ	๑๒๐

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑๕๖	คุณธเนตร เทียนรอด	๑๒๐
๑๕๗	คุณธัญวัลย์ ยงพฤกษา	๑๒๐
๑๕๘	คุณพิชัย	๑๒๐
๑๕๙	คุณมานี ทิมชาติ	๑๒๐
๑๖๐	คุณวชิรา วิชาหนูดี	๑๒๐
๑๖๑	คุณสิทธิชัย ปัญฉิวจญาณ	๑๒๐
๑๖๒	คุณกอบแก้ว พงษ์เมตตา	๑๐๐
๑๖๓	คุณหทัย คุณสุนันทา แหลมไพศาล	๑๐๐
๑๖๔	คุณรัตนา ศรีสุตินานนท์	๑๐๐
๑๖๕	คุณศิริพร เนตรงามวงศ์	๑๐๐
๑๖๖	คุณสุนีย์ รุ่งสว่าง	๑๐๐
๑๖๗	คุณสุพัชรา กลิ่นระคนธ์	๑๐๐
๑๖๘	คุณอาภาภรณ์ อนุรักษ์ธนาการ	๑๐๐
๑๖๙	คุณอำนาจ สมบูรณ์ทรัพย์	๑๐๐
๑๗๐	คุณอำพล ทาย่างคณา	๑๐๐
๑๗๑	คุณเสรี โลภัญจริยา	๙๐
๑๗๒	คุณจันทา สุษะवाद	๗๐
๑๗๓	คุณกัญชพร พลสงคราม	๖๐
๑๗๔	คุณทวีพร โสพรรณพนิชกุล	๖๐
๑๗๕	คุณศิริกาญจน์ ไร่รักษา	๖๐

ลำดับ	รายนาม	จำนวนเงิน
๑๗๖	คุณอมมลิน อมรสิริปกรณ์	๖๐
๑๗๗	คุณจิตราภรณ์ แซ่อิว	๕๐
๑๗๘	คุณฉวี วิวิชานนท์	๕๐
๑๗๙	คุณทิพจุฬา นาคจู	๕๐
๑๘๐	คุณบุญธรรม สระแก้ว	๕๐
๑๘๑	คุณสร้อยสุมล โสพรรณกร	๕๐
๑๘๒	ห้างร้อยเอ็ดพลาซ่า	๔๖
๑๘๓	คุณเมย์รี ทองใบ	๔๐
๑๘๔	คุณละอองดาว ศิริสม	๔๐
๑๘๕	คุณสมพงษ์ ช้อยชื่น	๔๐
๑๘๖	คุณสุรียา ศรีนวนแก้ว	๔๐
๑๘๗	คุณนันทน์พิน นิพัทธ์นันโชติ	๓๐
๑๘๘	คุณมาโนช ใจใหญ่	๓๐
๑๘๙	คุณมาลี สุขจันทร์	๓๐
๑๙๐	คุณนรสิงห์ ชูจักร	๒๐
๑๙๑	คุณลาวัลย์ สุชีวะกุล	๒๐
๑๙๒	คุณวิมล พัชรักษา	๒๐
๑๙๓	คุณหมอลิทธิชัย	๒๐
๑๙๔	คุณอุษา ส่งงาม	๒๐
๑๙๕	คุณนิพนธ์ คำพลอยสี	๑๐
ยอดรวม		๓๓๑,๔๓๘

.....พลังจิตของคนเป็นสิ่งที่มียู่จริงและเป็นสิ่งสำคัญมาก
คนที่มีพลังเมตตาสสูง จะเป็นคนมีเสน่ห์ดึงดูดให้ผู้อื่นรักใคร่นิยมนับถือ
ใครเข้าใกล้ก็อดรักไม่ได้ แต่ทั้งนี้ลูกจะต้องจำไว้ว่าอย่างหนึ่งว่า
ลูกปลูกฝังเมตตาให้เกิดขึ้นในใจ ไม่ใช่จุดประสงค์เพื่อให้ผู้อื่นรักลูก
แต่เพื่อให้ลูกมีจิตซึ่งเปี่ยมด้วยความหวังดีต่อผู้อื่น
เพื่อให้จิตของลูกมีธรรมอันประเสริฐเป็นที่อาศัยอยู่

ส่วนความรักที่ผู้อื่นจะพึงมีต่อลูก
ถือเป็นผลพลอยได้หรือเป็นผลอันเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ
เปรียบเหมือนดอกมะลิบานแล้วหอมเอง
ซึ่งเป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น ใครได้เข้าใกล้ก็ชื่นใจชุ่มเย็น
เขาจึงรักดอกมะลิ ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมชาติอีกเหมือนกัน

วสิน อินทสระ

